

LACINÉ VYDÁNÍ SPISŮ JACKA LONDONA.

58.

JACK LONDON:

SÍLA SILNĚHO

A JINÉ POVÍDKY.

Autorisovaný překlad

KARLA VÍTA.

1925.

NAKLADATEL B. KOČÍ, KNIHKUPEC,
PRAHA I., MASARYKOVO NÁBŘ. 14.

SÍLA SILNÉHO.

Podobenství nelhou,
ale lháři jich užívají.

— Lip-King.

Starý Dlouhý Vous učinil přestávku ve svém vypravování, olízl si své umouněné prsty a přešel jimi přes nahé boky tam, kde kus odřené medvědí kožešiny nepokrýval jeho těla. Stuleni kolem něho seděli na svých zadcích tři mladí muži, jeho vnukové, Stihatel Kanců, Žlutá Hlava a Postrach Tmy. Vzezření měli druh jako druh totéž. Kožešina z dravé zvěře pokrývala také je pouze částečně. Měli štíhlou, hubenou postavu, úzké boky a kosé nohy, ale při tom klenutou hrud', silné paže a nad obyčej veliké ruce. Na prsou a ramenou, jakož i na vnější straně paží a nohou měli husté chlupy. Hlavy byly zavaleny nepěstěným vlasem s dlouhými kadeřemi, jež jim neustále padaly před oči, vyvalené a černé, blyskající jako oči ptáků. Mezera mezi očima byla zcela úzká a za to široká mezi tvářemi, kdežto dolejší čelist vystupovala ku předu a byla velmi silná.

Byla noc, rozjasněná třpytem hvězd a pod nimi rozkládalo se pásmo hor za pásmem, pokryté pralesem a táhnoucí se do nekonečné dálky. V jisté vzdálenosti obzor nebes byl všecek rudý od záru sopky. Za jejich zády cenilo se černé ústí jeskyně, z níž chvílemi vyrážel prudký závan větru. Přímo před nimi plápolal oheň.

Po jedné straně ležela medvědí mrtvola, z části již ořezaná a strávená, kolem níž se plížilo v uctivé vzdálenosti několik ohromných psů, chlupatých a podobných vlkům. Po boku každého z těchto mužů ležel luk, šípy a silný kyj. Vedle ústí do jeskyně bylo opřeno o skalisko několik hrubých oštěpů.

»Tak se stalo, že jsme se hnuli z jeskyň na stromy,« promluvil D l o u h ý V o u s.

Ostatní muži rozesmáli se hlučně, jako velké děti, když si znovu představili v mysli předchozí svou historii, již vyvolala jeho slova. D l o u h ý V o u s se také pousmál a to tak prudce, že koštěná jehlice, dlouhá pět palců, jež byla prostrčena prostředkem chrupavky jeho nosu, počala poskakovati a tančiti, dodávajíc jeho vzezření větší divokosti. Neříkal to sice těmi slovy, jež zde jsou volena, neboť vyrážel z úst zvuky podobající se zvířecím stonům, ale jeho řeč měla asi tento smysl:

»A to jest první událost, na niž se pamatuji z Mořského Údolí,« prohodil D l o u h ý V o u s. »My jsme byli tehdy velmi hloupá tlupa. Neznali jsme tajemství síly. Neboť vězte, každá rodina žila sama pro sebe a starala se jen o sebe. Bylo nás zde na čtyřicet rodin, ale neopřeli jsme se silou druh o druh. Zápasili jsme neustále mezi sebou. Báli jsme se jeden druhého. Jedni nenavštěvovali druhých. Na vrcholku stromů vystavěli jsme si obydlí z travin a venku před ním na otevřeném místě byla navalena hromada kamenů, jež byla určena pro hlavy těch, kdož by měli odvahu pokusiti se o to, aby nás navštívili. Také jsme tam měli svoje oštěpy a šípy. Nikdy jsme nevstoupili pod stromy druhých rodin. Můj bratr tak jednou učinil a vešel pod strom starého B o o - O o g h a, ale ten mu rozbil hlavu a to byl jeho konec.«

»Starý B o o - O o g h byl velmi silný. Povídalo se, že dovedl zcela lehce urazit člověku hlavu. Já ovšem nikdy neslyšel, že by tuto věc provedl, protože by se k tomu nikdo nepropůjčil. Otec o tom nevěděl také. Jednoho dne, když můj otec stál dole u břehu, B o o - O o g h se pokoušel uchvátiti moji matku. Ta nemohla se mu rychle vytrhnouti, neboť den před tím prokousl jí nohu medvěd, když v horách sbírala jahody. Tak ji B o o - O o g h uchvátil a odnesl si ji na svůj strom. Můj otec nedostal ji již nikdy zpět. Báł se ho. Starý B o o - O o g h se naň jen šklebil.«

»Ale otec si toho nevšimal. S i l n á R u k a byl druhý muž, jenž byl silen. Byl to jeden z nejlepších lapačů ryb. Ale jednoho dne, když se šplhal pro vejce mořských racků, spadl se skály. Po tomto neštěstí již nebyl silen. Většinou pokašlával a jeho ramena se stále více a více k sobě blížila. Tehdy můj otec uzmul S i l n é R u c e jeho ženu. Když tento obcházel kolem a kašlal pod naším stromem, otec se mu jen vysmíval a házel po něm kamením. To byly naše mravy v oněch dnech. Nedovedli jsme tehdy spojití dohromady svoji sílu a státi se tak silnými.«

»Byl by ukradl také bratr svému bratru ženu?« otázal se S t i h a t e l K a n c ů.

»Ano, když by byl chtěl žíti s ní na jiném stromě a sám.«

»Ale my nyní neprovádíme takových kousků,« namítl P o s t r a c h T m y.

»Příčinou toho jest, že já jsem naučil vaše otce něčemu lepšímu.« D l o u h ý V o u s hrábl při tom chlu-patou tlapou do medvědího masa a vytrhl z něho hrst sádla, které zvolna cucal s výrazem rozjímání. Opět si utřel ruce o nahé boky a prohodil:

»To, co vám zde vypravuji, stalo se již velmi dávno, dříve, nežli jsme poznali něco lepšího.«

»To jste musili býti hloupí, když jste tenkrát neznali nic lepšího,« poznamenal S t i h a t e l K a n c ů a Ž l u t á h l a v a zabručela na znamení souhlasu.

»To jsme také byli, ale stali jsme se ještě většími hlupáky, jak uvidíte. Ale pak jsme se naučili něčemu lepšímu a sice stalo se to takto: My, P o j í d a č i R y b, neuměli jsme slučovati svoji sílu tak, aby tato síla se stala silou nás všech. Za to však P o j í d a č i M a s a, kteří žili za přehradou Velkého Údolí, stáli k sobě, honili společně, lovíli společně ryby a společně bojovali. Jednoho dne vnikli do našeho údolí. Všechny naše rodiny utekly do své chýše a na svůj strom. P o j í d a č ů M a s a bylo pouze deset, ale ti všichni bojovali společně, kdežto na naší straně bojovala každá rodina pro sebe.«

D l o u h ý V o u s počítal dlouho a zmateně na svých prstech.

»Našich bylo šedesát mužů,« byl pak výsledek jeho kombinace prstů a úst. »Byli jsme tedy dosti silní, ale nevěděli jsme o tom. Proto jsme se jen dívali, jak oněch deset mužů útočí na strom B o o - o o g h ů v. Bojoval dobrý boj, ale neměl štěstí. Dívali jsme se na to. Když několik z P o j í d a č ů M a s a snažilo se vyšplhati na strom, B o o - o o g h musil se objeviti venku, aby mohl shoditi kameny na jejich hlavu; toho použili ostatní P o j í d a č i M a s a, kteří na to čekali a prostříleli jej skrz na skrz šípy. Tak skončil B o o - o o g h.

»Hned poté P o j í d a č i M a s a učinili útok na J e d n o o k é h o a na jeho rodinu v jeho skrýši. Rozdělali oheň u jejího ústí a vykourili je, jako jsme vykourili my dnes tohoto medvěda. Pak odešli na Š e s t i - p r s t é h o pod jeho strom a zatím co zabíjeli jej a

jeho dospělého syna, zbytek nás dal se na útěk. Oni zabil několik našich žen a zabili dva starce, kteří nemohli tak čerstva utíkat, jakož i několik dětí. Ženy odvlekli s sebou pryč do Velkého Údolí.

Pak zbytek nás připlížil se zpět a tu, snad proto, že jsme byli všichni poděšeni a cítili jsme potřebu, opřít se jeden o druhého, radili jsme se o tom všem. Byla to první naše porada, naše první skutečná porada. A v této poradě založili jsme svůj první kmen. Dostali jsme totiž za vyučenou. Neboť z oněch desíti P o j í d a č ů M a s a každý muž měl síly za deset, neboť těchto deset bojovalo jako jeden muž. Spojiliť svoje síly dohromady. Naproti tomu našich třicet rodin a šedesát mužů měli jsme sílu pouze jediného muže, protože každý z nás bojoval osamoceně.«

»Vedli jsme tehdy mnoho řečí a byla to drsná řeč, neboť tehdy nedostávalo se nám tolik výrazů, jako mluvíme nyní. Š t ě n i č k a totiž vytvořil mnohem později nová slova a také my ostatní jsme občas vynášeli nové slovo. Ale posléze shodli jsme se v tom, že složíme svoji sílu dohromady a že budeme jako jeden muž, až zase přijdou P o j í d a č i M a s a přes hranici a budou chtít ukrásti nám naše ženy. Tak povstal kmen.

»Postavili jsme dva muže na rozhraní svého území, jednoho, aby hlídal ve dne a druhého, aby hlídal v noci, kdyby nás přepadli P o j í d a č i M a s a. Tito dva byli očima našeho kmene. Dále také bylo deset mužů ve dne v noci připraveno s kyji a šípy v rukou, aby se mohli ihned pustiti v boj. Dříve, když nějaký muž odešel na lov ryb, nebo sbírat lastury nebo vejce racků, bral si zbraně s sebou; polovinu času sháněl potravu a druhou polovinu strávil ve strachu, ohlížeje se, zda nějaký jiný muž mu ji neuloupí. Nyní se všechno změnilo.

Nyní vycházeli mužové beze zbraní a věnovali veškeren čas tomu, aby sháněli potravu. Podobně, když odcházely ženy do pohoří sbírat roští nebo jahody, pět mužů z oněch desíti šlo s nimi a hlídalo je. A tak po všecken čas, dnem i nocí oči kmene střežily místo, jež nás od sebe oddělovalo.

»Ale pak nastalo zmatení. Jako obyčejně vzniklo to k vůli ženám. Mužové, již neměli žen, žádali si žen, které patřily jiným mužům a z toho povstávalo mnoho bitek mezi muži; nyní opět a opět někomu byla rozbita hlava, nebo mu projel šíp tělem. Zatím, co jeden muž dlel mezi strážci místa, jež nás dělilo, jiný muž ukradl mu ženu a tak tento strážce sešel dolů, aby se s ním pustil v zápas. Následek toho byl, že druhý strážce dostal strach, že by také jemu mohl někdo uloupiti ženu, i odešel také dolů. Kromě toho vznikaly také třenice mezi oněmi desíti muži, kteří neustále nosili zbraně a ti bojovali pak pět proti pěti, až někteří rozběhli se zase dolů ku břehu a ostatní se hnali za nimi. Tak se stalo, že celý kmen byl ponechán bez očí a strážců. Zase jsme neměli síly šedesáti. Neměli jsme pak vůbec žádné síly. Tu jsme znovu svolali sněm a vydali jsme první zákony. Byl jsem v oné době pouhým holobrádkem, ale pamatuji se na to. Prohlásili jsme, že nesmíme bojovati mezi sebou, abychom zůstali silnými a učinili jsme zákonem, že kmen zabije toho, kdo zabije našeho příslušníka. Také jsme se usnesli na jiném zákoně, že bude zabit od kmene ten, kdo uloupí jinému jeho ženu. Řekli jsme si také, že zabijeme každého, kdož by vynikl velkou silou a pomocí ní by poranil své bratry v kmenu, aby tato jeho síla nám dále nemohla škoditi. Neboť, kdybychom povolili, aby jeho síla zraňovala, bratři by upadli ve strach, kmen by se rozpadl a my bychom byli zase tak slabými, jako když

Pojídači Masa poprvé k nám přišli a zabili Boo-oogha.

»Lamač Kostí byl silný muž, velmi silný muž a neznal zákona. Znal pouze svoji vlastní sílu a jsa si jí vědom, vyrazil ven a uzmul ženu Šplhače na Stromy. Šplhač na Stromy pokusil se o boj, ale Lamač Kostí mu rozbil mozek. Ale Lamač Kostí úplně zapomněl, že všichni naši muži spojili svoji sílu, aby udrželi mezi námi zákon, a tak jsme ho zabili u paty jeho stromu a jeho tělo pověsili jsme na větev, jako výstrahu, že zákon jest silnější, nežli kterýkoliv muž. Neboť my jsme byli zákonem, my všichni, a žádný nebyl silnější nežli zákon.

»Ale pak zase nastaly nové zmatky, neboť víte, Stihatelí Kanců, Žlutá Hlavo a Postrachu Tmy, že to nebylo jen tak snadné utvořiti kmen. Dály se různé příhody, zcela drobné, tak že by bylo velkým zmatkem, kdyby se k vůli nim svolávali všichni muži, aby se o nich poradili.

»Mívali jsme porady ráno, v poledne i večer, ba i o půl noci. Tu však bychom byli měli pramálo času, abychom si vyšli za potravou, protože tyto porady nás zdržovaly, když se konaly k vůli nějaké maličkosti, jež se musila upravit, jako bylo na příklad jmenování nových dvou strážců, kteří měli nastoupiti na pahorku místo sestárlých, nebo když se mělo určit, kolik potravin se má rozdělit mezi muže, kteří měli stále zbraně pohotově a nemohli si sháněti potravu jako ostatní.

»Tak nám nastala potřeba, abychom si zvolili náčelníka, který by vykonával tyto záležitosti a jenž by byl hlasatelem porady a jenž by skládal počet poradě z toho, co učinil. Tak jsme jmenovali náčelníkem Fith-Fitha. Byl to silný muž, velmi silný a při tom velmi

chytrý, jenž vyrážel ze sebe výkřiky jako divoká kočka, asi jako *f i t h - f i t h*, když se rozzlobil.

»Oněm deseti mužům, kteří střežili kmen, bylo uloženo, aby vybudovali kamennou hráz u nejbližší části údolí. Ženy a dospělejší děti jim při tom pomáhaly a podobně i jiní muži, až hradba byla dosti silná. Potom všechny rodiny sešly dolů z jeskyň a stromů a vystavěly si chatrče z travin pod záštitou oné hradby. Tyto chatrče byly velké a mnohem pohodlnější nežli jeskyně a stromy, a každému to vyneslo, protože tím muži spojili svoji sílu dohromady a stal se z nich kmen. Protože zde byly hradby, strážce a hlídači, zbývalo nyní mnohem více času na honbu a lovení ryb, sbírání roští a malin. Měli jsme více potravin a naše strava byla lepší, neboť nyní ani jediný z nás nehladověl. *T r o j í N o h a*, jenž byl takto pojmenován, protože měl kulhavé nohy již od svého dětství a když kráčel, opíral se o hůl — *T r o j í N o h a* našel kdesi semena planého obilí a zasal je do půdy v údolí poblíže své chatrče. Také se pokusil zasaditi husté křoví a jiné rostliny, které našel v Mořském Údolí.

»Vzhledem k tomu, že nyní bylo bezpečno v Mořském Údolí, protože bylo chráněno průrvou, strážci a hlídači a protože zde bylo s dostatek potravin pro všechny a nemusilo se o ni již bojovati, přišlo sem mnoho rodin s pobřežních svahů, rozkládajících se na obou stranách a s vysokého horstva vzadu, kdež lidé žili spíše jako dravá zvíř, nežli jako lidští tvorové. A tak netrvalo dlouho a Mořské Údolí se naplnilo a bylo zde rodin bezpočet. Avšak dříve, nežli k tomu ke všemu došlo, počalo dělení země, kteráž až doposud byla volná a majetkem všech. *T r o j í N o h a* s tím počal ihned, jakmile zasil obilí. Ale většina nás nedbala naprosto o půdu. Domnívali jsme se, že ohražování země ka-

mennou zdí jest nesmyslem; měli jsme potravu v hojnosti: po čem více mohli jsme ještě toužiti? Pamatuji se, že můj otec i já pomáhali jsme stavěti Trojnohovi kamennou zeď a byli jsme za to odměněni zrním.

»Tím se stalo, že pouze málo lidí dostalo půdu a z nich nejvíce T r o j í N o h a. Také někteří z těch, kteří se zmocnili půdy, předávali ji těm, kdož jí již měli dosti a dali si za to platiti zrním, jedlými kořeny, medvědími kožemi a rybami, kteréž vzdělavatelé půdy dostávali od rybářů směnou za zrní. A tak dříve, než jsme si všechno plně uvědomili, byla veškerá půda rozebrána.

»Bylo to právě v tuto dobu, kdy F i t h - F i t h zemřel a kdy P s í Z u b, jeho syn, stal se náčelníkem. Přál si, aby jej učinili náčelníkem ihned a beze všeho radění, protože před tím byl jím jeho otec. Také se pokládal za mnohem většího náčelníka, nežli býval jeho otec. Zprvu byl sice dobrým náčelníkem a pracoval pro nás úsilovně, takže sněm měl stále méně a méně co dělati. Pak však zdvihl se nový hlas v Mořském Údolí. Byl to hlas R o z e k l a n é h o P y s k u. Nikdy jsme nepokládali tohoto muže za nic vynikajícího, až do té doby, kdy počal hovořiti s duchy mrtvých. Později jsme jej nazvali V e l k ý T l u s t á č, protože přes příliš jedl a ničeho nedělal, než jen tloustl a kulatil. Jednoho dne V e l k ý T l u s t á č vypravoval nám, že zná tajemství mrtvých a že jest hlasem božím. S P s í m Z u b e m stali se velkými přáteli a náčelník nám poručil, abychom V e l k é m u T l u s t á č o v i vystavěli velký dům z travin. V e l k ý T l u s t á č prohlásil pak za t a b u*) všechnu půdu kolem tohoto domu a měl prý uvnitř uschována boha.

*) bohy chráněnou, nedotknutelnou.

»Poznenáhlu vzrůstala moc P s í h o Z u b u nad sněmem a když tento počal reptati a prohlásil, že si zvolí nového náčelníka, V e l k ý T l u s t á č promluvil hlasem božím a prohlásil, že tak nesmějí učiniti. Také T r o j í N o h a a všichni ostatní, kdož měli v držení půdu, stáli za P s í m Z u b e m. Vedle toho nejsilnějším mužem ve sněmu byl M o ř s k ý L e v,*) jemuž majitelé pozemků darovali potají půdu vedle mnoha medvědích koží a košů obilí. Proto M o ř s k ý L e v prohlásil, že hlas V e l k é h o T l u s t á č e jest pravým hlasem božím a že jej musí všichni poslouchati. V brzku poté byl M o ř s k ý L e v jmenován hlasem P s í h o Z u b u a hovořil většinou místo něho.

»Pak zde byl také jakýsi M a l ý B ř i c h, drobný to mužík, tak hubený, že se zdálo, jako by se nikdy dosyta nenajedl. Ten si vybudoval u ústí řeky, kdež pískové duny srážely se se silou příboje, velikou past na ryby. Ani jeden muž nikdy před tím neviděl ani nesnil o takové pasti na ryby. Pracoval na ní po mnoho týdnů se svým synem a ženou, kdežto většina nás ostatních se mu pouze posmívala při jeho práci. Ale když jeho dílo bylo hotovo, nachytl první den mnohem více ryb, nežli celý kmen za týden, z čehož povstala veliká radost. Bylo zde ještě jiné místo v řece pro podobnou past na ryby, ale když můj otec a já a asi tucet jiných mužů usmyslilo si, že zde urobí podobnou velikou vrš, přišli strážcové z velké chatrče, kteráž byla vystavěna pro P s í h o Z u b a, a tato stráž vypudila nás odtud svými oštěpy a prohlásila, že musíme odtud odejít, protože M a l ý B ř i c h chce prý sám zde postaviti novou past a že mu to bylo slíbeno hlasem P s í h o Z u b u.

*) mrož.

»Z toho povstalo mnoho reptání a proto můj otec dal svolati sněm. Ale když povstal, aby v něm promluvil, Mořský Lev probodl jej oštěpem do krku a on skonal. A Psí Zub, Malý Břich, Trojí Noha a všichni, kdož byli majiteli půdy, prohlásili, že učinil dobře. A Velký Tlustáč pravil, že to byla vůle boží. Potom všem všichni muži se báli a nepozdvihli již svého hlasu v radě, takže to již nebyl žádný sněm.

Jiný muž, zvaný Vepřová Tlama, počal pěstovati krotké kozy. Slyšel o nich u Pojídačů Masa a netrvalo to příliš dlouho a měl mnoho stád. Jiní mužové, kteří neměli ani půdy ani vrší na ryby a kteří by měli pouze hlad, rádi se dali najmouti do práce pro Vepřovou Tlamu, střežíce jeho stád a hlídající kozy před divokými psi a tygry, a pásli je na tučných pastvinách v horách. Výměnou za to dával jim Vepřová Tlama kozí maso a kozí kůži na šaty a někdy zase oni vyměnili kozí maso za ryby a jedlé kořeny.

»Bylo to právě v onu dobu, kdy počaly u nás kolovati první peníze. Mořský Lev byl první, který si je vymyslíl, a ten hovořil o tom se Psím Zubem a Velkým Tlustáčem. Jak můžete pozorovati, tito tři byli jediní, kdož dostávali podíl ze všeho v Mořském Údolí. Jim patřil každý koš obilí ze tří, jedna ryba ze tří kusů a jedna koza ze tří. Odměnou za to starali se o strážce a o ostatní hlídky, a zbytek patřil pěstitelům. Často se stávalo, že ani nevěděli, co mají dělati se svým podílem, když byl hojný rybolov. V tu dobu Mořský Lev poručil ženám, aby robily peníze ze skořápek — malé kulaté penízky, z nichž každý měl dirky a všechny byly pěkně uhlazeny. Ty byly navlékány na šlachy a těmto šlachám říkalo se peníze.

»Každý takovýto růženec lastur měl cenu třiceti

nebo čtyřiceti ryb, ale ženy, kteréž navlékly pouze jedinou šlachu za den, dostaly za tuto práci každá pouze dvě ryby. Tyto ryby pocházely z podílu P s í h o Z u b u, V e l k é h o T l u s t á č e a M o ř s k é h o L v a, jichž tito tři nebyli s to pojísti. Za to však všechny penízky patřily pouze jim. Pak prohlásili T r o j n o h o v i a ostatním majitelům půdy, že by raději přijímali svůj podíl od nich místo v zrní nebo v jedlých kořenech v penězích, a M a l é m u B ř i c h u navrhli, že by chtěli bráti svůj podíl od něho v penězích na místo v rybách, V e p ř o v é T l a m ě pak, že by raději měli svůj podíl od něho na místo v kozách a v sýru rovněž v penězích. Za tyto peníze mohli si nakoupiti zrní, ryb, masa a sýra, kolik chtěli. Naproti tomu muži, kteří neměli ničeho, musili pracovati pro ty, kdož měli dost, a byli za to nyní placeni jen penězi. A tak T r o j í N o h a a ostatní majitelé pozemků platili P s í m u Z u b u a M o ř s k é m u L v u, jakož i V e l k é m u T l u s t á č i svůj podíl v penězích. Tito pak zase platili svým strážím a hlídačům jen v penězích, a strážé a hlídači kupovali si potravu pro sebe rovněž jen v penězích. A protože peníze byly dosti laciné, P s í Z u b vřadil si mnohem více mužů do stráže. Ale protože bylo zcela snadné a laciné dělati peníze, mnoho lidí počalo je vyráběti pro sebe z lastur. Ale strážci vráželi do těchto mužů oštěpy a vestříleli do nich spoustu šípů, protože prý se pokoušeli tímto způsobem rozrážeti kmen. Bylo pak zločinem chtíti rozrážeti kmen, neboť pak by přitáhli P o j í d a č i M a s a a mohli by se rozdělití o jejich majetek a zabítí je všechny.

»V e l k ý T l u s t á č byl hlasem božím, ale ten přijal k sobě Z l o m e n é Ž e b r o a jmenoval jej svým knězem, takže tento muž stal se hlasem V e l k é h o T l u s t á č e a musil mnoho mluvití za něho. Oba dva

pak přijali k sobě ještě mnoho jiných mužů, aby jim sloužili. Tak také učinil Malý Břich a Trojí Noha a Vepřová Tlama, kteří rovněž přijali k sobě mnoho mužů, kteří musili ležeti na slunci před jejich domy z travin a obstarávati jejich poselství a prováděti jejich rozkazy. A tak se pozvolna stávalo, že bylo stále více a více mužů odnímáno práci, takže ti, kdož zbyli, musili pracovati mnohem tvrději nežli před tím. Zdálo se, že mnoho mužů toužilo po tom, aby nemusili pracovati a aby našli jinou cestu, jak by jiní musili pracovati pro ně. Šilhoun našel takovou cestu. Uvařil první ohnivou vodu z obilí. Poté již nemusil pracovati, ale domlouval se tajně se Psím Zubem a Velkým Tlustáčem, jakož i ostatními pány, a bylo usneseno, že pouze on smí vyráběti ohnivou vodu. Ale Šilhoun nepracoval sám. Jiní muži vyráběli ohnivou vodu za něho a on jim za to platil penězi. Pak prodával ohnivou vodu rovněž za peníze a všichni muži ji kupovali. Mnoho šlach s penězi dali Psímu Zubu, Mořskému Lvu a všem ostatním pánům.

»Velký Tlustáč a Zlomené Žebro stáli při Psím Zubu, když se oženil po druhé a pak po třetí. Prohlásili, že Psí Zub jest zcela jiný, nežli ostatní muži, a že jest druhý po bohu, kteréhož Velký Tlustáč měl ukryta ve své tabu chýši; a Psí Zub prohlásil to také a zatoužil po tom, aby se dověděl, kteří to byli, již reptali proti tomu, že pojal několik žen. Psí Zub dal si sestrojiti velkou kanoy a tak odlákal ještě mnohem více mužů od práce, kteří nedělali ničeho jiného, nežli se váleli na slunci, kromě toho, když Psí Zub zavítal na tuto kanoy, že pak veslovali na místo něho a pro něho. Ten jmenoval Tygří Tvář velitelem nad všemi strážemi, takže

se T y g ř í T v á ř stal jeho pravou rukou, a když se mu nějaký muž nelíbil, T y g ř í T v á ř zabil jej k vůli němu. A T y g ř í T v á ř také stanovila jiného muže za svou pravou ruku, jemuž dávala příkazy, a ten zase zabíjel pro něho.

»Tohle vše byla podivná věc. Jak dny míjely, my ostatní jsme pracovali stále tvrději a tvrději, ale dostávali jsme stále méně a méně jísti.«

»Ale jak to bylo s těmi kozami, obilím a jedlými kořeny, jakož i s vrší na ryby?« prohodil P o s t r a c h T m y. »Jak to bylo s tímto vším? Nenabylo se více potravy zvýšenou prací lidskou?«

»Ano, bylo tomu tak!« přisvědčil D l o u h ý V o u s. »Tři muži u vrše na ryby chytali více ryb, než celý kmen před tím, nežli byla vynalezena vrš, ale, neřekl-li jsem vám, že jsme byli příliš hloupí? Čím více potravy mohli jsme získati, tím méně dalo se nám jí k snědku.«

»Ale nestarali jste se o to, že mnozí muži, kteří vůbec nepracovali, snědli pak vše ostatní?« otázal se Ž l u t ý V l a s.

D l o u h ý V o u s přikývl smutně hlavou. »Psové P s í h o Z u b u cpali se masem a muži, kteří leželi na slunci a nedělali ničeho, váleli se v mastnotě, ale současně byly zde malé děti, kteréž křičely hladem, až usnuly, kousajíce vše, co jim přišlo pod ruku.«

S t i h a t e l K a n c ů byl tak rozčilen tímto vypravováním o hladu, že si uřízl kus medvědího masa a počal jej opékati na tyči nad ohništěm. Pak jej počal pojídati, mlaskaje při tom rty, a mezitím D l o u h ý V o u s hovořil dále:

»Když jsme počali reptati, zdvihl se V e l k ý T l u s t á č a hlasem božím prohlašoval, že Bůh vyvolil si několik moudrých mužů, kterým patřila půda a kozy

a vrše na chytání ryb a kteří pálili kořalku, a že prý bychom bez těchto moudrých mužů byli všichni zvířaty, jako v době, kdy jsme žili na stromech.

»A také v této době vyvstal jeden muž, který se stal opěvovatelem krále. Nazývali jej T l o u k e m, protože byl malý a nevzhledný v obličeji i v těle a vynikal v tom, že ničeho nesvedl ani v práci, ani ve skutcích jiných.

»Ten miloval nejtlustší morkové kosti, nejvybranější ryby, teplé mléko od koz, první zrna obilí, když dozrávalo, a nejpohodlnější místo u ohně. A tak, když se stal pěvcem chvalozpěvů o králi, našel výbornou cestu nic nedělati a tloustnouti při tom. Ale když lid reptal více a více a někteří počali házetí kamením na střechu z travin královského domu, T l o u k zapěl píseň, jak dobrá věc to jest, býti P o j í d a č e m R y b. Ve svém zpěvu vypravoval všem, že P o j í d a č i R y b byli vyvoleni Bohem a že jsou nejlepšími muži, jež si Bůh vyvolil. Zpíval o P o j í d a č í c h M a s a, že jsou to vepři a krkavci, a zpíval, jak krásné a dobré to jest pro P o j í d a č e R y b, když mohou bojovati a umírati pro dílo boží, jímž mínil vraždění P o j í d a č ů M a s a. Slova jeho zpěvu roznítla nás jako oheň, i zvolali jsme, abychom byli vedeni proti P o j í d a č ů m M a s a.

Tu jsme zapomínali, že hladovíme a že jsme kdy reptali, a byli jsme rádi, že nás vedl T y g ř í T v á ř přes přehradu, kdež jsme zabíjeli P o j í d a č e M a s a a byli jsme spokojeni.

»Ale tím se poměry v Mořském Údolí naprosto nezměnily. Jedinou cestou, jak dostati potravu, bylo, pracovati pro T r o j í N o h u nebo pro M a l é B ř i c h o nebo pro V e p ř o v o u T l a m u: nebyloť půdy, kdež

by některý z nás mohl osíti trochu obilí pro sebe. A po každé pracovalo více lidí na polích, nežli dělali dohromady T r o j í N o h a a ostatní jeho přátelé. Muži měli stále hlad a stejně i jejich ženy, děti a jejich matky. T y g ř í T v á ř prolašoval, že se mohou státí strážci, budou-li si toho přátí, a mnoho mužů tak učinilo; od té doby nedělali také ničeho, nežli bodali šípy do mužů, kteří musili dále pracovati a kteří reptali: tak bylo krmeno mnoho lenochů.

»A když jsme zase reptali, T l o u k zpíval nám nové písně. Vypravoval nám v nich, že T r o j í N o h a a V e p ř o v á T l a m a a ostatní jsou silní muži a to že jest příčina, proč mají tolik všeho. Vypravoval nám, že se můžeme jen radovati z toho, že máme mezi sebou tak silné muže, jinak bychom zahynuli svojí vlastní nemohoucností anebo by nás pobili P o j í d a č i M a s a. Proto také máme býti rádi, že tak silní muži mohli nabýti všeho, nač mohli položiti svoje ruce. Vedle toho V e l k ý T l u s t á č, V e p ř o v á T l a m a, T y g ř í T v á ř a ostatní říkají, že jest to tak správné.

»„Ano, zcela správně,“ prohodil D l o u h ý T e s á k, „pak však si přeji i já plným právem, abych byl silným mužem!“ A vzal si sám obilí a počal pálení kořalku a prodával ji za šňůry peněz. A když si Š i l h o u n naříkal, D l o u h ý T e s á k mu odvětil, že pouze on jest silným mužem a bude-li tropiti Š i l h o u n ještě dále hluk, že mu rozrazí mozek v lebce. Tu pojal Š i l h o u n a strach i odešel a domlouval se s T r o j n o h o u a V e p ř o v o u T l a m o u. A všichni tři odešli a domlouvali se zase se P s í m Z u b e m. P s í Z u b pak smluvil se s M o ř s k ý m L v e m a M o ř s k ý L e v vyslal ihned rychlého posla s poselstvím k T y g ř í T v á ř i. A T y g ř í T v á ř vyslal své strážce, kteříž spálili chatrč D l o u h é h o T e s á-

k a i s ohnivou vodou, kterou vyrobil. Také jej pak zabili i s celou rodinou. A V e l k ý T l u s t á č prohlásil, že to bylo dobré a T l o u k zazpíval novou píseň o tom, jak se to vyplácí zachovávatí zákon, jak krásnou zemí jest Mořské Údolí a jak každý muž, jenž miluje Mořské Údolí, bude vždy silný a pobije zlé P o j í d a č e M a s a. A opět jeho zpěv nás rozohnil a my zapomněli na své reptání.

»Jedna věc byla velmi zvláštní: Když M a l ý B ř i c h nachytl příliš mnoho ryb, takže by se jich musilo prodati mnoho za málo peněz, naházel mnoho z nich zpět do moře, takže se musilo zaplatiti mnoho peněz za ony ryby, jež zbyly.

»A T r o j í N o h a nechal velmi často ležeti mnohá pole ladem, aby tak dostal mnoho peněz za jejich obilí. Ženy narobily tolik penízků, že se musilo vydati mnoho peněz, aby se jimi mohlo platiti, a proto P s í Z u b zastavil další jejich vyrábění. Tu pak zase ženy neměly ničeho na práci i musily zaujmouti místo mužů. Já sám pracoval jsem u vrší na chytání ryb a dostával jsem vždy za pět dní jednu šňůru peněz. Ale nyní počala konati tutéž práci moje sestra a ta dostávala šňůru peněz teprve každých deset dní. Ženy pracovaly laciněji, ale potravy bylo stále málo. T y g ř í T v á ř opět nás vyzýval, abychom se stali strážci. Ale já jsem se nemohl státi strážcem, protože jsem byl chromý na jednu nohu a T y g ř í T v á ř mne nechtěl. Podobných mužů jako já bylo mnoho. Byli jsme neschopní muži a byli jsme stvořeni pouze proto, abychom se dožebravali práce aneb se starali o děti, zatím co za nás ženy pracovaly.«

Ž l u t á H l a v a vyhladověl při tomto povídání, i uřízl si také kus medvědího masa na ohništi.

»Ale proč jste se tedy nezbouřili vy všichni a nezabili jste Trojnohu a Vepřovou Tlamu a Velkého Tlustáče a ostatní, a nedobyli si tak dostatek potravy?« otázal se Postrach Tmy.

»Protože jsme si nerozuměli,« odvětil Dlouhý Vous. »Bylo nás mnoho, kteří jsme o tom přemýšleli, ale byli zde také strážci, kteří nás ihned počali bodati oštěpy, a Velký Tlustáč hovořil nám o Bohu a Tlouk zpíval nové písně. A když některý z mužů myslil správně a to, co si pomyslel, vyřkl, Tygří Tvář a jeho strážci jej zajali a byl uvázan k skaliskům za doby odlivu, tak že se při přílivu utopil.

»Byla to prazvláštní věc, tyhle peníze. Působily stejně jako Tloukovy písně. Zdály se býti dobrým zařízením, ale nebylo tomu tak, ač jsme to velmi zvolna chápali. Psí Zub počal peníze hromaditi. Kládl je na velkou hromadu ve své chýši z travin a postavil k nim stráž, aby jich hlídala ve dne v noci. A čím více kupil peněz ve svém domě, tím stávaly se peníze dražšími, takže muži musili nyní pracovati mnohem delší dobu za jedinou šňůru peněz, nežli před tím. Pak také se počínalo stále znovu hovořiti o válce s Pojídači Masa a Psí Zuba a Tygří Tvář naplňovali mnoho chatrčí obilím, sušenými rybami, uzeným kozím masem a sýrem. A přes to, že zde z potravy byly utvořeny celé hory, lid neměl dosti jídla.

»Ale což pak na tom záleželo? Kdykoliv lid počal reptati příliš hlasitě, Tlouk zazpíval novou píseň a Velký Tlustáč prohlašoval, že jest to slovo boží, že se mají Pojídači Masa vraždit, a Tygří Tvář znovu nás vedla přes dělicí úžinu, abychom šli zabíjet a dávali se vraždit. Já jsem nebyl dosti dobrý k tomu, abych byl strážcem a válel se tlustý na slunci,

ale když vznikla válka, T y g ř í T v á ř byl rád, že mne mohl vzít s sebou. Ale když jsme snědli všechny potraviny, kteréž byly nahromaděny v domech, zastavili jsme boj a vrátili jsme se domů, abychom pracovali a mohli nahromaditi ještě více potravin.«

»To jste byli všichni na hlavu padlí!« poznamenal S t i h a t e l K a n c ů.

»Ano, vpravdě byli jsme pošetilí,« přisvědčoval D l o u h ý V o u s. »To všechno bylo prazvláštní. Byl při tom také S m a č k n u t ý N o s. Ten pověděl každému přímo, co nebylo správné. Ten říkal, že to bylo dobře, když jsme spojili svoje síly v jedno. Ale říkal také, že to bylo správné v době, kdy jsme zakládali kmen, když muži, jichž síla ohrožovala kmen, byli zbaveni své síly — muži, kteří rozbíjeli hlavy svým bratrům a kradli ženy svým bratrům. „Ale nyní,“ dodal, „kmen nestal se nikterak silnějším, naopak je slabším, protože vyvstali v něm muži, kteří mají sílu jiného druhu a ohrožují kmen — muži, jichž síla spočívá v půdě, jako T r o j í N o h a; muži, kteří mají mnoho vrší na ryby, jako M a l ý B ř i c h; kteří mají mnoho kozího masa, jako V e p ř o v á T l a m a.“ Za tohoto stavu navrhoval S m a č k n u t ý N o s, že musíme zbaviti tyto muže jejich zhoubné síly. Musíme docílití toho, aby všichni pracovali a aby nedostal jísti žádný, kdo nic nedělá.

»Ale pak T l o u k začal zpívatí novou píseň o mužích podobajících se S m a č k n u t é m u N o s u, kteří prý touží po tom, aby kmen ustoupil vzad a žil zase ve stromech.

»S m a č k n u t ý N o s však prohlásil, že tomu tak není, že nechce jítí nazpět, ale kupředu, že kmen stal se silným pouze proto, že všichni spojili svoje síly do-

hromady, že kdyby P o j í d a č i R y b spojili své síly s P o j í d a č i M a s a, nebylo by již žádných bojů a nebylo by potřebí ani hlídačů, ani strážců, a kdyby všichni muži pracovali, že by bylo tolik potravin, že by každý muž mohl pracovati pouze dvě hodiny denně.

»Tu počal T l o u k zpívat znova a pěl o tom, že S m a č k n u t ý N o s jest líný muž, a také zapěl „P í s e ň o v č e l á c h“. Byla to velmi působivá píseň a všichni, kdož ji slyšeli, byli jako posedlí, jako by se napili silné ohnivé vody. Píseň jednala o roji včel a o loupežnické vose, která přiletěla a žila se včelami a kradla jim všecken med. Tato vosa byla líná a vypravovala jim o tom, že v úle není třeba práce. Také jim radila, aby uzavřely přátelství s medvědy, neboť prý to nejsou lupiči medu, nýbrž jejich dobří přátelé. T l o u k zpíval tak potutelnými slovy, že všichni, kdož jej slyšeli, pochopili dobře, že roj včel znamená kmen v Mořském Údolí, že medvědi jsou P o j í d a č i M a s a a že líná vosa jest S m a č k n u t ý N o s. A když T l o u k zpíval, že včely poslouchaly svodů vosy, až celý úl byl blížek zkázy, tu všichni shromáždění reptali a bručeli, a když T l o u k zapěl, že naposledy vzbouřily se dobré včely a uštíply vosu až k smrti, veškerý kmen počal sbírat kameny se země a ukamenovali S m a č k n u t ý N o s až k smrti, takže z něho nebylo viděti ničeho, nežli pahorek z kamenů, který nad ním navršili. A bylo zase mnoho chudého lidu, který pracoval dlouho a do úpadu a neměl s dostatek jídla, přes to však pomáhal kamenovati S m a č k n u t ý N o s.

»Ale po smrti S m a č k n u t é h o N o s a vyvstal zase jiný muž, jemuž se podařilo vztýčiti se a vysloviti své názory. Tímto mužem byl V o u s a t á T v á ř.

»„Kde jest síla silného?“ otázal se. „My jsme silní, my všichni, a jsme mnohem silnější nežli P s í Z u b

a Tygří Tvář a Trojí Noha a Vepřová Tlama a všichni ostatní, kteří nic nepracují, ale mnoho jedí a zeslabují nás vymáháním práce svojí silou, kteráž jest zhoubnou silou mužům, kteří otročí, ale nejsou silní. Kdyby onen muž, který první přišel na vlastnosti a užívání ohně, byl použil své síly, byl by z nás ze všech učinil otroky, stejně jako jsme dnes otroky Malého Břicha, který poznal vlastnosti a používá vrší na chytání ryb. A muži, kteří poznali vlastností užívání půdy a koz a ohnivé vody, mají tu-též moc. Dříve, moji bratři, žili jsme ve stromech, ale ani jeden člověk nebyl bezpečný, ale to nebojovali jsme jeden s druhým. Spojili jsme navzájem svoje síly. Nuže, nebojujmež již s Požívači Masa. Spojme svoji sílu se silou jejich! Pak budeme vskutku velmi silní. A pak vyjdeme společně my, Pojídači Ryb, s Pojídači Masa a pobijeme tygry a lvy a vlky a divoké psy a budeme klidně pásti stáda koz na hor-ských úbočích a pěstovati obilí a jedlé kořeny ve všech údolích vysokého horstva. V onen den budeme tak silní, že všechna dravá zvířata prchnou před námi a zahynou. A pak nám již nic neodolá, neboť síla každého jednotlivého muže bude silou všech mužů na celém světě.“

»Tak mluvil Vosaťá Tvář, ale zabili i jej, protože říkali, že byl divochem a že si přál, abychom se vrátili zpět a žili znovu ve stromech. Bylo to prazvláštní. Jakmile vyvstal nějaký muž a přál si pokroku, všichni, kteří stáli kolem něho, prohlašovali, že kráčí nazpět a že by měl býti zabit. A chudý lid pomáhal jim kamenovati jej, neboť byl padlý na hlavu. My všichni byli jsme hloupí, kromě těch, kteří byli vypaseni a ničeho nedělali. Hlupáci byli nazýváni chytřími a chytří byli kamenováni. Muži, kteří pracovali,

nedostávali s dostatek jídla a muži, kteří nedělali ničeho, se přejídali.

»A tak veškerý kmen ztrácel sílu. Děti rodily se slabé a nemocné. A protože jsme neměli dostatek potravin, podivná choroba rozmohla se mezi námi a my jsme zmírali jako mouchy. A pak nás napadli P o j í d a č i M a s a. Kráčeli jsme velmi často za T y g ř í T v á ř i přes hraniční údolí a zabíjeli jsme jich. A nyní vrátili se oni, aby nám to vše splatili krví. Byli jsme příliš slabí a nemocní, nežli abychom mohli uhájiti velké hradby. A tak oni nás pobili všechny, kromě několika žen, kteréž odvlékli sebou pryč. T l o u k a já jsme unikli a já jsem se skryl v nejdivočejší krajině a stal jsem se lovcem masa a již jsem nehladověl. Také jsem ukradl jednu ženu P o j í d a č ů M a s a a vrátil jsem se k životu v jeskyních vysokého pohoří, kdež mne nikdo nemohl nalézt. A měli jsme spolu tři syny a každý můj syn unesl jednu ženu P o j í d a č ů m M a s a. Ostatní již znáte, neboť jste synové mých synů.«

»A což T l o u k?« otázal se S t i h a t e l K a n c ů.
»Co pak se stalo s ním?«

»Ten odešel žít mezi P o j í d a č e M a s a a stal se pěvcem písní jejich krále. Jest již nyní starcem, ale zpívá tytéž staré písně. A když nějaký muž v jejich kmenu se vztýčí a chce kráčet ku předu, on zpívá, že ustupuje vzad a že chce žíti na stromech.«

D l o u h ý V o u s sklonil se k medvědímu tělu a počal ssáti bezzubými dásněmi morek z jeho kostí.

»Jednou,« pravil, otíraje si ruce o boky, »všichni hlupáci skonají a všichni muži, kteří budou žíti, půjdou ku předu. Síla silného stane při nich a všichni spojí svou sílu dohromady, takže žádní lidé na světě nebu-

dou chtějí spolu bojovat. Pak nebude třeba ani hlídačů ani strážců na hranicích. Všechna dravá zvířata budou pobita a jak říkával V o u s a t á T v á ř, všechna úbočí budou spásána kozami a všechna údolí vysokých hor budou oseta obilím a jedlými kořeny. A všichni muži stanou se bratry a žádný nebude lenošiti na slunci a nedá se krmiti svými soudruhy. To vše přijde v době, kdy všichni hlupáci budou mrtvi a kdy nebude pěvců, kteří by se týčili a zpívali „P í s e ň o v č e l á c h“. Neboť včely nejsou muži.«

NA JIH OD RÝHY.

Staré San Francisko, což vlastně znamená dnes San Francisko jiných, již dávno zašlých dob ze dnů před Zemětřesením, bylo uprostřed rozděleno R ý h o u. Rýha znamenala ocelovou drážku, která vedla podél Market Streetu, a z této Rýhy ozývalo se řinčení neustále se vinoucího nekonečného železného lana, na kteréž byly zavěšovány dle potřeby vozíky, jež byly lanem taženy buď nahoru nebo dolů. Vpravdě byly to vlastně dvě Rýhy, ale v kvapné mluvnici Západu čas byl šetřen i v pojmenování a mnohem více nežli slova stačilo jmenovati obě rýhy pouze »Rýhou«. Severně od této Rýhy rozkládala se divadla, hotely a obchodní část města, banky a staré obchodní domy úctyhodného vzezření. Na jih od Rýhy byly továrny, pokoutní část města, prádelny, obchody se stroji, topírny a chatrče dělnické třídy.

Rýha byla vlastně metaforou, kteráž vyjadřovala třídní rozdělení společnosti, a žádný člověk nepřekročil tuto metaforu ani vpřed ani vzad s takovým úspěchem jako F r e d d i e D r u m m o n d. Tento jinoch žil vlastně v obou světech a v obou žil velmi dobře. F r e d d i e D r u m m o n d byl profesorem na sociologickém oddělení Kalifornské University a bylo to právě v jeho postavení profesora sociologie, kdy poprvé přešel přes Rýhu a prožil šest měsíců v onom vel-

kém, rozlehlém ghettu práce, o němž napsal spis »N e- o b r a t n ý d ě l n í k«, knihu to, kteráž byla všude nadšeně přijata jako velmi vhodný příspěvek k literatuře pokroku a jako výtečná odpověď k literatuře nespokojenců. S politického a národohospodářského stanoviska nebylo to dílo jiného rázu, nežli dílo pravověřícího. Předsedové velkých železničních společností zakoupili celá vydání tohoto spisu, aby jimi podělili svoje zřízence. Pouze syndikát továrníků rozdělil této knihy padesát tisíc exemplářů. S jednoho hlediska byla tato kniha stejně nemravná, jako široko daleko známý spis »P o s e l s t v í k u G a r c i o v i« a vzhledem ku svému zhoubnému kázání o šetření a dobývání spokojenosti řadilo se skvěle za knihu »Z e l i n á ř s k é h o s p o d á ř s t v í M r s W i g g s o v é«, stojíc vedle ní na druhém místě.

V první době F r e d d i e D r u m m o n d shledával, že jest velmi nesnadno, aby se dohovořil s prostým lidem pracujících. Neznal jejich způsobu života a oni zase nebyli zvyklí na jeho život. Měli jej v podezření. Neměť žádných předchůdců. Nemohl jim říci, kde před tím pracoval. Jeho ruce byly hladké. Jeho zdvořilost až přehnaná, radila jim k opatrnosti. Jeho první myšlenkou bylo, že si zahraje úlohu svobodného a neodvislého Američana, který hodlá pracovati vlastníma rukama a neohlíží se na pravo ani na levo. Ale tohle se mu nedařilo, jak velmi rychle seznal. Z počátku pohlíželi na něho ovšem pouze takřka prozatímně, jako na nějakého podivína. Poněkud později, když již počal poznávati jejich způsoby trochu lépe, neznatelně vnikl do jiné úlohy, to jest předstíral, že jest mužem, který prožil lepší dny, jak se zdálo, mnohem lepší, ale jenž sešel neštěstím, ovšem, jak byl přesvědčen, pouze na čas.

Seznav zde mnoho nového, generalisoval mnohé

a to velmi často zcela omylně, což vše může si čtenář nalézt na stránkách jeho »Nevyškoleneho dělníka«. Zachránil se však tím, že veden jsa zdravým a konservativním způsobem svého smýšlení, prohlásil tyto všeobecné poznatky za pouhé »pokusy«. Jedna z prvních jeho zkoušek byla podniknuta ve velké Wilmaxově továrně konserv, kdež byl postaven ku práci od kusu a dělal malé bedničky pro dopravu konserv.

Dílna na bedničky dodávala součástky a veškerá práce Freda Drummonda spočívala v tom, že stloukl tyto částky v celek a přibíjel je lehkým kladivem drátěnými hřebíčky.

Nebyla to žádná odborná práce, nýbrž pouze tak zvaná práce kusová. Obyčejní dělníci v této továrně na konzervy vydělali denně půl druhého dolaru. Fred a Dred Drummond shledal, že jiní muži za stejné námahy pracovali ledabyly, ale přes to vydělali si denně jeden dolar a sedmdesát pět centů. Třetího dne dočítal téhož výtědělku. Byl však příliš ctižádostivý. Snažil se, aby práci jen tak neodbyval, a protože byl neobvykle schopný a pilný, vydělal si čtvrtého dne již dva dolary. Příštího dne vzpruživ se téměř až k vysilujícímu napjetí sil, získal dva a půl dolaru. Následkem toho jeho spoludělníci poctili jej mračením a zlověstnými pohledy a činili poznámky a vtipy ve své zvláštní hantýrce, které on naprosto nerozuměl, jako »vyssání až do morku«, »udýchání« a »sražení k zemi, až bude pršet«. On však se pouze divil, jak i při této práci od kusu mohli se dělníci přetvařovati; prohlásil všeobecně, že nevyškoleneý dělník jest úplný lenoch, a podařilo se mu, že druhého dne vytloukl kladivem na bedničkách tři dolary.

Když tohoto večera vycházel z dílny, otázali se jej jeho soudruzi, proč to dělá a byli na něho velmi roze-

zlení, vyčítajíce mu to nesouvislými výrazy své hantýrky. On však nechtěl pochopiti důvodů jejich zakročení. Ale toto jejich zakročení bylo velmi přísné. Když odmítl výzvu, aby zvolnil krok a koktal cosi o svobodné smlouvě, o neodvislém amerikanismu a o důstojnosti řemesla, vystoupili, aby jej připravili o možnost nedodržovati kroku. Byla to prudká srážka, neboť *D r u m m o n d* byl velký a pravý athlet, ale zástup nakonec přece jen pošlapal mu žebra, učinil si procházku po jeho obličejí a pomačkal mu prsty, takže jedině, co *F r e d d i e* učinil, když si poležel celý týden v posteli a teprve pak byl schopen zase povstati, bylo, že se poohlížel po jiné práci. To vše věrně vyprávěl v první kapitole své knihy, nadepsané »*T y r a n i e p r á c e*«.

Poněkud později, když se octl v jiném oddělení *Wilmaxovy* továrny na konzervy, procházel se mezi ženami jako roznášěč ovoce. A tu snažil se nésti na jednu dvě bedničky ovoce, což mu ihned ostatní roznášěči vyčetli. I zde bylo totéž šálení, bijící do očí. Ale jak uznal, octl se zde nikoliv proto, aby měnil podmínky práce, nýbrž aby je pozoroval. Proto chodil od té doby pouze s jedinou bedničkou a mohl tedy velmi dobře prostudovati umění, jak vyhnouti se práci, o čemž napsal zvláštní kapitolu, v níž v několika posledních odstavcích věnoval se rozumování o pokusném generalisování.

V těchto šesti měsících věnoval se různé práci a vyvinul v sobě velmi dobré napodobení chytrého dělníka. Byl od přírody rozeným linguistou*) i činil si poznámky a studoval vědecky dělnická úsloví, čili hantýrku, až nakonec dovedl v ní hovořiti zcela srozumitelně.

Tato znalost hantýrky byla příčinou, že mohl nyní

*) znalec řečí.

mnohem podrobněji sledovati duševní pochod dělníků a nashromáždil si tak mnohá data pro osnovanou kapitolu v nějaké své budoucí knize, kterou hodlal nazvati »Souborná psychologie dělnické třídy«.

Dříve než vyplynul zase na hladinu po svém prvním potopení do tohoto podsvětí, objevil v sobě, že jest dobrým hercem a prokazoval na sobě, že jeho povaha dá se hnísti. Užasl sám nad vlastní měkkostí; když si byl osvojil onen žargon a přemohl bezpočetně obtížná muka, seznal, že nyní může směle plouti v každém proudu života dělnických tříd a že jest mu tam stejně dobře, jako v pohodlné měšťácké domácnosti. Jak sám se zmiňoval v předmluvě své druhé knihy »Dělník«, snažil se co nejvěcněji seznati dělný lid a za jedinou možnou cestu pokládal, aby pracoval vedle něho, pojídal jeho potravu, spal v jeho lůžkách a bavil se v jeho zábavách. Myslíl jeho myšlenkami a vycítil jeho pocity.

Sám nebyl žádným ideálním hlubokým myslitelem. Neměl víry v nové theorie; všechny jeho zásady a posudky byly zcela pravidelné, konvencionelní. Jeho názor o francouzské revoluci byl spis velmi cenný v análech koleje, nejen pro svoji úzkostlivou a objemnou přesnost, ale pro to, že tento jeho čin byl nejsušší, nejnudnější, ale při tom nejvíce formální a nade vše pravověrná pochvala, kteráž kdy byla o tomto předmětu napsána. Byl mužem velmi rezervovaným a jeho přirozená zdrženlivost byla co do množství rozsáhlá a co do jakosti tvrdá jako ocel. Měl pouze několik přátel. Byl příliš neokázalý, příliš chladný. Neznal hříchu a nikdy nepodlehł žádnému pokušení. Tabák proklínal, před pivem měl hrůzu a nikdo mu nemohl vytknouti, že by byl pil něco silnějšího, nežli při příležitosti u oběda lehké víno.

Protože byl mezi dělnickou třídou nováčkem, přezdívali mu jeho horkokrevnější soudruzi »lednička«. Jako člen fakulty byl znám pod jménem »chládný sklep«. Jediná věc ho mrzela a to bylo jeho jméno »Freddie«. Dali mu je, když hrával jako rullback*) v universitní jedenáctce a jeho duše hovicí formálností nikdy nemohla se do tohoto pojmenování vžít. Musil zůstati pro vždy »Freddiem«, vyjma oficielního pojmenování a jako můra ve snách hledělo na něho toto jméno; hrůzou se třásl před tím, až jej pojmenují »Starý Freddie«.

Na doktora sociologie byl totiž ještě mlád, jsa stár teprve dvacet sedm let, ba měl vzezření ještě mladší. Podle zevnějšku ve svém okolí byl pokládán za vážného člena koleje; byl hladce oholen a vlídného chování, vždy čist, prostý a zdrav a byl znám jako vynikající silák, zastává v koleji zvláštní druh zdrženlivých siláků. Nikdy nehovořil o svém povolání, kromě školy a místností sborovny, leda snad později, kdy jeho knihy byly provázeny nevkusnými veřejnými poznámkami a kdy podvolil nátlaku a občas přednášel v některých literárních a národohospodářských společnostech.

Vše, co dělal, bylo správné, — velmi správné: i pokud se týče obleku a chování byl přesně korektní. Přitom však nebyl žádným dandym. Toho byl dalek. Byl pouze člen koleje, podobaje se šatem i chováním jako vejce vejci onomu druhu mužů, kteří v pozdějších letech vycházeli tak vážně z našeho vysokého učení. Když potřásl rukou, bylo to potřesení uspokojivě silné a tvrdé. Jeho modré oči byly chladně blankytné a přesvědčujícím způsobem upřímné. Jeho hlas byl pevný,

*) výraz pro fotbalového hráče.

vpravdě mužný, čistý a jasný ve výslovnosti a bylo radost jej poslouchati. Jediná vada F r e d d i a D r u m m o n d a byla jeho zdrženlivost. Nikdy nevybočil z kázně. Ve dnech, kdy hrával kopanou, čím hra byla napjatější, tím více vzrůstal jeho chlad. Byl znám jako dobrý boxer, ale pohlíželo se na něho jako na automat, protože téměř s nelidskou přesností stroje vypočítal si vzdálenost k obávané ráně, bdě při tom, ustupuje a útoče. Velmi zřídka však přemohl svého protivníka a velmi zřídka byl přemožen. Byl příliš chytrý a dovedl se dobře ovládati, než aby si dovolil sesílití o pouhou libru váhy ránu, kterou zamýšlel dáti. Celá hra byla pro něho věcí cviku. To jej udržovalo vždy ve střehu.

Když přišla jeho doba, F r e d d i e D r u m m o n d přistihl se velmi často při tom, že překročil R ý h u a zacházel na jih pod tržiště. Všechny své letní i zimní svátky strávil zde a ať počínal týden nebo končil, našel vždy dosti času, aby se přesvědčil, že to jest zde pro něho cenné a zábavné. Bylo nutno sebrati velmi mnoho látky. Jeho třetí kniha, »D a v a p á n«, stala se učebnou knihou po amerických universitách a téměř dříve, než si to uvědomil, sepsal čtvrté dílo, »P á d n e s c h o p n é h o«. V jeho herecké pose bylo cosi cizího, smíšeného s falešným gestem. Snad to byl odlesk jeho okolí a jeho výcviku, nebo zmírněná dědičnost po předcích, kteří byli knihomoly po celé generace. Avšak přes to poznenáhlu pociťoval pokaždé zvláštní slast, když se octl dole ve světě dělnických tříd; ve svém vlastním světě byl »c h l a d í r n o u«, ale dole byl hromotlukem, B i l l e m T o t s e m, který dovedl pítí a kouřiti, mluvit v dělnickém žargonu a rváti se a u všech byl oblíben. Každý měl rád Billa a více než jedna dělnice se do něho zamilovala. Zprvu byl pouze dobrým hercem, ale časem docílil toho, že jeho napo-

dobování stalo se mu druhou přirozeností. Nehrál již, ale měl rád omáčky a uzeniny, což před tím, když dlel ve svém vlastním ovzduší, bylo mu nejprotivnější potravinou.

Ze zásady, že vyrábí pro potřebu, přešel ku výrobě k vůli věci. Častokráte litoval, když se blížil onen čas, kdy měl se vrátiti do přednáškových sálů a kdy nastávala doba jeho zdrželivosti. A častokráte přistihl se při tom, jak čeká dychtivě na vysněnou dobu, až bude moci přejíti přes Rýhu, zpřetrhati okovy a pobaviti se jako ďábel. Nebyl sice zlomyslný, ale jako hromotluk *Bill Totts* provedl na tisíce kousků, kteréž by mu *Freddie Drummond* nikdy nebyl dovolil, nehledě k tomu, že *Freddie Drummond* nikdy by po nich ani nezatoužil. To byla nejsilnější stránka jeho objevu. *Freddie Drummond* a *Bill Totts* byla dvě naprosto rozdílná stvoření. Jejich touhy, sklony a pohnutky narážely na sebe. *Bill Totts* dovedl se uhnouti práci s klidným svědomím, kdežto *Freddie Drummond* odsuzoval toto vyhýbání jako neřest, jako zločin a jako cosi neslušící se Amerikánu a věnoval celé kapitoly odsuzování tohoto zla. *Freddie Drummond* nestaral se o tanec, za to však *Bill Totts* nevynechal ani jedné noci v různých tančírkách, jako byla »*Magnolia*«, »*Západní hvězda*« a »*Elita*«. Zde získal pohár z masivního stříbra třicet palců vysoký za to, že byl nejlepším tanečníkem ve výročním maškarním plese řeznických mistrů a dělníků. *Bill Totts* měl rád dívky a dívky měly rády jeho, kdežto *Freddie Drummond* velmi rád hrál si v tomto ohledu na asketu a byl zřejmě v opozici proti rovnému právu hlasovacímu a cynicky jedovatý ve svém tajném odsuzování společné výchovy.

Freddie Drummond změnil svoje způsoby

šatem a to beze všeho násilí. Jakmile vstoupil do tmavého pokojíka, který mu sloužil k převléknutí, choval se pouze chvíli trochu škrobeně. Byl příliš prkenný, ramena byla nakloněna o palec dozadu, obličej měl vážný, téměř nevlídný a pravidelně beze všeho výrazu. Jakmile se však vynořil ven v šatech Billa Totts, stal se rázem jiným člověkem. Bill Totts se sice nehrbil, ale celá jeho postava nabyla jakési pružnosti a stala se půvabnou. Také jeho hlas se zcela změnil a podobně i jeho smích byl mnohem srdečnější, při čemž volná mluva, smíšená příležitostně s proklínáním, byla zcela běžná a přecházela lehce přes jeho rty. Bill Totts také byl silně náchylný k tomu, že občas trávil celé dlouhé hodiny v »salonech« a byl dobrosrdečně bojovné nálady vůči jiným dělníkům. Také dosti často při nedělních zábavách, nebo když krácel domů z nějaké podívané, jedna nebo druhá ruka snažila se důvěrně přikrásti kolem boku dívek, při čemž rozvíjel smělé a půvabné vtipy, obvyklé při tomto flirtu a dvoření, jak se to dalo očekávat od dobrého chlapíka z jeho třídy.

Bill Totts byl úplně osobitým a horoucně pravým dělníkem, jako pravý občan, bydlící jižně od Rýhy a byl tak třídně uvědomělý, jako každý jeho soudruh a proto nenáviděl stávkokaze, při čemž jeho nenávist vystupovala z mezí nenávisti normálního příslušníka organizace. Za stávky v přístavu Freddie Drummond stál jaksi stranou od úmyslu Unie a s chladným kritikem střežil Billa Totts, jenž s veselou rozjařeností pronásledoval přístavní dělníky stávkokaze; Bill Totts byl totiž platícím členem »Unie přístavního dělnictva« a měl proto právo zlobiti se na vykořisťovatele jejich práce. Hromotluk Bill Totts byl skutečným hromotlukem a velmi způso-

bilý pro toto zaměstnání, právě proto, že byl hromotlukem. Hromotluk Bill stál vždy v čele, jakmile se počalo někde něco míchat. Freddie Drummond uražený ve svých citech, teprve tehdy sehrával úlohu jako by sám byl napaden, když vystoupil ze svého praktického pozorování dělnického života a vrátil se zase do klasického ovzduší universitního. Tu dovedl schopně, správně a konservativně generalisovati své zkušenosti z podsvětí a vyličiti je tiskem tak, jak to dovede zkušený sociolog. Freddie Drummond jasně seznával, že Billovi Tottsovi schází přehled, aby se mohl povznést nad třídní vědomí. Ale Bill Totts nemohl to vše pozorovati. Jakmile se znal, že nějaký stávkokaz jde pracovat, ihned viděl všechno rudě a nic jiného nenahlížel. Byl to pouze Freddie Drummond, bezvadně oděný a přesného chování, který seděl u svého studijního stolku, nebo stál proti své třídě v sedmnáctém oddílu sociologie, který viděl Billa Tottse a vše kolem něho a kolem každého stávkokaze a svazu práce a jejich problémů a vztahů k národohospodářskému blahobytu Spojených Států při zápasech o světový trh; Bill Totts v pravdě nebyl schopen viděti dále než přes nejbližší jídlo a přes zápas o cenu nejbližšího večera v zábavném atletickém klubu.

Bylo to v době, kdy sbíral právě látku pro spis »Žena a práce«, když Freddie dostal první výstrahu o nebezpečí, v němž se octl. Doposud měl příliš mnoho úspěchů v životě obou světů. Tento zvláštní dvojitý život, který se v něm rozvinul, byl v pravdě velmi nestálý. Když seděl ve své studovně a přemítal, pozoroval, že to vše nemůže již míti dlouhého trvání. Byl to v pravdě pouze přechodný stav a když o něm trvale přemýšlel, došel k úsudku, že bude musiti ne-

vyhnutelně vystoupiti z jednoho nebo druhého tohoto světa. Nemohl pokračovati ve svém životě v obou z nich. A když se rozhlédl na spoustu svazků, kteréž byly nahromaděny v jeho obrácející se knihovně, svazků, kteréž počínaly »Z á s a d a m i« a končily »Ž e n a a p r á c e«, rozhodl se, že jest to tento svět, jehož se musí držeti a vytrvati v něm. B i l l T o t t s posloužil jeho účelu, ale mohl by se mu státi nebezpečným spoluvinníkem. B i l l T o t t s musí proto zajíti.

Strach F r e d d i h o D r u m m o n d a byl v něm vzbuzen M a r y C o n d o v o u, předsedkyní mezinárodního svazu rukavičkářských dělníků č. 974. Spatřil ji poprvé z galerie diváků ve výroční hromadě severozápadní federace práce a to očima B i l l a T o t t s e; tento človíček učinil na ni velmi příznivý dojem. Nebyla to ovšem žena z třídy F r e d d i a D r u m m o n d a, což by byla jistě žena s královským tělem, půvabná a pružná jako panther, s okouzlujícíma černýma očima, jež se dovedly naplniti ohněm úsměvu lásky. Neměl rád žen s příliš překypující živostí, s nedostatkem... zkrátka řečeno zdržlivosti. F r e d d i e D r u m m o n d přijal za své zásady přirozeného vývoje, protože táž zásada byla všeobecně uznávána také všemi členy koleje a on prostě věřil, že člověk vyšplhal se na žebřík života ze světového kalu a bahna a z lůna nižších a obludných organismů. Styděl se ovšem trochu za tento rodokmen a proto raději o něm mnoho nepřemýšlel. Snad také chtěl vyzkoušeti svoji železnou zdrženlivost, kterou kázal jiným, aneb dával přednost ženám svého vlastního typu, kteréž dovedly setřásti se sebe onu zvířeckou a politování hodnou řadu předků a kázní a ovládním sebe kladly důraz na bezednost propasti, která je oddělovala od toho, čím byly jejich mlhaví předkové.

Bill Totts naopak naprosto se nestaral o podobné úvahy. Zamiloval se do Mary Condonové hned od toho okamžiku, kdy jeho oči poprvé utkvěly na ní v oné schůzi a usmyslil si, že ji vyhledá, ať si jest odkudkoliv. V nejbližší době po té setkal se s ní téměř náhodou, když jezdil s expresním nákladním vozem pro Pata Morliseye. Bylo to v nájemném domě v Mission Streetu, kam byl zavolán, aby odvezl nějaký vak do skladiště. Dcera majitelky domu povolala jej a odvedla jej k malé ložnici, jejíž obyvatelka, jakási šička rukavic, měla býti právě odvezena do nemocnice. To ovšem Bill tehdy ještě nevěděl. Stanul, uchopil se vaku, který byl hezky velký, hodil si ho na záda a vyrovnal si obě nohy stoje zády k otevřeným dveřím. V tu chvíli zaslechl jakýsi ženský hlas.

»Patříte ke svazu?« tázala se jej ona žena.

»Aj, co je vám do toho!« odpověděl. »Uhněte se mi, musím již jít, chci se právě obrátit.« První dojem, jejž seznal v nejbližším okamžiku, byl, že se napolo kolem sebe zapotácel a byl stržen zpět, při čemž vak zakymácel se nad ním a pak s rachotem narazil na stěnu. Zachvěl se a chtěl zaklít, ale v témž okamžiku poznal, že se dívá do planoucích, rozhněvaných očí Mary Condonové.

»Zajisté patřím ke svazu,« odvětil. »Tropil jsem si z vás pouze šašky.«

»Kde máte legitimaci?« otázala se jej s výrazem téměř obchodním.

»Mám ji v kapse, ale teď ji nemohu vyndati. Tenhle vak jest zatraceně těžký. Pojdte se mnou dolů k vozu a já vám ji ukáži.«

»Sejměte vak!« zněl nový rozkaz.

»Proč? Mám legitimaci, vždyť vám to říkám.«

»Dolů s vakem a dosti řečí! Mého vaku nesmí se

dotknouti žádný stávkokaz! Měl byste se styděti, vy velký zbabělče a nekrásti práci počestným lidem. Proč nepřistoupíte ku svazu a nestanete se řádným člověkem?»

M a r y C o n d o n o v á pozbyla vší barvy ve tváři a bylo patrné, že jest velmi rozzlobena.

»Takový hromotluk, jako jste vy a zrazujete lidi své třídy. Mnoho bych nedala za to, že byste se dal rád najmouti do milice a hledal v ní vhodné příležitosti, abyste mohl stříleti do sjednoceného dělnictva při nejbližší stávce. Ostatně snad již k milici náležíte, kdo pak to ví? Vypadáte podle toho!«

»Zadržte! Již toho mám dosti!« B i l l shodil vak na podlahu prudkou ranou, narovnal se a sáhl rukou do postranní kapsy svého kabátu.

»Říkal jsem vám, že jsem pouze žertoval. Tak se na to podívejte!«

Byla to legitimace Unie, dosti ještě čistá.

»Správně! Teď se toho můžete uchopiti!« prohodila M a r y C o n d o n o v á. »A podruhé si netropte z lidí žertů!«

Její tvář se jaksi zmírnila, když zpozorovala kvap, s jakým se znovu uchopil velkého vaku a vhodil si jej na záda a její oči se zaleskly radostí nad půvabnou neotesaností tohoto muže. Ale B i l l toho nepozoroval. Byl příliš zaměstnán svým vakem.

V nejbližší době poté spatřil M a r y C o n d o n o v o u za stávky v prádelnách. Dělníci z prádelen právě nedávno organisovaní byli nezkušenými nováčky ve svém oboru i požádali M a r y C o n d o n o v o u, aby řídila jejich stávku. F r e d d i e D r u m m o n d měl jakési tušení o tom, co přijde, i vyslal B i l l a T o t t s e, aby se spojil s Uníí a vyzvídal. B i l l dal se najmouti ku práci v prádelnách a muži byli onoho rána vyvoláni

první, aby podpořili odvalu dívek: B i l l o v i se náhodou podařilo, že se octl poblíže dveří v místnosti, kdež pracovaly mandly, právě ve chvíli, kdy M a r y C o n d o n o v á snažila se vstoupiti dovnitř. Vrchní dozorce, který byl stejně velký jako silný, zarazil jí cestu. Nechtěl dovoliti, aby byly dívky vyvolány ven a počoval každou podle svých vlastních zájmů. A když se přes to M a r y snažila proklouznouti podél něho, odstrčil ji nazpět, zaťav jí svoji tlustou pěst do ramene. Podívala se kolem sebe a spatřila B i l l a.

»Vy zde, pane T o t t s i?« zvolala. »Podejte mi ruku! Chci se dostat dovnitř!«

B i l l pocítil závan teplého překvapení. Tak tedy ona si připomenula i jeho jméno, jež četla tehdy na legitimaci Unie! V nejbližším okamžiku nadzorce byl odstrčen ode dveří, mumlaje cosi o zákonných právech a děvčata šmahem opustila stroje. Po celou dobu této krátké, ale úspěšné stávky B i l l stal se pomocníkem a poslem M a r y C o n d o n o v é a když již se chystal vrátiti na universitu a státi se zase F r e d d i e m D r u m m o n d e m, divil se, co může B i l l T o t t s míti na podobné ženštině.

F r e d d i e D r u m m o n d byl zcela bezpečen, ale za to B i l l T o t t s upadl v osidla lásky. To nezbavovalo jej však povinnosti, aby konstatoval tento fakt a právě tento fakt byl varovným znamením pro F r e d d i e h o D r u m m o n d a. Dobrá, dokonal svoje poslání a proto může býti již konec jeho dobrodružstvím. Nebylo již třeba, aby znovu překročil R ý h u. Celé jeho dílo, »T a k t i k a a s t r a t e g i e p r á c e«, bylo již dokončeno až na poslední tři kapitoly a měl dosti látky po ruce, jež se hodila k doplnění oněch kapitol.

Také jiný závěr jej překvapil, jenž byl s to, aby se mohl zakotviti jako F r e d d i e D r u m m o n d pev-

něji a aby mohl navázati styky ve vlastním sociálním svazku, kterého plně potřeboval. Bylo na čase, aby se oženil, jinak byl plně přesvědčen, že neuzavře-li sňatek *Fred die Drummond*, učiní tak *Bill Totts* zcela jistě; a bylo příliš strašlivé domysli si toho, jaké komplikace by z toho vzešly. A tak vystupuje *Catherina van Wurstová*. Byla to žena, příslušející ke koleji a její otec, velmi vážený člen fakulty, byl představeným filosofického oddělení.

Bylo by to velmi moudré manželství ze všech ohledů a usoudil tak sám *Fred die Drummond*, když bylo rozhodnuto a ohlášeno jeho zasnoubení. *Catherina van Wurstová*, na zevnějšek chladná a zdrženlivá, aristokratická a konservativního zdraví, dovedla býti svým způsobem vřelá, ale měla touž vlastnost zdržlivosti jako *Drummond*.

Všechno zdálo se býti zcela pěkné, ale *Fred die Drummond* nemohl tak rychle setřásti se sebe volání podsvětí, vábení do volného, zcela otevřeného, ničím nespoutaného a nezodpovědného života, který se mu rozvíral jižně od *Rýhy*. Svým způsobem, jak se blížila doba jeho sňatku, cítil, že v pravdě zasel jakousi plevel a vedle toho pociťoval touhu, jak by to bylo dobré, kdyby mohl ještě jednou prožítí onu divočinu, zahrát si ještě jednu na bodrého chlapíka, dříve nežli se pro vždy posadí do šedivých přednáškových síní a do střízlivého manželství. A aby jej to ještě více pokoušelo, zůstala právě poslední kapitola jeho spisu »*Taktiky a strategie práce*« nedopsána pro nedostatek několika drobných, ale velmi závažných dat, jež si zapomněl opatřiti.

A tak *Fred die Drummond* odešel dolů naposled jako *Bill Totts*, sehnal si scházející data a — na neštěstí setkal se s *Mary Condonovou*.

Až bude jednou usazen ve své studovně, nebude to nic zábavného pomysli si na to, že by se tam měl ještě někdy podívat zpět. To varovalo jej dvojnásobně rozkazujícím způsobem. *Bill Totts* choval se příšerně. Nejenom, že se sešel s *Mary Condonovou* v centrální radě práce, ale zastavil se s ní i v jistém výčepu na cestě domů a pohostil ji ústřicemi; a dříve nežli odešel od jejích dveří, jeho ruce obemkly se kolem ní a on ji políbil na rty, načež ji líbal opětovně a její poslední slova, jež šeptala mu do ucha, slova, jež vyslovovala něžně a s jakýmsi vzdycháním v hrudi a jež nebyla více ani méně nežli výkřikem lásky, byla: »Bille .. můj drahý, drahý Bille;«

Freddie Drummond otrásl se při této vzpomínce. Viděl dobře příšernou propast před sebou. Nebyl od přírody ctitelem mnohoženství, ba byl ohromen možnostmi této situace. Tohleto mohlo skončiti, ano mohlo skončiti pouze jedním z těchto dvou způsobů. Buď se musí státi úplně *Billem Tottsem* a oženiti se s *Mary Condonovou*, anebo musí se státi *Freddiem Drummondem* a oženiti se s *Catherinou van Worstovou*. Jinak jeho chování bylo by nad veškeré pomyšlení a bylo by strašné.

V několika měsících, jež po té následovaly, *San Francisco* zmítalo se ve velké stávce. Svazy a sdružení zaměstnavatelů vystrčily rohy a rozhodly se, že věc poženou do krajnosti, ať to dopadne tak nebo onak pro celou budoucnost. *Freddie Drummond* v té době opravoval úlohy, učil ve třídách a ani se nehnuł z domu. Věnoval se pouze *Catherině van Worstové* a den ode dne nabýval k ní větší úcty a obdivoval ji. Nikoliv, zamiloval se do ní.

Stávka zřízenců pouličních drah sváděla jej, ale již ne tak silně, jak by byl sám očekával. Také velká stáv-

ka masná působila na něho chladně. Duch Billa Tottse byl s úspěchem potírán a Freddie Drummond s novou mladickou horlivostí sepisoval brožuru, již měl již dlouho v úmyslu napsati, pojednávající o zmenšujících se důchodech.

Bylo to asi dva týdny před svatbou, když jednoho dne odpoledne v San Francisku Catherina van Worsťová vzala jej stranou a vyzvala jej, aby s ní šel navštívit Klub hochů, který byl právě zřízen od námezdních dělníků a o nějž se velmi zajímala. Jeli v automobilu jejího bratra, ale byli v něm sami vedle čaufera. V místě, kde se spojují Kearni Street, Market Street a Gear Street, protínající se zde v ostrém úhlu v podobě písmena V, sjížděli v autu a dospěli právě dolů na Market s úmyslem učiniti ostrou zatáčku, aby se dostali do Gear. Nemohli však věděti, co se právě děje dole v Gear a s čím je osud svede v této zatáčce. Myšlenka, kterou znal z novin, že jest masná stávka a že se vede neobyčejně rozhořčeně, každá myšlenka na tuto okolnost byla v té chvíli velmi daleka mozku Freddie Drummonda. Cožpak neseděl po boku Catherinině? Vedle toho právě jí vykládal své názory o námezdní práci, názory, které dobrodružství Billa Tottse částečně velmi dobře formulovalo.

Když sjeli na Gear Street, srazili se se šesti masnými vozy. Po každé straně kozlíku seděl jeden policista. Napřed i v zadu a po obou stranách tohoto průvodu kráčela ochranná četa asi sto policistů. Za zadní stráží policistů v úctyhodné vzdálenosti byl pořádný křičící zástup, několik dlouhých bloků domů, které přetínaly třídu od jednoho chodníku na druhý. Dobyččí trust chtěl násilím zásobiti hotely a tímto způsobem počínal lámati stávku. Svatý František počal býti právě vzýván a to za cenu mnoha rozbitých oken a roztrště-

ných hlav, nežli se výprava dostala k průčelí Palace Hotelu.

Ničeho netuše seděl *Drummond* po boku *Catheriny*, hovoře o námezdní práci, zatím co jejich auto houkajíc soustavně a vyhýbajíc se vozům zatáčelo se v širokém okruhu, aby objelo onu křižovátku. V tu chvíli však velký vůz s uhlím, naložený hrubými kusy a tažený čtyřmi silnými koni, vyjížděl právě z *Kearn Streetu*, jako by zamýšlel zamířiti dolů k *Marketu*. Ten zatarasil cestu. Kočí tohoto vozu zdál se býti nerozhodnut a *chauffeur* jeda zvolna, ale nedbaje několika hlasitých výstrah policistů, krácejících kolem, zatočil auto na levo a porušil tím pravidla dopravního řádu, aby se tak dostal před onen vůz s uhlím.

V tomtéž okamžiku *Freddie Drummond* přerušil svůj rozhovor; znovu pak se již k němu nedostal, neboť situace rozvíjela se před ním s neobyčejnou rychlostí a proměnlivostí scény. Zaslechl řevy davu a policie a vrhl pokradmý pohled na policisty v přilbách, namáhající se uvolnit vozy. V témž okamžiku chápaje se biče, aby splnil přikázanou povinnost, kočí uhelného vozu strhl koně i vůz přímo čelem proti postupujícímu průvodu a zarazil ostře koně, jakož i použil velké brzdy. Pak upevnil otěže ke kozlíku na rukojeť brzdy a posadil se s výrazem člověka, který se zastavil, aby čekal. Auto bylo nuceno zastaviti se rovněž vedle těžkých tažných koní, kteří silně oddechovali.

Dříve nežli *chauffeur* mohl se stáhnouti zadkem vozu, jakýsi starý *Ir*, který řídil rozviklaný nákladní vozík a bičoval jediného koníka k běhu, zatarasil zadek auta. *Drummond* poznal oba, koně i vůz, neboť s ním často sám jezdíval. *Ir* byl *Pat Morrissy*. Na druhé straně zase pivovarský vůz zatarasil další jízdu uhelnému vozu a vůz pouliční dráhy, spo-

jující Východ s Gearní Streetem, bil divoce do zvonu a průvodce motorového vozu řval o odstranění překážky na přecházejícího policistu, dokončuje vpředu úplné zaklínování situace. Pak zarážel se zde jeden vůz po druhém a dovršoval nastalý zmatek. Vozy s masem se zarazily. Policie byla zaskočena. Řev a křik vzrůstal, jakmile dav přešel k útoku, zatím co policejní předvoj snažil se uvolnit cestu mezi překážejícími vozy.

»Jsmé v tom!« poznamenal chladně D r u m m o n d ku Catherině.

»Ano!« přisvědčila se stejnou chladností. »Jací jsou to divoši!«

Tímto chováním zdvojnásobil se jeho obdiv vůči ní. Patřila skutečně k lidem jeho druhu. Byla by jej uspokojila, i kdyby byla vzkřikla a zachytila se jej, ale tohle — tohle bylo velkolepé! Seděla ve středu bouře stejně klidně, jako by to byla zácpa povozů u opery.

Policie snažila se uvolnit cestu. Kočí uhelného vozu, obrovitý muž s vyhrnutými rukávy u košile, zapálil si dýmku a sedě pokuřoval a díval se klidně dolů se svého místa na policejního kapitána, který zuřil a proklínal jej. Jeho jedinou odpovědí bylo pokrčení rameny. Podle toho, jak řev vzrůstal, bylo slyšeti zvuky rat-rat-tat holemi o hlavy a celé chvalozpěvy kleteb a ječení a řvaní. Prudký vzrůst křiku byl znamením, že dav prorazil a že se řítí na stávkokaze, aby je strhl s vozu. Policejní kapitán, sesílen předním vojem strážě, odrazil hulákající dav. Zatím počalo se otvírati okno po oknu ve vysoké státní budově na pravé straně a třídně uvědomělí úředníci počali vrhati kancelářský nábytek dolů na hlavu policie a stávkokazů: těžké koše na papír, kalamáře, váhy na dopisy, psací stroje — cokoliv jim přišlo pod ruku, naplňovalo vzduch.

Jeden policista na rozkaz kapitánův vyšplhal se na povýšený bok uhelného vozu, aby kočího zatkl. Ale kočí vstává klidně a mírumilovně vstříc tomuto ramenu spravedlnosti, náhle uchopil jej oběma rukama a shodil dolů kapitánovi na hlavu. Tento kočí byl mladý obr a když se vyšplhal na svůj náklad a uchopil hroudu uhlí oběma rukama, druhý policista, který se právě šplhal na vůz s boku, spustil se a seskočil opět na zem. Kapitán rozkázal pak půl tuctu svého mužstva, aby vzali vůz útokem. Vozka, plíže se na nákladu se strany na stranu, srážel je však dolů velkými kusy uhlí.

Dav po obou stranách chodníku a kočové na stojících vozech řvali, povzbuzující jej a dávající tím na jevo svoji radost. Chauffeur, jenž bušil do helmic svojí kontrolující pákou, byl udeřen, ztratil vědomí a policisty sražen se svého kozlíku. Policejní kapitán, jsa všecek bez sebe proto, že jeho mužstvo bylo odraženo, ujal se vedení nejbližšího útoku na uhelný vůz. Celá spousta policistů rojila se po vysokých bocích této pevnosti. Za chvíli válelo se šest nebo osm strážníků na dláždění a pod vozem. Jsa zaujat odrážením útoku na zadní část své pevnosti, vozka obrátil se a spatřil, jak sám kapitán šplhá se právě z přední části na bok jeho vozu. Octl se ihned ve vzduchu ve velmi nestálé rovnováze, jakmile kočí hodil na něho třicetiliberní kus uhlí. Ten zasáhl kapitána přímo do prsou a zvrátil jej vzad, strhnuv jej k brzdě na záda koňova a pak na zem, kde kapitán klesl vedle zadního kola auta.

C a t h e r i n a myslila, že již jest mrtev, ale on se vzpamatoval a hrnul se znovu na vůz. Vytáhla svoji ruku v rukavičce a počala poplácávat boky řehtajícího a vzpínajícího se koně, ale D r u m m o n d nepozoroval již, co dělá. Neměl očí již pro nic jiného než pro uhelný vůz, zatím co kdesi v jeho složité psychologii

budil se B i l l T o t t s a snažil se vší silou probíti se k životu. D r u m m o n d byl zastáncem zákona a pořádku, jakož i jeho udržování, ale jeho bujný divoch nechtěl s tím ničeho míti. Tu jako jindy snažil se F r e d d i e D r u m m o n d vyvolati v sobě železnou zdrženlivost a zachrániti se tím. Ale jest napsáno, že dům rozdělený proti sobě musí padnouti. A F r e d d i e D r u m m o n d seznal, že vůle a síly v něm jsou rozděleny mezi něho a B i l l e T o t t s e a že mezi tímto celkem, který tvořil jejich dvojici, rozevřela se trhlina.

F r e d d i e D r u m m o n d seděl v autu zcela klidně po boku Catheriny van Worstové, ale z očí F r e d d i a D r u m m o n d a díval se B i l l T o t t s a teprve kdesi za těmito zraky, bojující o to, aby se zmocnili společného těla, stáli F r e d d i e D r u m m o n d, vtipný a konservativní sociolog, a B i l l T o t t s, tříděně uvědomělý, pracující muž bojovné federace. Byl to právě B i l l T o t t s, který zíral z těchto očí a jenž viděl nevyhnutelný konec bitvy o uhelný vůz. Spatřil policistu, jak dosáhl vrcholku nákladu, a po něm druhý a třetí. Plazili se zvolna po nejisté půdě, ale jejich dlouhé gumové obušky mihaly se vzduchem. Jedna rána zasáhla vozku do hlavy. Druhou odrazil, takže se mu svezla na rameno, ale jeho hra byla již ztracena. Vyskočil náhle, chytil dva policisty do rukou a skočil s nimi jako zajatec na dláždění, nepouštěje své dva uchvatitele ze sevřených dlaní.

C a t h e r i n ě v a n W o r s t o v ě udělalo se zle a klesala ve mdloby při pohledu na krev a brutální zápas. Ale její duševní muka zmizela senačním a neočekávaným činem, který následoval. Muž sedící vedle ní vyrazil ze sebe nelidský a nekulturní jek a vztýčil se. Spatřila jej, jak přeskočil přes přední sedadlo na

široký hřbet koně a jak s něho dostal se na vůz. Jeho útok podobał se vichřici. Dříve nežli překvapený důstojník, stojící na nákladu, mohl vytušiti úmysl tohoto velmi slušně oděného, ale vzrušeně vypadajícího gentlemana, obdržel kopanec, který jej přemetl vzduchem na dlažbu. Kopnutí do tváře způsobilo, že vystupující policista následoval jeho příkladu. Útok tří dalších strážníků se podařil, takže se octli na nákladu a sevřeli Billa Tottse v gigantické smyčce, při čemž jeho kůže na hlavě byla otevřena ranami obuškem a kabát, vesta a polovina jeho naškrobené košile byla s něho stržena. Ale všichni tři policisté sletěli daleko a prudce dolů a Bill Totts, vrhaje dolů kusy uhlí, opanoval pevnost.

Kapitán vedl statečně další útok, ale byl zaplaven se shora balvanem uhlí, kterýž se mu rozrazil o hlavu, pokřtív jej černým prachem. Úkolem policie bylo, aby prorazila blokádu v čele, nežli se jí podaří prorazit davu ze zadu, a snahou Bille Tottse bylo, aby udržel vůz ve svých rukou tak dlouho, až dav provede tento průlom. Tak pokračovala bitva o uhelný vůz.

Dav poznal svého mistra. Hromotluk Bill jako obvykle postavil se v čelo a Catherina van Wurstová užasla, když zaslechla výkřiky: »Bille; ó, náš Bille!« kteréž se ozývaly po obou jejích stranách.

Pat Morrissey povyskakuje na boku křičel vzrušeně: »Sežer je, Bille! Sežer je! Schlamstni je za živa!« S jednoho chodníku zaslechl ženský hlas, jak křičel: »Pohleď, Bille, v předu!« Bill na toto varování se otočil a dobře mířenou ranou kusu uhlí vyčistil předeek vozu od útočníků. Catherina van Wurstová obrátila hlavu a spatřila na obrubě chodníku ženu se živě planoucími tvářemi a sálajícíma černýma očima, která upírala celou svoji duši na onoho muže,

který před několika minutami byl F r e d d i e D r u m m o n d e m.

Okna kancelářské budovy drnčela potleskem. Nový liják kancelářských židlí a zásuvek snesl se dolů. Dav prorazil po straně čáru vozů a postupoval vpřed, při čemž každý strážník byl oddělen od ostatních a obklopen zápasícím davem. Stávkokazové byli strženi s boků, opratě koní byly přerézány a poděšená zvířata puštěna dala se na útěk. Mnozí policisté vplazili se pod uhelný vůz, aby se zde zachránili, zatím co uvolnění koně, z nichž mnozí měli strážníky na zádech anebo unikali jim, jak je chtěli schytati, přeběhli na protější chodník, ležící proti zástupu, a vyrazili na Market Street.

C a t h e r i n a v a n W o r s t o v á zaslechla v tu chvíli znovu jakýsi povzbuzující ženský hlas. Stála opět na obrubě chodníku a křičela:

»Bijte do nich, Bille! Nyní přišel váš čas! Bijte do nich!«

Policie na okamžik byla odražena. B i l l T o t t s seskočil na dláždění a prodíral se k ženě na chodníku. C a t h e r i n a v a n W o r s t o v á spatřila ji, jak mu rozevřela vstříc svoji náruč a počala jej líbatí na rty. C a t h e r i n a v a n W o r s t o v á dívala se na ně zvědavě, jak odcházeli spolu dolů po chodníku, on máje jednu ruku obepjatu kolem jejího boku, a jak spolu hovořili, smějíce se, při čemž on hovořil vášnivě a překypujícím způsobem, o čemž by nebyla nikdy ani snila.

Policie vrátila se v brzku a zatlačovala dav, očekávajíc posilu, nové koně a kočí. Dav vykonal své dílo a rozcházel se. C a t h e r i n a v a n W o r s t o v á dosud se dívajíc pozorovala onoho muže, jež znala jako F r e d d i e D r u m m o n d a. Převyšoval dav o hlavu. Jeho ruka byla dosud obepjata kolem boku oné ženy

a čekajíc dosud v motorovém voze, spatřila, jak tento párek přešel přes Market Street, překročil Rýhu, zmizel dole na Third Streetu a pak v dělnickém ghettu.

*

V létech, jež následovala, nebyly již čteny na universitě Kalifornské přednášky žádného Freda Drummonda a nevyšly také žádné spisy národohospodářského rázu o dělnické otázce pode jménem Fredericka A. Drummonda. Za to vystoupil nový dělnický vůdce, jenž se jmenoval William Totts; ten to byl, jenž se oženil s Mary Condonovou, předsedkyní mezinárodního svazu rukavičkářských dělníků č. 974, a on to také byl, jenž vyvolal známou stávkou kuchařů a číšníků, kteráž před svým úspěšným koncem zrodila celou řadu jiných svazů, mezi nimiž, ačkoliv byly poněkud ve vzdálenější souvislosti, byly svazy kuchačů drůbeže a pohřbivatelů.

NESROVNATELNÝ VPAD.

Bylo to v roce 1976, kdy rozpory mezi ostatním světem a Čínou se vyvrcholily. To bylo také příčinou, proč bylo odloženo oslavení dvoustoletého výročí americké Svobody. Z téže příčiny bylo poodloženo ještě mnoho jiných záměrů národů na pevnině, kteří se nepřátelili a jichž zájmy se křížily. Zdálo se, jako by veškeren svět se najednou probudil a vycítil nebezpečí. Ostatně po celých sedmdesát let zcela nepozorovaně události směřovaly k tomuto neúprosnému konci.

Počátek tohoto vývoje značil logicky rok 1904, kterýž o sedmdesát let později uvedl ve zděšení veškeren svět. Japonsko-ruská válka byla vybojována v roce 1904. a dějepisci oné doby vážně poznamenali, že tato událost znamená vstup Japonska do společnosti národů. Co však to ve skutečnosti znamenalo, bylo probuzení Číny. Toto probuzení, dlouho očekávané, konečně stalo se skutkem. Západní národové snažili se sami probuditi Čínu, což se jim však nepodařilo. Proto ve svém vrozeném optimismu a plemenném sobectví usjednotili se na tom, že to jest naprosto nemožná věc, aby se Čína vůbec někdy probudila.

Ale v čem se zmýlili a s čím nepočítali, bylo toto: mezi nimi a Čínou není prý společné psychologické spojitosti. Jejich myšlenkový proces byl radikálně odlišný. Nebyloť mezi nimi důvěryhodné zásoby slov. Zá-

padní smýšlení vniklo do mysli čínské pouze na krátkou vzdálenost a našlo v něm neproniknutelné bludiště. Čínské smýšlení proniklo do mysli západní rovněž pouze na krátkou vzdálenost a narazilo na bílou neproniknutelnou stěnu. Všeho toho příčinou byla řeč. Nebylo zde schůdné cesty, jak sdíleti myšlenky Západu čínské mysli. Čína zůstala vůči nim slepa a zůstala spáti. Materiální pokrok a zdokonalování Západu byl pro ni zavřenou knihou. A Západ nedovedl jí tuto knihu otevřít. Vzadu a hluboko dole až na prahu vědomí a uvědomování si zjevů, na příklad u anglicky mluvícího plemene byla ukryta jistá schopnost vysloviti slova anglicky: vzadu a hluboko dole v prahu vědomí a uvědomování si zjevů čínské mysli byla možnost vyřešiti vlastní hieroglyfy; ale čínská mysl nedovedla rozřešiti krátká anglosaská slova; stejně však nedovedla anglicky hovořící mysl vyjádřiti přesně hieroglyfy. Hmota jejich mysli byla utkána z docela jiné látky. Byli si navzájem úplnými duševními cizinci. A tak se stalo, že hmotný postup a pokrok Západu neměl pražádného vlivu na spící Čínu.

Přišla doba Japonska a jeho vítězství nad Rusy v roce 1904. Japonské plemeno bylo jakousi zrůdou a nemožností mezi východními národy. Stejně bylo zvláštností Japonců, že přijímali ze Západu vše, co se jim nabízelo. Japon rychle přizpůsoboval se západním myšlenkám a dovedl jich strávití a také velmi vhodně jich využil, takže se náhle vynořilo silné a úplně vyzbrojené jako světová velmoc. Nedá se ani dobře vysvětliti ona prazvláštní schopnost Japonska, s jakou si přisvojilo kulturu Západu. Jest tomu stejně, jako když se má vyložiti biologický postup v říši zvířecí.

Když bylo rozhodujícím způsobem pokořilo velké ruské Carství, Japonsko počalo ihned sníti obrovitý sen

o svém vlastním Císařství. Z Korey utvořilo si zásobárnu a kolonii: zrádné privileje a vlčí diplomacie dopomohly mu k monopolu v Mandžurii. Ale Japonsko nemělo na tom dosti. Obrátilo svůj zrak na Čínu. Zde rozkládala se ohromná území a v tomto území byla nejbohatší ložiska železa a uhlí na celém světě, což jest základ vši průmyslové civilisace. Když jsou zde základy v přírodních silách, dalším důležitým činitelem průmyslovým jest práce. V tomto území bylo obyvatelstva na 400,000.000 duší, jedna čtvrtina všeho obyvatelstva na zeměkouli. Dále Číňané byli vždy výborní pracovníci, protože jejich fatalistická filosofie neboli náboženství a jejich pevné nervy dovedly z nich nadělati výtečných vojáků — když s nimi bylo slušně zacházeno. Není nutno dodati, že Japonsko bylo připraveno využití této příležitosti.

Ale co bylo nejlepší z toho všeho, ovšem se stanoviska japonského, byla plemenná příbuznost. Úplná hádanka čínské povahy pro Západ nebyla hádankou pro Japonce. Japonec dovedl jí porozuměti asi tak, jako my nedovedeme ji nikdy proniknouti školským vzděláním. Jejich duševní proces byl týž. Japonec myslí týmiž duševními obrazy jako Číňan a jejich myšlenky braly se týmiž směrem. Do čínské mysli vnikl Japonce až za meze, kde my narážíme na překážku neporozumění. Chápali obraty, jichž smysl my nemohli jsme proniknouti, obešli kolem překážek a zmizeli nám z dohledu v bludišti čínské mysli, kamž my nemohli jsme jich následovati. Byli jejich bratři. Již před dávnými lety vydlužili si jejich psanou řeč a vedle toho nesčetná pokolení před tím rozdělila je od společného mongolského kmene. Změnili se, různosti způsobily mezi nimi různé podmínky životní stejně jako příliv nové krve; ale dole na dně jejich bytosti, rozděleno v jejich nej-

jemnějších žilkách, žilo dědictví pospolitosti a sémě příbuzenství, jež nebylo zničeno časem.

A tak Japonsko ujalo se samo vedení Číny. V letech následujících bezprostředně po válce s Ruskem japonští agenti hemžili se po čínském císařství. Na tisíce mil za poslední misionářskou stanicí dřeli se japonští inženýři a zvědové, odění jako kuliové, nebo jako potulní obchodníci, nebo putující budhističtí kněží, zapisující si koňskou sílu každého vodopádu jako budoucí sídlo továren, výši horstev a průsmyků, strategické výhody a slabiny, úrodnost hlubokých údolí, počet dobytka v každém kraji, počet dělníků, kterýchž by bylo možno získati nucenými odvody. Nikdy zde nebylo tak podrobného sčítání a jest nutno zdůrazniti, že by toho jiný národ nedokázal, nežli oni tvrdošíjní, trpělivi a vlastenečtí Japonci.

Ale za krátko všechno toto tajemné kutění odvanul vítr. Japonští důstojníci zreorganisovali čínskou armádu; jeho drsní poddůstojníci přeměnili středověkého bojovníka ve vojína dvacátého století, zvyklého na všechny možné vymoženosti strojové moderní války a s větším průměrem střelecké zdatnosti, nežli mají západní národové. Japonští inženýři otevřeli a rozšířili promyšlený systém kanálů, vybudovali továrny a hutě, zadrátovali celé Císařství sítě telegrafů a telefonů a zavedli zde dobu stavení železnic. Byli to právě tito přední bojovníci strojové civilisace, kteří objevili celé zásoby petroleje v Chunsanu, železná ložiska v horstvu Whang-Singském, měděné žíly v Chinchi a kteří navrtali plynové prameny ve Wow-Wee, nejpodivuhodnější to nádržku přirozeného plynu na celém světě.

V čínské císařské radě byli zastoupeni japonští komisaři. Do uší jejich státníků šeptali rady státníci japonští. Politické znovuzřízení císařství bylo jejich

dílem. Přemohli třídu učenců, kteráž byla hrubě zpátečnickou, a postavili v čelo úřadů pokrokové úředníky a v každém městě a městečku císařství počali vydávati noviny. Jest samozřejmo, že jejich politika byla řízena přímo z Tokia a že vrchními redaktory byli japonští vydavatelé. Byly to právě noviny, kteréž budily pokrok v ohromných davech tamního obyvatelstva.

Čína se posléze probudila. Tam, kde západ zklamal, Japonsko úspěšně postupovalo. To přeměnilo západní kulturu a její pokroky takovými výrazy, aby byly srozumitelné čínskému smýšlení. Japonsko samo, když se svého času podobně probudilo, uvedlo tím v úžas celý svět, ale v této době čítalo pouze čtyřicet milionů obyvatel. Probuzení Číny s jejími čtyřmi sty miliony duší a vědeckým pokrokem bylo úžasně překvapující. Byla kolosem mezi všemi národy a v brzkou dobu bylo slyšeti její hlas v určitých tónech při záležitostech a poradách všech národů. Japonsko ji štvalo a vzpurní národové Západu poslouchali ji s uctivě nataženými ušima.

Rychlé a pozoruhodné vzkríšení Číny bylo způsobeno snad spíše nežli čím jiným vynikající jakostí její práce. Číňan byl dokonalým typem průmyslového dělníka. Byl jím od jakživa. V dokonalé schopnosti pracovní žádný dělník na celém světě nemohl býti srovnán s ním. Práce byla mu tak potřebná jako dech jeho nozdrám. Byla pro něho totéž jako putování a zápas v dalekých zemích a duševní dobrodružství pro ostatní národy. Svoboda pro něho byl pojem totožný s možností přístupu ku práci. Vzdělávati půdu a bez přestávky moci pracovati bylo vše, čeho si požadoval život a možnost, aby jím žili. A probudivší se Čína nejen že mu dala volný a nekonečný přístup k práci, ale i nejdokonalejším strojům a vědeckým poučkám o práci.

Obrození Číny! To byl pouhý krok k Číně týčící se výš a výše. Objevila v sobě novou cenu a hrdost, jakož i svoji vlastní vůli. Počala se vzpínati nad opatrovnicktím Japonska, ale netýčila se dlouho. Na pokyn Japonska vypudila především z Císařství všechny západní misionáře, inženýry, surové sloužící, řemeslníky a učitele. Nyní však počala se stejnou horlivostí vypuzovati zástupce týchž odvětví — Japonce. Poslední poradní státníci byli poděleni počtami a řády a posláni domů. Západ probudil Japonsko a jako se tehdy Japonsko špatně odměnilo Západu, tak zase Japon obdržel odměnu od Číny. Japonsku bylo poděkováno od Číny zcela klidně a vyhozeno pak ven se vším příslušenstvím od tohoto svého velkého chráněnce. Západní národové se tomu jen zubili. Japonský sen o duze počal se rozptylovati. Čína příšerně vzrůstala. Při tom se jen usmívala. Krev a meče Samurajovy vyrazily a Japonsko rychle vřítilo se do války. To se stalo v roce 1922 a v sedmi krvavých měsících v Mandžurii, Korey a Formose byli Japonci od ní poraženi a zahnáni zpět s hospodářskou ztrátou, neboť se pak musili dusiti jen na svých úzkých, seskupených ostrůvcích. Japonsko vystoupilo tak ze světového dramatu. Pak se věnovalo již jen umění, a jeho úkolem bylo potěšovati svět hlavně svými výtvary obdivuhodné krásy.

Proti všemu nadání Čína neukázala se býti chtivou boje. Neměla napoleonských snů a spokojovala se tím, že se věnovala svému mírumilovnému umění. Po určité zneklidňující době bylo přijato všeobecné mínění, že Čína jest obávanou ne tak v boji jako na poli obchodním. Bylo patrné, že pravé nebezpečí nebylo pochopeno. Čína dokončovala svoji strojovou civilisaci. Na místo, aby stavěla obrovské armády, rozvíjela se v daleko větším a nade vše nádherném systému milice. Její

námořní moc byla tak nepatrná, že se tomu všecken svět smál. Ale přes to nesnažila se své námořnictvo sesílit, Smluvní přístavy ostatního světa neviděly nikdy, že by do nich vstoupily čínské bitevní lodě.

Skutečné nebezpečí spočívalo však v plodnosti jejího obyvatelstva a bylo to v roce 1970, kdy vznikl první pokřik na poplach. Již po nějaký čas všechna území sousedící s Čínou reptala proti čínskému přistěhovalectví; ale nyní teprve se svět dověděl, že obyvatelstva Číny jest již na 500,000.000! Vzrostlo od jejího probuzení o dalších sto milionů!

Burchalder obrátil pozornost na ten fakt, že jest na světě více Číňanů nežli bělochů. Spočetl prosté sumy arithmeticky. Sečetl totiž dohromady obyvatelstvo Spojených Států, Kanady, Nového Zelandu, Austrálie, Jižní Afriky, Anglie, Francie, Německa, Itálie, bývalého Rakouska, evropského Ruska a celé Skandinávie. Výsledek byl čtyřista devadesát pět milionů a obyvatelstvo Číny převyšovalo tento ohromný součet o pět milionů, takže, když Burchalderovy součty prošly světem, všichni se zachvěli.

Po mnohá staletí obyvatelstvo Číny drželo se na stejném čísle. Jeho území bylo přesyceno lidmi, to znamená, její území při primitivní soustavě výroby sneslo nejvyšší hranici populace. Ale když se Čína vzbudila a zařídila strojovou civilisaci, její výrobní moc nesmírně vzrostla; ačkoliv měla totéž území, byla schopna vyživiti mnohem více obyvatelstva. Pojednou počaly porody vzrůstat a počet úmrtí klesal. Před tím, když obyvatelstvo bylo tísněno následkem nadměrného plazení, přebytek populace byl smeten hladem. Avšak nyní díky strojové civilisaci možnost Číny, aby udržovala obyvatelstvo, nesmírně vzrostla; nebylo zde již

hladu. Její populace rostla podle toho, jak vzrůstaly její prostředky životní.

Po celou dobu tohoto přechodu a rozvoje své moci Čína nepojala žádných dobyvačných snů. Číňan nepochází z imperialistické račy. Jest příčinlivý, snaživý a mírumilovný.

Válku pokládá za cosi nepříjemného, ale za nutnou povinnost, která musí býti časem překonána. A tak, zatím co západní plemena se vespolek hádala, bojovala, jakož i zápasila ve světových dobrodružstvích proti sobě, Čína klidně pracovala na svých strojích a vzrůstu. Nyní však počala přetékat přes hranice svého císařství. Toť bylo vše! Ano, právě nyní počala se převalovati do sousedních zemí se vši jistotou a příšernou pomalostí pohybujícího se ledovce.

Sledujíc poplach vzbuzený Burchalderovými čísly, Francie v roce 1970 provedla dlouho připravovanou hrozbu. Francouzská Indo-Čína byla přepadena a zaplavena čínskými vystěhovalci. Francie vyzvala Čínu, aby tento proud byl zastaven. Čínská vlna však valila se dále. Francie shromáždila proto sto tisíc vojáků na hranici mezi svou nešťastnou kolonií a Čínou, ale tato vyslala proti nim miliční armádu silnou milion mužů. Za ní kráčely ženy, synové a dcery a příbuzní vojáků se všemi osobními potřebami, jako druhá armáda. Francouzské síly byly odhozeny stranou jako moucha. Čínští miliční vojáci se svými rodinami, dohromady počtem asi pěti milionů lidí, zcela chladně zmocnili se francouzské Indočíny a usadili se zde, jako by na několik tisíc let.

Uražená Francie mobilisovala. Vrhala lodní eskadry jednu za druhou na pobřeží Číny a tímto úsilím octla se na pokraji úpadku. Čína neměla námořnictva. Stáhla

se proto jako želva do svého krunýře. Po celý rok francouzské loďstvo blokovalo její břehy a bombardovalo vystavěná města a vesnice. Čína si z toho ničeho nedělala. Nebyla odvislá v ničem od ostatního světa. Klidně se uhnula z dostřelu francouzských děl a pokračovala ve své práci. Francie plakala a naříkala, lomila bezmocně rukama a vyzývala ostatní dosud klidné národy ku pomoci. Pak vylodila trestnou expedici, aby zamířila na Peking. Bylo to dvěstě padesát tisíc mužů, pravý výkvět Francie. Ti vylodili se beze vší překážky a dali se na pochod do vnitrozemí. A to bylo naposled, co byli spatřeni. Spojovací čára byla přetržena hned druhého dne a ani jediný, jenž by přežil, se nevrátil, aby vypověděl, co se stalo s ostatními. Všichni byli pohlceni bezedným jícnem Číny: to bylo vše!

V následujících pěti letech roztahovačnost Číny na všechny směry po pevnině stoupala. Siam stal se součástí Císařství a přes všechnu námahu, kterou mohla vyvinouti Anglie, byla zaplavena Birma a Malajské souostroví, zatím co po celé délce jižní hranice Sibíře Rusko bylo tísněno velmi vážně hordami, postupujícími sem z Číny. Postup byl zcela jednoduchý. Nejprve objevili se čínští přistěhovalci, či lépe řečeno, byli všude tam, neboť se sem poznenáhlu a úporně usazovali v předešlých létech. Pak přišel lesk zbraní a odhození stranou všeho odporu ohromnou armádou miličních vojáků, kteří byli sledováni svými rodinami a domácím nářadím. A konečně se všichni usadili jako kolonisté v nově dobytém území. Nikdy se metody světového vývoje nebraly cestou tak prazvláštní a účinnou.

Napal a Bhutan podlehly přívalu a celá severní hranice Indie byla tištěna tímto strašlivým přílivem života. Na západě byly jím pohlceny Buchara a na jihozápadě též osud stihl Afghanistan. Persie, Turkestan

a celá střední Asie ucítla záhy tlak tohoto proudu. V tu dobu právě Burchalder zrevidoval svoje výpočty. Zmýlil se. Obyvatelstva Číny musilo již býti na sedm set milionů, snad i na osm set milionů, nikdo nevěděl určitě kolik, ale v brzku jich mohlo býti na jednu miliardu, čili bilion! Buchalder prohlašoval nyní, že na každého bělocha na celém světě připadají nyní dva Číňani a všecken svět se otrásl. Vzrůst Číny musil nastati již od roku 1904. Všichni si vzpomenuli, že od tohoto data nebylo zde ani hladu. Při 5,000,000 ročního přírůstku celkový vzrůst v předcházejících sedmdesáti létech musil činiti 350,000.000! Ale kdož to mohl dokonale věděti? Mohlo jich býti i více. Kdož mohl cosi věděti o této nové, prazvláštní hrozbě dvacátého století? Čína, stará Čína obrozená, plodná, ozbrojená!

V roce 1975 byl svolán do Filadelfie konvent. Všichni západní národové a několik národů jižních bylo zde zastoupeno. Nedocílono však žádného úspěchu. Byly zde podány návrhy, aby ve všech zemích byly vyhlášeny ceny na děti, aby se podpořil vzrůst porodů, ale to vzbudilo pouhý úsměv u arithmetiků, kteří dokazovali, že Čína jest příliš v předu v tomto směru. Nebyl zde učiněn žádný provedení schopný návrh na nápodobení Číny. Čína byla vyzvána hrozbami Spojených Mocností a to bylo vše, co schůze národů ve Filadelfii provedla: ale tato konvence mocností utržila si u Číny pouze výsměch. L i - T a n g - F w u n g, mocnár sedící na dračím trůně, ráčil jim odpověděti:

»Co jest Číně do zdvořilosti vůči ostatním národům?« prohlásil L i - T a n g - F w u n g. »My jsme nejstarším, nejvíce ctěným a nejušlechtilejším plemenem. Musíme splniti svoje poslání. Jest to sice nepříjemné,

že naše poslání se neshoduje s posláním ostatního světa, ale čeho si přejete? Hovořovali jste sami zcela bezohledně o královských račích a o dědictví světa a tak můžeme nyní pouze opětovati, že se ostatní věci ukáží. Vy nás nemůžete napadnouti! Nehovořmež o vašem loďstvu! Nekřičte tolik s ním! Víme dobře, že naše loďstvo jest malé! Víte dobře, že je používáme pro policejní účely. My se nestaráme o moře. Naše síla je v obyvatelstvu: a v brzku nás bude jeden bilion. Díky vám, jsme vypraveni všemi moderními válečnými stroji. Jen pošlete na nás svoje loďstvo! Ani je nepozorujeme. Pošlete na nás svoje trestné expedice, ale napřed si vzpomeňte na Francii. Vyloditi půl milionu vojáků u našich břehů stálo by vás mocného napjetí sil. A našich tisíc milionů spolkně je jediným polknutím. Pošlete jich sem milion: pošlete třebaš pět milionů a my je strávíme stejně rychle. Puf! Znamená to méně nežli nic, pouhé hubené sousto. Zničte, vy Spojené Státy, oněch deset milionů kuliů, kteréž jsme vám vnutili na vaše břehy — nuže, tento počet stěží se vyrovná polovině našich porodních výsledků za jediný rok!«

Tak promluvil L i - T a n g - F w u n g. Svět se zapotácel, poznáváje svoji bezmocnost a trnul strachem. Promluvil pravdu! Čína nedala se přemoci zápasem porodů. Kdyby jejího obyvatelstva byl jeden bilion a vzrůstala o dvacet milionů každého roku, ve dvaceti pěti letech znamenalo by to půl druhého bilionu — veškerý počet obyvatelstva v celém světě v roce 1904! A nic se nedalo proti tomu dělati. Nebylo zde možné cesty položití hráz dalšímu rozlévání se tohoto životního proudu. Válka byla by zbytečná. Čína by se byla vysmála blokádě svého pobřeží. Byla by uvítala vpád. V jejím vydatném jícnu bylo by dosti místa na všechny

nepřátele na zemi, kteříž by do něho vnikli. A zatím proud jejího žlutého života se rozléval po celé Asii. Čína se jen jen usmívala a pročítala ve svých časopisech učená hýření rozčilených západních učenců.

Ale byl zde také jeden učenec, kteréhož Čína dosud nepoznala: J a c o b u s L a n i n g d a l e. Nebyl to pravý učenec, leda v nejšířším slova smyslu. Za prvé J a c o b u s L a n i n g d a l e byl vědcem a současně řečeno velmi tajným vědcem, profesorem v laboratořích zdravotního úřadu města New-Yorku. Hlava J a c o b a L a n i n g d a l a vypadala jako každá jiná, ale v ní zrodila se určitá myšlenka. V této hlavě byl další dobrý nápad, aby svoji myšlenku choval v tajnosti. Nepsal článků do novin. Naproti tomu požádal za dovolenou. Dne 19. září 1975 přibyl do Washingtonu. Byl již večer, ale on kráčet přímo do Bílého Domu, neboť již předem vyžádal si audienci u Presidenta. Jednal s prezidentem Moyerem celé tři hodiny. Co se stalo mezi nimi, nedověděl se ostatní svět až teprve o hodně později. Faktum bylo, že se tehdy svět naprosto nezajímal o jakéhosi Jacoba Laningdala. Příštího dne svolal prezident svůj kabinet. J a c o b u s L a n i n g d a l e byl účasten jeho sezení. Co se tam odehrálo, zůstalo přísným tajemstvím. Ale hned téhož odpoledne Rufus Cowdery, státní tajemník, opustil Washington a časně z rána příštího dne odjel lodí do Anglie. Tajemství, jež s sebou vezl, počalo se šířit, ale pouze mezi hlavami vlád. Snad pouze asi půl tuctu mužů v každém národě bylo zasvěceno do myšlenky, kteráž se zrodila ve hlavě J a c o b a L a n i n g d a l a. Podle toho, jak se šířilo toto tajemství, nastala obrovská činnost ve všech dokách, arsenálech a loděnicích, Národ francouzský a národové bývalého Rakouska byli poněkud podezřívaví, ale volání jejich vlád o propůjčení důvěry bylo

také upřímné, že se upokojili před oním pro ně neznámým podnikem.

Byla právě doba Velkého Míru. Všechny říše zavázaly se slavnostně, že nepodniknou vzájemné války. První definitivní akcí byla postupná mobilisace armád ruských, německých, armád států, vzniklých z bývalé říše rakousko-uherské, armád italských, řeckých a tureckých. Pak počal jejich pochod k východu. Všechny železnice, směřující do Asie, byly naplněny vlaky s vojskem. Čína byla předmětem jejich cesty, toť bylo vše, co bylo známo. V brzkou dobu poté počal velký pohyb po moři. Výpravy válečných lodí byly vysílány ze všech zemí. Loďstva následovala za loďstvy a vše mířilo k čínskému pobřeží. Národové vyprázdnili všechny svoje loděnice. Posílali sem i všechny celní lodi a dopravní poštovní parníky jakož i lodi majákové, ano vyslali i staré vyřazené již křižníky a bitevní koráby. Nespokojili se ani s tím, nýbrž zabavili k témuž účelu i lodi obchodní. Statistika dokázala, že na 58.640 obchodních parníků, opatřených reflektory a rychlopalnými děly bylo různými národy posláno do Číny.

Ale Čína se jen smála a čekala. Po její pozemní straně podél hranic bylo shromážděno na miliony evropských vojáků. Mobilisovala pětkrát tolik milionů své milice a čekala na vpád. Na svém mořském pobřeží učinila totéž. Ale Čína byla pojednou zmatena. Po všech těchto nesmírných přípravách nenastal vpád. Tomu nedovedla porozuměti. Podél celé sibiřské hranice panoval klid. Podél jejích pobřežních míst nebyla ani města ani vesnice bombardována. Nikdy, co pamět světská sahá, nebyly nahromaděny takové námořní síly. Byly zde shromážděny lodi v celého světa a dnem i nocí miliony tun bitevních lodí brázdily okraje mořské u jejích břehů, ale nic se nestalo. Ani jediný pokus

útoku! Snad chtěli, aby se vynořila Čína ze svého kru-
nýře? Čína se tomu usmála. Snad si myslují, že ji unaví
nebo vyhladovějí? Čína se opět usmála.

Ale dne 1. května 1976, kdyby byl čtenář býval
v císařském městě Pekinku, mezi jeho obyvatelstvem,
čítajícím jedenáct milionů duší, byl by býval svědkem
prazvláštního zjevu. Byl by spatřil ulice naplněné co-
patými žlutými obyvateli, kteří obraceli svoji copatou
hlavu vzhůru, majíce šikmá očka obrácena směrem
k nebi. V modravých výšinách byl by spatřil nepatrnou
tmavou skvrnu, kteráž podle svých zcela pravidelných
pohybů nebyla ničím jiným nežli vzducholodí. Z této
vzducholodi, která kroužila na všechny strany nad mě-
stem, padaly střely — podivuhodné, na pohled neškod-
né střely, trubičky z křehkého skla, kteréž se roztrí-
štily na tisíce kousků na ulicích a domovních střechách.
Ale v těchto trubkách bylo cosi smrtícího. Cosi se
dalo. Nebylo žádných výbuchů. Toť byla pravda, tři
Číňané byli zabiti, když dopadly trubičky na jejich
hlavy z takové výše. Ale co znamenali tři Číňané u po-
rování s dvaceti miliony ročních porodů? Jedna tru-
bička padla kolmo do rybníka v jisté zahradě a neroz-
bila se. Byla vytažena na břeh od vlastníka zahrady.
Ten však neodvážil se ji otevřít, nýbrž doprovázen
svými přáteli a obklopen stále vzrůstajícím davem, od-
nesl onu tajuplnou trubku na městský úřad svého okre-
su. Jeho přednosta byl velmi statečný muž. Když se
všechny zraky na něho upínaly, rozbil trubku nárazem
mosazné hlavičky své dýmky. Nic se nestalo. Ti, kdož
byli zcela na blízku, domnívali se, že spatřili, jak z ní
vyletělo několik moskytů. To bylo vše! Dav vybuchl
v prudký smích a rozešel se.

Stejně jako Pekink byla bombardována skleněnými
trubičkami celá Čína. Štíhlé vzducholodi, odloučivší

se od válečných lodí, obsahující každá pouze dva muže, rozletěly se nade všechna města, pevnosti a vesnice, kdež kormidlovaly a kroužily, při čemž jeden muž řídil loď a druhý shazoval skleněné trubičky.

Kdyby se byl čtenář octl znovu v Pekinku šest týdnů později, byl by se ohlížel marně po jeho jedenácti milionech obyvatel. Pouze několik trosek z nich byl by jich našel, několik set tisíc snad, kteří vlékli svoje kostry podél domů opuštěnými ulicemi a ostatní hnili v domech a prázdných třídách a naplňovali až na povrch pohřební vozy. Ostatní obyvatelstvo byl by musil hledati po výšinách a po pobočných cestách Císařství. A nebyl by našel všechny, jak prchají ze zamořeného Pekinku, neboť za nimi leželo na statisíce nepochovaných těl po pokrajích cest. Jež značily jejich útěk. A jako tomu bylo v Pekinku, tak tomu bylo i ve všech ostatních městech, pevnostech a vesnicích Císařství. Mor smetl s povrchu všechno! Nebyl to však pouze jeden nebo dva druhy moru. Byla to celá sta těchto nemocí. Každý možný bacil nakažlivé smrti plazil se zemí. Příliš pozdě pochopila čínská vláda smysl oněch obrovských příprav, postup nepřátel celého světa a lety drobných létadel, jakož i déšť skleněných trubek. Provolání vládní byla marná. Nedovedla zarazit jedenáct milionů uprchlíků nakažených morem, kteří prchali z Pekinku, šíříce zkázu po celé zemi. Lékaři a zdravotní personál umírali na svém místě; a smrt-dobyvatel všeho rozlétala se nade všechny dekréty Císaře a Li-Tang-Fwunga. Letěla dokonce i přes ně, neboť Li-Tang-Fung zemřel hned druhého týdne a Císař, ukrytý stranou v Letním Paláci, zhynul ve čtvrtém týdnu.

Kdyby to byl pouze jediný druh moru, Čína byla by mohla pustiti se s ním v zápas. Ale proti takovému množství nákazy nebyl chráněn žádný tvor. Lidé, kteří

se vystonali z neštovic, byli skláceni spálou. Lidé, kteří byli imunní proti žluté zimnici, zašli na cholera. A když někdo byl chráněn i proti tomuto moru, byla to Černá Smrt, kteráž jej smetla, totiž hlízový mor. Neboť to právě byly ony bakterie, zárodky a mikroby, kteréž byly vypěstěny v západních laboratořích, jež se snesly nad Čínou deštěm skleněných tub.

Všechna organisace zklamala. Vláda zmizela také. Dekréty a provolání byly marny a zbytečny, když lidé, kteří je vypracovali a kteří je podpisovali, v nejbližším okamžiku byli mrtvi. Také se nedaly šílené miliony, hnané na úprk smrti, ničím zadržeti. Prchaly z měst, aby zamořily venkov, a kdokoliv prchal, každý s sebou nesl morovou ránu. Horké léto tomu dodalo — *Jacobus Laningdale* vybral si k tomu tento čas úmyslně — a tak se mor rozlézal všude. Mnoho známe pouze z dohadu o tom, co se stalo, a mnoho jsme se dověděli z vypravování těch, kdož to vše prožili. Nešťastní tvorové bouřili se po celém Císařství v mnohamilionovém útěku. Ohromné armády čínské, nahromaděné na jejích hranicích, zmizely. Selské usedlosti byly vyloupeny pro potraviny a nebylo zaseto ani zrna, zatím co zasetá satba byla ponechána sama sobě a nedocílilo se žní. Nejpozoruhodnější ze všeho byl onen útek. Mnoho milionů se naň pustilo a nahromadilo se na hranicích Císařství, kdež se zarazilo a bylo odraženo zpět obrovskými armádami Západu. Vražďení šílených nepřátel na hranicích bylo cosi ohromujícího. Čas od času ochranná čára byla stažena zpět o dvacet nebo třicet mil, aby se vojska nedostala do styku s davovým morem.

Jednou mor vypukl a zasáhl německé a rakouské vojáky, kteří střežili hranici turkestanskou. Proti takovéto příhodě byly však učiněny již předem všechny

přípravy a ačkoliv zašlo přes šedesát tisíc evropských vojáků, mezinárodní sbory nemocniční oddělily místo nákazy a tak mor zažehnaly. V této době zápasu se stalo, že se přišlo na to, že se vyskytl jakýsi nový druh bacila, který asi vznikl jakýmsi zkřížením několika druhů morových zárodků, čímž povstal nový a strašlivě nakažlivý bacil. Nejprve byl vytušen Vombergem, který se jím nakazil a zemřel, ale později byl osamocen a studován Stevensem, Hazenfeldem, Normanem a Landersem.

Tak se skončil onen s ničím nesrovnatelný vpád do Číny. Pro onen bilion lidí nebylo žádné naděje. Sevření ve své ohromné márnici nemohli se nikterak zorganizovat a veškery dosavadní svazky se rozpoutaly, takže nemohli podniknouti ničeho, nežli čekati na smrt. Nemohli nikudy uniknouti. Podobně jako byli odraženi ode hranic, byli i odraženi od pobřeží. Sedmdesát tisíc lodí střežilo pobřeží. Za dne jejich kouřící komíny zahalovaly okraje břehů a v noci jejich planoucí reflektory ploužily se tmou a zastihly každou i sebe drobnější džunku, kteráž unikala. Pokusy proraziti pomocí ohromného loďstva džunek byly uboze odraženy. Ani jedna neprojela řadou těchto hlídajících mořských psů. Moderní stroje válečné držely na uzdě rozrušenou Čínu, zatím co mor dokonával svoje dílo.

Starý způsob válčení byl nyní pro smích. Nic z něho nezbylo, nežli hlídková služba. Čína, kteráž se vysmívala válce, byla válkou zničena, ale válkou zcela moderní, válkou dvacátého století, válkou vědců a laboratoří, válkou J a c o b a L a n i n g d a l a. Statunová děla byla hříčkou u srovnání s mikroorganickými projektily, kteréž vyšly z laboratoří jako poslové smrti, jako ničící andělové, kteří zničili Císařství o jednom bilionu duší.

Po celé léto a až do sklonku roku 1976 Čína byla pravým peklem. Mikroskopickým střelám nedalo se nijak vyhnouti a ty dostaly se až do nejuzdálenějších míst a nejtajnějších úkrytů. Sta milionů mrtvých zůstalo nepohřbeno a bacily se rozmnožovaly samy sebou, nehledě k tomu, že celé miliony lidí mřely denně hladem. Kromě toho hlad zeslabil své oběti a zničil jejich přirozený odpor proti nákazám. Kanibalism, vraždy a šílenost panovaly všude. Tak Čína zanikla.

Až následujícího února v nejchladnějším počasí byla tam podniknuta první výprava. Výprava ta byla zcela malá, skládajíc se pouze z učenců a několika čet vojska. Takové čtyry vstupovaly nyní do Číny se všech stran. Přes to, že byla učiněna co nejúzkostlivější opatření proti nákaze, četní vojáci a několik lékařů bylo zasaženo morem. Ale pátrání pokračovalo statečně dále. Čína nalezena byla ve zpusťšeném stavu a jako holá poušť, již bloudily smečky zdivočelých psů a zoufalých lupičů, kteří toto vše přežili. Všichni tito přeživší byli pobiti, kdekoliv se na ně přišlo. A pak počala obrovská práce, ozdravení Číny. Pět let a sta milionů jmění bylo spotřebováno a pak se celý svět hnul — nikoliv podle pásem, jak to byla myšlenka barona Albrechta, ale porůznu, podle demokratického amerického programu. Bylo to ohromné a smíšené vniknutí všech národností, kteréž se usadily v Číně v roce 1982 a v letech následujících, strašlivý to, ale úspěšný pokus civilisace křížením. Známe do dneška onen báječný mechanický, ale rozumově vedený pokus, jakož i zisk z něho, který byl následkem toho všeho.

Bylo to v roce 1987, kdy Velký Mír byl u konce a kdy starý spor mezi Francií a Německem o Elsassko a Lotrinsko znovu vybuchl. Válečné mračno setmělo a hrozilo v dubnu, ale dne 17. dubna bylo svoláno

shromáždění do Kodaně. Zástupci všech národů světa byli zde přítomni a všichni národové slavnostně se zavázali, že nebudou nikdy používatí proti sobě vynálezů laboratoří pro válku, zejména nikoliv takových, jako užili kdysi ku vpádu do Číny. —

Vyňato z Walt Mervin'sova: »C e r t a i n E s s a y s
i n H i s t o r y« (Jisté studie historické).

NEPŘÍTEL VŠEHO SVĚTA.

Byl to S i l a s B o n n e r m a n, který posléze uhnal onoho vědeckého čarodějníka a úporného nepřítele lidstva E m i l a G l u c k a. Gluckovo přiznání před tím, nežli jej posadili do elektrické židle, vrhlo mnoho světla na celou řadu tajuplných příběhů, z nichž mnohé spolu zjevně neměly souvislosti, ale jež tak silně poplašily celý svět mezi léty 1933 a 1941.

Nebylo to dříve, nežli onen nepopíratelný doklad byl uveřejněn, kdy veškeren svět počal teprve tušiti, že byla jistá souvislost mezi zavražděním portugalského krále a královny a zavražděním několika policejních důstojníků v New-Yorku.

Ačkoliv všechny činy E m i l a G l u c k a byly čímsi, co bylo vrcholem hrůzy, přece musíme cítiti v jistém ohledu soustrast s oním nešťastným, špatně vychovaným a utýraným geniem. O jisté stránce jeho života nebylo dosud nikde mluveno před tím, nežli učinil ono vyznání, a z ohromné spousty důkazů a dokladů, jakož i připomínek z doby, kde právě meškáme, dovedeme si vykresliti úplně přesný obraz jeho osoby a rozpoznati vlivy a tlak, který z něho vytvořil lidskou obludu a jenž jej zahnal na onu strašlivou cestu, po níž se štvál nahoru a dolů.

E m i l G l u c k narodil se v Syrakusách, ve státě New-Yorkském, v roce 1895. Jeho otec J o s e p h u s

Gluck byl speciálním policistou a nočním strážníkem a zemřel v roce 1900 prudkým zápallem plic. Jeho matka, hezké, ale křehké stvoření, jež před svatbou byla modistkou, usoužila se až k smrti žalem nad ztrátou svého chotě. Tato matčina přecitlivělost byla dědictvím, jež se stalo hochu nemocí a strašlivou věcí.

V roce 1901 hoch Emil, tehdy šestiletý, přišel ke své tetě, Mrs. Ann Bartellové. Byla to sestra jeho matky, ale v její hrudi nebylo místa pro vyhráněné city zamklého hocha. Ann Bartellová byla marnivá, povrchní a nesrdečná žena. K tomu pronásledovalo ji prokletí chudoby a byla zatížena mužem, který byl praobyčejným lenochem a toulavým ničemou. Mladý Emil Gluck nebyl zde příliš vítán a Ann Bartellová neostýchala se dáti mu to zcela přímo na jevo. Jako ilustraci o chování, jež zakusil hned zpočátku, uvádíme tuto okolnost:

Když hoch žil v rodině u Bartellů asi přes rok, zlomil si nohu. Utrpěl tuto nehodu, když si hrál na zapovězené střeše — jak to činili a budou činiti všichni hoši až do konce světa. Noha byla přeražena na dvou místech mezi kolenem a kyčlí. Emil za pomoci svých poděšených soudruhů snažil se dovléci až na protější chodník, kdež omdlel. Děti ze sousedství měly strach z oné tvrdě vypadající ženy, kteráž vládla v Bartellově domácnosti; avšak sebravše všechnu svoji odvahu, zazvonily a oznámily Ann Bartellové tuto nehodu. Ta však se ani nepodívala na onoho maličkého hocha, jenž ležel roztažen na chodníku, nýbrž zabouchla dveřmi a vrátila se k neckám. Čas míjel. Přikvačil liják a Emil Gluck, probrav se ze své mdloby, ležel sténaje v dešti. Noha potřebovala okamžitého ošetření. Za těchto okolností zápal vzrůstal velmi prudce a stal se velmi nebezpečným. Teprve po dvou hodinách, když

rozhněvané ženy ze sousedství reptaly proti Ann Bartellové, přišla se tato podívat na chlapce. Kopla jej do boku nohou, jak zde ležel bez pomoci, a v hysterickém záchvatu se jej sřekla. Nebyl jejím dítětem, prohlásila a doporučila, aby byla zavolána ochranná stanice, kteráž by jej odvezla do nemocnice. Pak se vrátila domů.

Byla to jiná žena, Elizabeth Shepstonová, kteráž právě kráčela podél a kteráž seznávši situaci, dala hochu položit stranou. Poté zavolala lékaře a odstrčivši Ann Bartellovou stranou, dala hochu odnésti do bytu. Když se lékař dostavil, Ann Bartellová ihned jej upozornila, že mu ničeho nezaplatí za jeho služby. Po dva měsíce poležel si mladý Emil v posteli, celý první měsíc pouze na zádech, nesměje se obrátiti. A ležel zde zanedbáván a sám, leda kromě příležitostných návštěv neodměňovaného a přepracovaného lékaře. Neměl hraček, neměl ničeho, čím by si ulehčil nudu dlouhých a nekonečně se vlekcoucích hodin. Ani jediné vlídné slovo nebylo na něho promluveno, žádná hladící ruka nedotkla se jeho spánku, neseznal jediného pohybu milující něhy — nic nežli výčitky a tvrdosti Ann Bartellové a neustále se opakující ujišťování, že jej zde nemají rádi. Proto možno lehce pochopiti, že v tomto okolí pozvolna se rodilo v zanedbávaném hochu mnoho hořkosti a nepřátelství pro toto chování, kteréž se později vybíjelo v činech velmi strašlivých a ohromujících hrůzou všechen svět.

Mohlo by se zdáti zvláštním, že pomocí Ann Bartellové Emilu Gluckovi dostalo se universitního vzdělání; ale vysvětlení jest zcela jednoduché. Její manžel, budiž k ničemu, utekl od ní a najal si pole ve zlatých dolech Nevadských, načež se k ní vrátil jako mnohonásobný milionář. Ann Bartellová nenáviděla onoho

hochá, i poslala jej hned poté do Farristownské Akademie, daleko na sta mil. Jsa plachý a citlivý, jako každá osamělá, nechápaná duše, vzdálil se ve Farristownu ještě více od lidí. Nikdy nepřišel domů, ani na prázdniny, ani o svátky, jako dělali ostatní hoši. Na místo toho toulal se po opuštěných budovách a polích, přátele se nebo nenávidě služebnictvo nebo dozorce, mnoho čta a přemýšleje a věnuje celé dny na toulky poli nebo před ohněm krbu a máje nos vnořený do nějaké knihy. Právě v této době pro nadužívání zraku byl nucen nositi brejle, kteréž tolik vynikaly na jeho podobiznách, uveřejňovaných v časopisech v létech 1941.

Byl to pozoruhodný student. Píle podobná jako měl on byla by jej dovedla hodně daleko; ale on nepotřeboval této píle. Pouze pohlédl na text v knize a již ovládal všechnu látku. Výsledek toho byl, že si nashromáždil nesmírnou zásobu vědomostí touto vedlejší četbou a získal za půl roku mnohem více vědomostí nežli průměrný student za půl tuctu let. V roce 1909., když mu bylo teprve čtrnácte let, byl schopen, »více nežli schopen«, jak říkal o něm ředitel oné akademie, vstoupiti na universitu v Yale nebo v Harvardu. Jeho mládí zavinilo však, že nebyl přijat ani do jedné z těchto universit, a tak v roce 1909. shledáváme se s ním jakožto s nováčkem v historické koleji Bowdoinově. V roce 1913. byl promován za nejvyšších poct a hned na to následoval svého profesora Bradlougha do Berkeley, stát California. Jediným přítelem, jejž našel E m i l G l u c k v celém svém životě, byl mu tento profesor Bradlough. Tento byl pro chorobu plicní nucen vyměňiti si místo z Maine do Californie, kterážto výměna byla mu usnadněna nabídkou profesorského místa na státní universitě. Po celý rok 1914. E m i l G l u c k sídlil v Berkeley a navštěvoval speciální vě-

decké kursy. Koncem onoho roku dvojí úmrtí změnilo jeho vyhlídky do budoucnosti a jeho životní poměry. Smrt profesora Bradlougha vzala mu jediného přítele, kteréhož kdy v životě poznal, a smrt Ann Bartellové zbavila jej vší podpory. Tato žena, nenávidíc stále onoho nešťastníka a to až do poslední chvílky, vybavila jej pouhým jedním stem dolarů.

Následujícího roku, kdy dosáhl věku dvaceti let, E m i l G l u c k byl ustanoven učitelem chemie na kalifornské universitě. Zde ubíhala mu léta zcela klidně. Vykonával svědomitě své povinnosti, jež mu vynášely slušný plat, a protože byl dosud studentem, vykonal šest zkoušek. Byl mimo jiné doktorem sociologie, filosofie, všeobecných věd, ačkoliv byl znám celému světu, zejména v poslední době pouze jako profesor G l u c k.

Bylo mu sedmadvacet let, když se poprvé octl v novinách, vydav spis »P o h l a v í a p o k r o k«. Tato kniha jest až do dneška základním kamenem pro historii a filosofii manželství. Byl to silný svazek asi o sedmi stech stránkách, neobyčejně pracně, pečlivě a přesně sestavený a pravý originál. Byla to kniha pro učence a Gluck nepočítal s tím, že s ní prorazí v širších kruzích. Ale Gluck v poslední kapitole, používaje k tomu pouze tři řádek, zmínil se o filosofické žádoucnosti manželství na zkoušku. Některé noviny uchopily se těchto tří řádek, »zabarvily si je do žluta«, jak se říkalo v oné době a sesměšnily před celým světem Emila Glucka, obrejleného dvacetisedmiletého profesůrka. Fotografové jej »chytali«, byl obléhán zpravodaji, ženské kluby v celé zemi posílaly mu resoluce, odsuzující jej i jeho nemravné theorie. A na krajní levici kalifornského Sněmu v době, kdy se vedla rozprava o sestátnění university, vzrušeně se žádalo, aby byl Gluck vypuzen a aby se tak stalo s pohrůžkou, že

universita nebude sestátněna — ovšem žádný z jeho pronásledovatelů oné knihy ani nečetl. Překroucené citování oněch tří řádek novinami však stačilo. Zde byl počátek nenávisti Emila Glucka k novinářům. Pro ně byla vážná a veskrze cenná práce šesti let předmětem posměchu celé veřejnosti. Gluck však až do dne své smrti k jejich trvalé lítosti nikdy jim toho nezapomněl.

Byly to rovněž noviny, kteréž byly zodpovědny za další zkázu, již mu způsobily. Po celých pět let, jež následovala po vydání onoho spisu, zůstával tich a ticho muže, jenž žije samotářsky, není dobrým zjevem. Můžeme posuzovati jen sympaticky strašlivé osamocení Emila Glucka na této zalidněné universitě, neboť byl bez přátel a beze vší sympatie. Jediným jeho útočištěm byly knihy; v té době četl a studoval s ohromnou pílí. Ale v roce 1927. přijal pozvání, aby se objevil před Společností Lidských Zájmu v Emeryville. Netroufal si tam promluvit a jak tyto řádky píšeme, máme před sebou jeden výtisk jeho učeného pojednání. Jest zcela střízlivé, profesorské a vědecké a což se musí dodati, zcela konservativní. Ale na jednom místě sdílí názor, a já to ponechávám jeho vlastním slovům, »že nastává ve společnosti průmyslová a sociální revoluce«. Jistý zpravodaj, který byl přítomen onomu sezení, uchopil se slova »revoluce«, rozvrátil jeho smysl a napsal překroucenou zprávu, ve které líčil Emila Glucka jako anarchistu. Jakmile se jednou slovo »Profesor Gluck, anarchista« rozneslo světem, byl vhodně »vyličen« ve všech novinách oné země.

Pokusil se odpověděti na tento předvídaný novinářský útok, ale pak zůstal zmlklý. Trpkost zmocnila se jeho duše. Fakulta universitní sama jej vyzvala, aby se bránil, ale on to prudce odmítl a odepřel pustiti se

v obranu svého spisu, věda, že jest již předem dán na index. Odmítl také to, aby se vzdal svého místa; proto byl z university vyloučen. Musíme dodati, že to byl politický tlak, který byl v tomto směru vykonán na ředitelstvo universitní a na jeho rektora.

Pronásledován, potupen a rozmrzen na celý svět, odstrčený a samotářský, náš muž nepokusil se o odvetu. Veškeren jeho život byl prosycen jedině hříchem proti němu. Ale pohár jeho hořkosti nebyl dosud přeplněn. Ztrativ svoje povolání a nemaje žádných příjmů, hledal si nové postavení. Jeho první zaměstnání bylo v Unii železářských továren v San Francisku, kdež se osvědčil jako vynikající kreslič. Bylo to zde, kdež získal první znalosti o bitevních lodích a jejich stavbě. Ale novináři vypátrali jej zde a vylíčili jej v tomto jeho novém povolání. On ihned se vzdal svého místa a našel si místo jiné. Ale později jej novináři vystrnadili i odtud a pak asi z půl tuctu jiných zaměstnání; tu zocelila jeho ruka následkem tohoto pronásledování od novinářů. To v něm uzrálo, když si zařídil elektroplatinový závod v Oaklandu na Telegrafní třídě. Byl to zcela malý krámk, v němž zaměstnával tři muže a dva chlapce. Gluck sám pracoval v něm mnoho hodin. Noc co noc, jak policejní strážník Carew dosvědčil při líčení, neopouštěl krám až v jednu nebo ke druhé hodině z rána. Bylo to právě v této době, kdy podařilo se mu vynaléztí samočinný zapalovač pro plynové stroje, kterýžto vynález učinil jej posléze boháčem.

Otevřel svůj elektroplatinový obchod brzy z jara 1928 a bylo to v témž roce, kdy se v něm zrodila zkáznosná láska k Iréně Tackleyové. Není nesnadno představit si, že tak neobyčejný tvor, jako byl Emil Gluck, mohl býti pouze neobyčejným milencem. Jest k tomu připojiti, že to byl genius, jehož uzavřenost a

trpkost musila býti vzata v úvahu zároveň s tím, že nevěděl ničeho o ženě. Jakýkoliv smysl touhy, jenž plynul z jeho bytosti, nebyl zkušěn v obvyklém vyjadřování svých citů. Při tom jeho neobyčejná bázlivost přispívala k tomu, že projevy jeho lásky byly nezvyklé. Iréna Tackleyová byla hezká, mladá žena, ale při tom byla povrchní a lehkomyšlná. V onu dobu pracovala v malém cukrářském závodě napříč třídy, kdež měl Gluck svůj krám.

Jeho zvykem bylo, že přicházel se sem napítí ledové smetany anebo limonády a při tom se na ni díval. Zdálo se, že tato dívka o něho nedbala a pouze si s ním zahrávala. Byl »trochu na křivo«, jak říkala a jindy zase nazývala jej pomatencem, když jej popisovala, jak sedí u stolku a proniká ji pohledem skrze sklo brejlí, červenaje se a koktaje, když mu věnovala trochu pozornosti a často opouštěje s překotem její krám všecek zmaten.

Gluck dával jí překvapující dary. Stříbrný čajový příbor, diamantový prsten, kožešinovou soupravu, skla do divadla, rozsáhlé dílo »Dějiny světa« ve mnoha svazcích a motorové kolo, které dal ve svém obchodu zcela postříbřiti. Avšak nyní vystoupil milenec této dívky, který jej odkopl, jsa silně rozzloben a donutil Irénu, aby vrátila Gluckovi zvláštní druhy jeho darů. Tento muž, jenž se jmenoval William Sherbourne, byl hromotluk a hloupé stvoření, velkohubý muž pracující třídy, který se stal velmi brzy úspěšným podnikatelem staveb. Gluck toho všeho nechápal a snažil se dostati vysvětlení, pokoušeje se promluvit s dívkou, když večer ubírala se z práce domů. Ta však prozradila to Sherbournovi a ten jednoho večera Gluckovi pořádně natloukl. Bylo to velmi důkladné sbití, neboť dle záznamů nemocnice rudého kříže

Gluck byl tak spořádán, když tam oné noci byl přivezen, že nemohl nemocnici opustiti po celý týden.

Avšak Gluck tomu opět neporozuměl. Pokračoval v tom, že vyhledával u dívky dalšího vysvětlení. Ze strachu před Sherbournem požádal policejního náčelníka, aby mu dovolil nositi revolver, kteréžto povolení bylo mu odmítnuto a noviny, jako obyčejně, rozhovořily se o tom jako o sensační věci. Pak byla Iréna Tackleyová zavražděna a to šest dní před jejím zamýšleným sňatkem se Sherbournem. Stalo se to v sobotu večer; toho dne pracovala dlouho v cukrárně a odešla až po jedenácté v noci s celou svojí týdenní mzdou v kabelce. Jela ze třídy San Pablo pouliční dráhou do třicáté čtvrté třídy, kdež vystoupila a přecházela třemi bloky domů k svému příbytku. Tehdy byla naposled spatřena živa. Druhého rána našli ji uškrce nou na pustém místě.

Emil Gluck byl hned na to uvězněn. Ať si dělal cokoliv, nic jej nemohlo zachrániti. Byl usvědčen nejenom ze samozřejmých okolností, ale také z důkazů »upečených«
Oaklandskou policií. Nebylo sporu o tom, že velká část důkazů byla jí pouze uměle zosnována. Svědectví kapitána Shehana bylo nejhanlivějším křivo-
přísežnictvím, neboť bylo dokázáno mnohem později, že v rozhodné noci nejenom nebyl v sousedství vraždy, ale meškal mimo město v nějaké záležitosti v San Leandro Road. Nešťastný Gluck byl odsouzen na do-
životí do San Quentinu a při tom noviny i veřejnost měly ještě za to, že spravedlnost byla znásilněna a že měl býti nad ním vynesena rozsudek smrti.

Gluck vešel do San Quentinského žaláře dne 17. dubna 1929; byl tehdy třicet čtyry let stár a po dobu tří a půl roku, jež ztrávil většinou v samovazbě, byl ponechán sám sobě, aby přemýšlel o lidské nespra-

vedlnosti. Bylo to právě v této době, kdy se ho zmocnila roztrpčenost a on počal nenáviděti každého lidského tvora. V téže době vykonal ještě tři věci: Napsal pověstné pojednání »Lidské mravy« a pozoruhodnou brožuru »Zdravý zločinec« a konečně vypracoval si strašný a hnusný plán pomsty. Byla to nepatrná příhoda, kteráž se kdysi sběhla v jeho elektroplatinovém závodě a kteráž vnukla mu myšlenku, aby použil prazvláštní zbraně pomsty. Jak doznal při svém úplném vyznání viny, vypracoval každou podrobnost theoreticky v době svého uvěznění a mohl tak, jakmile byl propuštěn, přikročiti bezprostředně na dráhu své pomsty.

Jeho propuštění z vězení bylo pravou sensací. Bylo také zcela bídně a zločinně oddáleno bezhlavostí zákonných orgánů a zákona samého. V noci dne 1. února 1932 byl střelen jakýsi *T i m H a s w e l l*, známý zločinec, když se pokoušel oloupiti jakéhosi občana z Piedmond Heignet. *T i m H a s w e l l* potácel se mezi životem a smrtí ještě tři dny a v této době přiznal se nejenom k zavraždění Irény Tackleové, ale poskytl i rozhodující důkazy o ní. *B e r d D a n n i k e r*, trestanec, kterýž umíral na úbytě ve Folsomském vězení, byl udán jako jeho spoluvinník a přiznal se také. Až do dneška nemůžeme pochopiti onen bezhlavý odkladný postup spravedlnosti v době před naší generací. Emilu Gluckovi bylo dokázáno v únoru, že jest zcela nevinen, ale nebyl propuštěn na svobodu až teprve v říjnu na to následujícím. Po celých osm měsíců tento muž, na němž byla páchána nejstrašlivější křivda, byl nucen podrobiti se nezaslouženému trestu. To ovšem nemohlo jej nikterak svést k měkkosti a k jasnému názoru na svět a dovedeme si proto zcela dobře představit, jak se šířal ve své duši hořkostí po celých oněch strašných osm měsíců.

Vrátil se do světa koncem roku 1932, jako obvyklý předmět líčení ve všech novinách. Noviny na místo, aby vyjádřily srdečné politování nad ním, pokračovaly v sensačním starém jeho pronásledování. Jeden časopis udělal dokonce ještě více. Byl to »San Francisco Intelligence«. Jeho vydavatel John Hartwell vymyslel si vtipnou theorii, jež překroutila přiznání obou zločinců a dokazovala, že Gluck jest za všechno zodpověden a zejména za vraždu Irény Tackleyové. Tento Hartwell zemřel. Také Sherbourne zemřel a policejní strážník Phillips byl střelen do nohy a musil opustiti mužstvo Oaklandské policie.

Zavraždění Hartwellovo bylo dlouhou dobu tajemstvím. Byl ve chvíli vraždy sám ve své vydavatelské kanceláři. Výstřely z revolveru byly zaslechnuty kancelářským hochem, který přispěchal a našel Hartwella, jak dodýchával ve svém křesle. To, co uvádělo policii v rozechvění, byl fakt, že byl nejenom zastřelen svým vlastním revolverem, ale že tento revolver vybuchl v zásuvce jeho psacího stolu. Kulky prorazily předeek zásuvky a vnikly do jeho těla. Policie vysmála se domněnkám o sebevraždě, ale vražda pokládána byla za čirou nemožnost a veškerá vina byla setřesena na společnost Eureka pro výrobu bezdýmných patron. Policie vysvětlovala si totiž, že výbuch povstal bezděčným vznícením a chemikové společnosti byli při vyšetřování hodně zdeptáni. Ale to, o čem se policie nedověděla, bylo, že přes onu ulici v nájemním domě v pokoji číslo 633 byl nájemníkem Emil Gluck, který byl právě doma v onen okamžik, kdy Hartwellův revolver tak tajuplně vybuchl.

V oné době nebyla také zjištěna spojitost mezi smrtí Hartwellovou a smrtí Williama Sherbournu.

Sherbourne bydlil dále v domku, který si vystavěl

pro Irénu Tackleyovou, a jednoho rána v lednu 1933 byl nalezen mrtev. Výsledek koronerova vyšetřování bylo rozhodnutí, že jde o sebevraždu, neboť byl zastřelen svým vlastním revolverem. Podivné při tom bylo, že oné noci byl střelen také policista Philips na chodníku proti Sherbournovu domku. Tento strážník doplazil se k policejnímu telefonu na blízku rohu a zavolal si sám ochrannou stanici. Prohlašoval, že jej kdosi střelil ze zadu do nohy. Tato noha byla tak strašně roztržena třemi kuličkami ráže 38, že bylo nutno, aby mu ji odřízli. Avšak, když policie vypátrala, že zranění se stalo jeho vlastním revolverem, utržil si ke všemu ještě značný výsměch a bylo mu tvrzeno, že si to udělal v opilosti. Ačkoliv popíral, že by byl vypil jedinou kapku a neustále tvrdil, že měl revolver v kapse na zádech a že na něho nemohl položit ani prst, byl od policie propuštěn. Vyznání Emila Glucka o šest let později očistilo nešťastného policistu z jeho neštěstí a žije až dodnes v dobrém zdraví, dostáváje nepatrnou pensi od města.

Emil Gluck rozhodnuv takto o svých přímých nepřátelích, počal nyní hledati nové pole působnosti. Zejména pokračoval ve svém nepřátelství proti novinářům a policii, kteréžto smýšlení bylo v něm stále svěží. Výnos jeho patentu o samočinném zapalování gasolinových strojů stoupl od té doby, kdy dlel ve vězení, a pak rok od roku hodnota tohoto vynálezu stoupala. Byl proto nyní neodvislým, mohl odcestovati kamkoliv chtěl po celé zemi a ukájeti svoji strašlivou touhu po pomstě. Stal se šilencem s utkvělou myšlenkou a anarchistou — nikoliv filosofickým anarchistou, nýbrž anarchistou násilí. Snad i toto slovo není přiléhavé a bylo by lépe dáti mu název nihilisty, nebo anihilisty. Jest známo, že se nepřipojil k žádné skupině

terroristů. Pracoval zcela sám, ale šířil kolem sebe tisíckrát více zkázonosných činů, nežli všechny skupiny terroristů dohromady.

Ohlásil svůj odjezd z Kalifornie tím, že vyhodil do povětří Masonskou tvrz. Při svém doznání prohlásil, že to byl zcela nepatrný pokus, že tím chtěl pouze vyzkoušeti svoji sílu. Po osm let toulal se po zeměkouli, rozšiřuje kolem sebe tajemnou hrůzu a niče majetek v ceně celých set tun milionů dolarů a zničil bezpočet životů. Jediným dobrým výsledkem jeho strašlivého počínání bylo, že zničil tím všechny teroristy. Pokaždé totiž, když něco povedl, všichni teroristé v sousedství byli polapeni do policejní sítě a mnozí z nich i popraveni. Jenom v Římě samotném bylo jich popraveno sedmnáct hned po vražedném útoku na italského krále.

Snad největší úžas na světě byl způsoben zavražděním krále a královny portugalské. Bylo to právě v jejich svatební den. Byla provedena všechna možná bezpečnostní opatření proti terroristům a cesta do katedrály lisabonskými ulicemi byla vroubena trojnásobnou řadou vojska; skupina dvou set jezdců obklopovala jejich povoz. Náhle stala se ona překvapující událost. Automatické pušky jezdců počaly samy o sobě vystřelovati a podobně i pušky dvojí řady pěchoty v nejbližší blízkosti vozu. Vojáci byli rozrušeni zmatekem výstřelů a obraceli pušky všemi směry. Vraždění bylo strašné. Koně, vojsko, diváci, král i královna byli v pravém slova smyslu prostřeleni kulemi. Aby tato událost byla ještě více složitější, na dvou různých částech mezi davem za pěchotou dvěma terroristům vybuchly pumy na jejich vlastním těle. Tyto bomby měly býti vrženy, kdyby se hodila příležitost. Kdo tohleto vše mohl vědět! Příšerný zmatek, do něhož se mísilo

vybuchování bomb, dodával síly všeobecnému zděšení. Zdálo se, že jest to pouze část všeobecného útoku.

Prazvláštní bylo, co nemohlo býti nijak vysvětleno, jak se chovali vojáci se svými vystřelujícími ručnicemi. Zdálo se býti nemožno, že by to bylo nějaké spiknutí, ale na sta jejich poletujících kulí zabíjelo a to i krále a královnu. Na druhé straně bylo vše mnohem podivnější, nežli vše ostatní. Byla to okolnost, že sedmdesát procent vojáků samotných bylo pobito nebo poraněno. Někteří vykládali si důvod k tomu, že věrná pěchota, pozorujíc útok na královský vůz, zahájila palbu na zrádce. Avšak ani nejmenší stopa, prokázati toto podezření, nebyla vyšetřena u těch, kdož toto zabíjení přežili, ačkoliv mnozí byli i mučeni. Všichni tvrdošíjně tvrdili, že nevypálili pušek, a že tyto vybuchovaly samy od sebe. Chemikové se tomu smáli, tvrdíce, i kdyby se připustilo vybuchnutí jednotlivé patrony, naplněné novým bezdýmným prachem, kterýž mohl se samovolně vznítiti, bylo naprosto nemožno a neprokázatelné, aby všechny patrony v určitém obvodu tak samovolně vybuchly. A tak posléze nebylo dosaženo žádného vysvětlení v této ohromující události. Všeobecné mínění v ostatním světě bylo, že celá událost byla výsledkem bezhlavé paniky poblázněných Latinců, kteří byli jako střestění, když vybuchly dvě bomby terroristů. A ve spojitosti s tím byla připomenuta směšná srážka, jež se stala před dlouhými lety mezi ruským válečným loďstvem a anglickými rybářskými čluny.

Emil Gluck se jenom smál a kráčel dále svojí cestou. On o tom všem věděl: co však o tom mohl věděti ostatní svět? Na toto tajemství narazil ve svém starém obchodu elektroplatinovém na Telegrafní třídě v městě Oaklandu. Stalo se v oné době, že Thurstonova

elektrická společnost zařídila stanici bezdrátové telegrafie poblíže jeho obchodu. V brzkou na to jeho elektroplatinové zařízení počalo trpěti poruchami. Watové dráty dostávaly často špatné spojení a když Gluck pátral po příčinách, shledal, že ve spojení drátů jsou jemná roztavená místa. Tím, že byl zvýšen odpor, byl způsoben ustavičný proud veškerým platinovým roztokem, který se »zavařil« a ničil veškerou práci. »Avšak, co způsobilo toto roztavení?« tázal se Gluck sama sebe. Jeho úsudek byl zcela jednoduchý: Dříve než byla vybudována bezdrátová stanice, jeho stroje pracovaly dobře. Avšak po jejím zřízení watové zařízení bylo zničeno. Mohla tedy býti příčinou toho všeho pouze tato bezdrátová stanice. Ale jakým způsobem? Tuto otázku velmi brzy si zodpověděl. Jestliže elektrické výboje bezdrátové stanice mohou způsobiti určité účinky na přijímací přístroj přes tři tisíce mil za oceánem, pak jistě tytéž výboje z blízké bezdrátové stanice mohly způsobiti tytéž účinky ve vzdálenosti čtyř set kroků na špatné spojení v jeho elektrickém vedení.

Gluck v oné době o tom dále nepřemýšlel. Pouze předělal svůj elektroplatinový stroj; ale později, když dlel ve vězení, vzpomněl si na tuto událost a jako bleškem uvědomil si v mysli plný její význam. Seznal v tom tichou tajnou zbraň, se kterou by se mohl pomstíti celému světu. Jeho ohromný vynález, který zašel s ním, znamenal ovládnutí směru a síly elektrického výboje. V oné době byl to ještě nerozřešený problém bezdrátové telegrafie stejně jako až dodnes, ale Emil Gluck ve své vězeňské kobce jej ovládl a jakmile byl propuštěn, počal jej prováděti. Bylo to úplně jednoduché, dáti elektrické síle směr, jaký chtěl a uvésti jiskru do skladiště prachu ve tvrzi nebo na bitevní lodi, nebo v patroně revolveru. A nejen mohl zapáliti prach

na určitou vzdálenost, ale dovedl i roznítiti požár. Ohromný požár v Bostonu byl způsoben jím, čirou náhodou, ačkoliv, jak doznal, dodatečně se zaradoval z tohoto neštěstí a nikdy prý neměl důvodu, aby ho politoval.

Byl to E m i l G l u c k, který dal podnět ku strašlivé německo-americké válce, kde zahynulo na osm set tisíc životů a bylo zničeno bezpočet lidského jmění. Budiž připomenuto, že v roce 1939 následkem Pickardovy příhody přerušeny byly styky mezi oběma těmito zeměmi. Germanie, ačkoliv to těžce nesla, netoužila po válce a aby prokázala své mírumilovné smýšlení, vyslala korunního prince se sedmi válečnými loďmi k přátelské návštěvě do Spojených Států. V noci dne 15. února leželo těchto sedm válečných lodí na kotvách v Hudsonu proti New Yorku a právě oné noci vyjel si E m i l G l u c k na své lodici sám, maje na palubě všechny své ničivé přístroje. Tuto lodici, jak bylo později prokázáno, koupil u Ross-Turnerovy společnosti a větší část přístrojů, jichž oné noci použil, opatřil si v elektrických závodech Columbia. To vše ovšem nebylo v oné době známo. Vše, co bylo patrno, bylo, že všech sedm válečných lodí vyletělo jedna po druhé do povětří ve zcela pravidelných čtyřminutových přestávkách. Devadesát procent mužstva a důstojnictva i s korunním princem přišlo zde o život. Mnoho let před tím americká válečná loď M a i n e byla vyhozena do povětří v Havanském přístavu, což mělo v zápětí válku se Španělskem. Ačkoliv neustále byla zcela odůvodněná pochybnost, zda výbuch stal se následkem spiknutí anebo pouhou náhodou, naprosto nedalo se náhodou vysvětliti vyhození těchto sedmi válečných lodí na Hudsonu ve čtyřminutových přestávkách. Německo bylo přesvědčeno, že to bylo způsobeno podmořskými po-

norkami a hned na to prohlásilo válku. Bylo to šest měsíců po Gluckově doznání, kdy vrátilo Spojeným státům Filipiny a Havajské ostrovy.

Mezi tím Gluck, tento zlomyslný čaroděj a úhlavní nepřítel lidstva, pracoval na své strmé stezce zkázy. Nezůstávalo po něm ani stopy. Pokaždé ji za sebou zahladil s vědeckou přesností. Jeho metoda byla, že si najal nějaký pokoj nebo dům a zde tajně sestavil svůj přístroj, kterýžto během doby tak zdokonalil a zjednodušil, že zaujímal velmi málo místa. Poté, když dokončil své poslání, pečlivě odstranil svůj přístroj. Měl naději, že bude dlouho žít při tak hrozném zločinném počínání.

Epidemické postřelování New Yorských policistů bylo pozoruhodnou událostí. Stalo se jedním z nejohroženějších tajemství oné doby. V krátké době dvou týdnů bylo postřeleno přes sto policistů do nohy vlastními revolvéry. Inspektor Jones nerozřešil sice tuto tajemnou událost, ale jeho nápad posléze Glucka přemohl. Na jeho doporučení policisté přestali nosit revolvéry a ono náhodné postřelování ihned ustalo.

Bylo to záhy z jara roku 1940, kdy Gluck zničil loděnici v Mare Islandu. Ze svého pokoje ve Valleo vyslal elektrické výboje přes Valleyovskou úžinu na Mare Island. Nejprve zapálil blesky bitevní loď *Maryland*. Ta spočívala právě v doku u skladiště s minami. Na její přední palubě na vysokém dočasném lešení z trámů bylo rozloženo na sto min. Tyto miny byly určeny k obraně Golden Gate. Jedna z těchto min byla s to zničit tucet bitevních lodí a zde bylo min na sta. Výbuch byl strašlivý; ale to byla pouze Gluckova ouvertura. Vyslal své blesky dolů podél břehů Mare Islandu a zapálil pět torpedových člunů, stanici pro torpédovky a velké skladiště na východním konci ostro-

va. Vrátil se pak na západ a vyhodil do povětří několik skladišť na výšině u pobřeží, rozbil tři křižníky a bitevní lodi Oregon, Delavare, New Hampshire a Floridu. Tato poslední byla právě dopravena do suchého doku a tento velkolepý suchý dok vyletěl do povětří i s ní.

Byla to strašlivá katastrofa a hrůza se strachem prošla celou zemí. Ale to nebylo nic u srovnání s tím, co následovalo. Při posledním zločinu tohoto roku Emil Gluck úplně vyčistil Atlantické pobřeží mezi Maine a Floridou. Nic mu neuniklo. Pevnosti, miny, pobřežní ochranná zařízení všeho druhu, torpédové stanice, skladiště, vše vyletělo do povětří. Tři měsíce poté uprostřed zimy vyčistil severní pobřeží mezi Středozemním mořem, od Gibraltaru až do Řecka, tímž překvapujícím způsobem. Smutek padl na všechny národy. Bylo patrné, že za vši touto zkázonosnou činností skrývá se zločinnost lidská a stejně bylo patrné, že tato zkáza nebyla dílem jednoho národa. Jedna věc byla jasná, totiž, že tato lidská bytost, aťsi to byl kdokoliv, ohrožovala celý svět. Ani jeden národ nebyl před ní bezpečen. Proti tomuto neznámému a všemocnému nepříteli nebyla možná žádná obrana. Válka zde byla zbytečná. A nejen zbytečná, ale právě z ní tryskalo největší nebezpečí. Na celý rok ustala výroba prachu a všichni vojáci a námořníci byli staženi ze všech pevností a válečných lodí. Dokonce bylo uvažováno zcela vážně o světovém odzbrojení na schůzi mocností, jež byla svolána v této době do Haagu.

A byl to Sillas Bannerman, agent tajné policie Spojených Států, který došel světové pověsti zatčením Emila Glucka. Bannermanovi se všichni z počátku smáli, ale on si vše připravil velmi dobře a po několika týdnech i ti, kteří nejvíce o tom pochybovali,

nabyli přesvědčení o vině Emila Glucka. Jedinou věcí však, kterou si S i l l a s B a n n e r m a n nedovedl nikdy vysvětliti, a to ku svému vlastnímu uspokojení, bylo, jak vlastně poprvé připadl na myšlenku spojitosti Glucka s oněmi strašlivými zločiny.

Pravda jest, že Bannerman dlel ve Valley s tajným vládním posláním právě v době zkázy Mare Islandu. Pravda je dále, že na ulicích ve Valley E m i l G l u c k byl označován jako ztřeštěnec, ale v oné době neučinilo to na něho žádného dojmu. Bylo to teprve později, když dlel na prázdninách v Rocky Mountains a kdy četl poprvé zprávy, jež byly uveřejněny o zkáze podél Atlantického břehu, kdy B a n n e r m a n náhle si připomenul Emila Glucka. Probleskla mu hlavou myšlenka spojitosti mezi Gluckem a onou zkázou. Byla to pouze jeho domněnka, ale stačila mu. Hlavní zásadou bylo pojetí oné domněnky v pochodu zcela nevědomé mozkové činnosti — věc to zcela nepochopitelná, podobná jako na příklad blesk v Newtonově mysli o zásadě zemské přitažlivosti. Ostatek byl zcela snadný.

Kde byl Gluck v době zkázy u Atlantického pobřeží? To byla otázka, která vznikla v Bannermanovu mozku. Na jeho vlastní žádost byla mu svěřena tato záležitost. Netrvalo to dlouho a zjistil, že Gluck dlel tehdy dole na atlantickém pobřeží a to ke konci roku 1940. Také zjistil, že Gluck dlel v New Yorku v době epidemického střelení policejních zřízenců. Kde byl Gluck nyní? To byla další otázka Bannermanova. A jako v odpověď došla zpráva o úplné zkáze podél Středozevního moře. Gluck odjel právě před měsícem do Evropy; o tom Bannerman věděl. Nebylo však nutno, aby jel za ním do Evropy. Prostřednictvím kabelových depeší a za spolupráce evropské tajné policie stopoval Gluckovu cestu podél Středozevního

moře a shledal, že v každém případě souhlasila s vyhozením pobřežních ochranných zařízení a lodí. Také se dověděl, že Gluck právě odjel na dopravní lodi Společnosti Zelené Hvězdy, na *Britanicu* do Spojených Států.

Tento případ byl v Bannermanovu mozku zcela vyhráněn a tak v mezidobí, kdy čekal na konečný výsledek, pracoval již jen na detailech. Při tom byl podpořován Georgem Brownem, zřizencem Woodova systému bezdrátové telegrafie. Když pak *Britanic* dorazil do Sandy Hooku, přistál na něm Bannerman na vládní lodici a zatkł Emila Glucka. Následovalo přelíčení a doznání. Gluck prohlásil, že lituje pouze jednoho, totiž, že nevyužítkoval úplně svého času. Jak pravil, kdyby byl jenom měl tušení o tom, že bude někdy objeven, byl by pracoval rychleji a byl by provedl tisíckrát větší zkázu, nežli až dosud vykonal. Jeho tajemství zhynulo s ním, ačkoliv jest nyní známo, že francouzská vláda docílila styků s ním a nabídla mu celý bilion franků za jeho vynález, kterým mohl přímo a těsně zhustiti elektrické výboje.

»Cože?« odpověděl Gluck. »Prodati vám to, čím byste mohli zotročiti a zničiti trpící lidstvo?« A ačkoliv válečné úřady všech národů zkoušely to ve svých tajných laboratořích, byly daleko od objevu sebe menší stopy jeho tajemství. *Emil Gluck* byl popraven dne 4. prosince 1941 a tak zemřel stár 46 let jeden z nejvíce nešťastných geniů světa, muž s ohromujícím rozumem, jehož mocná síla však na místo, aby konala dobro, byla roztríštěna a zvrácena, takže Gluck stal se jedním z nejstrašnějších zločinců. —

Uveřejněno v A. G. Burncide »V ý s t ř e d n í
z l o č i n y«,

DEBSŮV SEN.

Probudil jsem se o plnou hodinu dříve, nežli byl můj zvyk a obvyklý čas. To bylo pozoruhodno samo sebou; i ležel jsem úplně probuzen, přemýšleje o tom. Něco se se mnou dalo, něco neklapalo — co však, to jsem nevěděl. Byl jsem všecek stísněn předtuchou čehosi strašlivého, co se již asi událo anebo co se mělo právě státi. Ale — co to jest? Snažil jsem se orientovati sama sebe. Vzpomněl jsem si, že v době velkého zemětřesení v roce 1906 mnozí lidé prohlašovali, že se probudili několik okamžiků před prvním otřesem a že v těchto okamžicích zažili zvláštní pocity strachu. Bylo snad San Francisko opět navštíveno zemětřesením?

Ležel jsem tak plnou minutu, strnule očekávaje, ale neotřásly se ani zdi, ani se nesesouvalo a netrhalo padající zdivo. Vše bylo zcela klidné. To bylo právě to! Právě tohle ticho! Nebylo divu, že jsem byl všecek rozrušen. Hučení rušného života velkého města náhle podivným způsobem ustalo. Vozy vrchní dráhy jezdily mojí ulicí v této denní době v přestávkách pokaždé tříminutových: ale v následujících deseti minutách neprojel tudy ani jediný vůz. Snad vypukla znenadání stávka na pouličních drahách, pomysllil jsem si; nebo snad se stala nějaká nehoda, při níž selhal proud. Ale nikoliv; ticho bylo tak hluboké, že jsem neslyšel ani rachocení ani skřípání vozových náprav, ani poklus

železných podkov, jež se jindy namáhaly po křemenité dlažbě.

Stisknuv elektrický knoflík, umístěný vedle postele, snažil jsem se zachytiti sluchem zvuk zvonku, ačkoliv jsem dobře věděl, že jest to nemožno, aby zvonění proniklo třemi poschodími až ke mně, i kdyby zvonek skutečně zvonil. Fungoval však dobře, neboť po několika minutách vstoupil ke mně B r o w n s podnosem a ranními novinami. Ačkoliv rysy jeho byly zcela bezvýrazné jako kdy jindy, zpozoroval jsem, že jakési poplašené a rozčilené světlo září v jeho zraku. Také jsem si všiml, že na podnosu nebylo nádobky se smetanou.

Mlékárna nedodávala dnešního rána,« vykládal mi. »Také pekárny nikoliv.«

Mrkl jsem poznovu zrakem na podnos. Nebylo zde čerstvých francouzských rohlíčků — pouze skrojky oschlého grahamského chleba ze včerejšího dne, nejnechutnější chléb, pokud se týkalo mají chuti.

»Nic nebylo dnešního rána dodáno, sire,« pokračoval B r o w n jako by se omlouval; ale já jej přerušil:

»Což noviny?«

»Ano, sire, ty došly, ale to jest jediné a byly dodány hodně pozdě. Zítř prý již noviny nevyjdou. Dnešní časopisy tak aspoň oznamují. Mohu odejít a opatřiti trochu zhuštěného mléka?«

Zavrtěl jsem hlavou a přijal jsem od něho černou kávu, při čemž jsem rozevřel noviny. Nadpis vysvětloval všelicos, — ano vysvětloval vskutku mnoho, neboť síla pessimismu, jež dával tento deník na jevo, byla až směšná. Prohlašoval, že vypukla všeobecná stávka a že byla prohlášena v celých Spojených Státech; vyslovoval postrašující obavy, pokud se týká zásobování velkých měst.

Pročítal jsem tyto řádky kvapně, pochybuje silně a vzpomínaje si na různé pracovní spory v minulých dobách. Po celou generaci generální stávka byla snem organisované práce, kterýžto sen se zrodil původně v mysli Debsově, slavného vůdce dělnictva před třiceti léty. Připomínal jsem si, že ve svých mladických letech, kdy jsem dlel v koleji, napsal jsem dokonce článek do novin o tomto předmětu a že jsem jej nazval »Debsův sen«. A musím se přiznati, že jsem pojednal o této myšlence zcela povrchně a akademicky jako o snu a ničem jiném. Doba i svět valily se dále. Gompers zemřel, americká Federace Práce zašla a zašel také Debs se všemi svými divokými revolucionářskými nápady; ale jeho sen jej přežil a nyní snad se posléze uskuteční. Ale, jak jsem četl, musil jsem se usmáti nad pochmurnými vyhlídkami novin. Já to znal mnohem lépe. Pozoroval jsem, jak organisovaná práce byla přemožena v mnohých bojích. Mohlo to býti dílem pouhých několika dní, kdy všechna tato vlna bude potlačena. Byla to národní stávka a nebude to trvati dlouho, aby ji vláda mohla potříti.

Odstrčil jsem od sebe noviny a počal jsem se oblékati. Bude to zajisté zajímavé, vyjdu-li si na ulice San Franciska, kdež se ani jedno kolo nebude otáčeti a kdež celé město bude míti nucenou dovolenou.

»Prosím za odpuštění, sire,« prohodil ke mně Brown, když mi podával krabičku na cigarety, »ale Mr. Harmmed se mne otázal, mohl-li by vás navštívit dříve nežli odejdete.«

»Pošli mi jej ihned nahoru,« odvětil jsem.

Harmmed byl mým sluhou. Když vstoupil, pozoroval jsem, že se namáhá, aby udržel v mezích svoje rozčilení. Ale přistoupil ihned k hlavnímu předmětu své návštěvy.

»Co mám dělati, sire? Jest třeba potravin, ale jich rozvážeči stávkují. Elektrický proud jest vypnut — myslím, že také jen důsledkem stávky.«

»Jsou obchody otevřeny?« otázal jsem se.

»Pouze ty nejmenší, sire. Prodáváči ve velkých závodech jsou nepřítomni a velké obchody proto nemožou vůbec otevřít, leda že majitelé a jejich rodiny kvapně obsluhují při menších nákupech sami.«

»Použij tedy auta,« pravil jsem, »objeď kolem a opatři nějakých zásob. Kup hojně všeho, čeho potřebujeme nebo budeme potřebovati. Nakup také několik balíčků svíček — nikoliv, opatři jich půl tuctu beden. A až s tím budeš hotov, pověz Harrisonovi, aby poslal stroj do klubu pro mne — ne však později nežli o jedenácté.«

Harmmed potřásl vážně hlavou.

»Mr. Harrison byl stržen do stávky Unie chauffeurů a já sám nedovedu s autem zacházeti.«

»Ale, ale — on také — on také?« zvolal jsem. »Dobrá, až půjde v nejbližší době m i s t e r Harrison kolem tebe, pověz mu, že se může poohlédnouti po nějakém jiném místě.«

»Ano, sire!«

»Ty však snad nepatříš k nějaké Unii sluhů, což, Harmmede?«

»Nikoliv, sire,« zněla odpověď. »A i kdybych k ní patřil, nedovedl bych opustiti svého zaměstnavatele v takové krizi, jako jest tato. Nikoliv, sire, já bych —«

»Zcela správně, děkuji ti!« prohodil jsem. »Nyní však se jdi připravit a doprovodíš mne. Já si budu řídit stroj sám a naložíme do něho zásoby potravin, abychom předrželi obležení.«

Bylo právě překrásného dne prvního května, tak jak bývá obyčejně v máji. Na nebi nebylo jediného mráč-

ku, nebylo ani nejmenšího větru a vzduch byl vlhý — téměř plný vůně. Jezdila mnohá auta, ale většinu řídili si jejich vlastníci sami. Ulice byly plné lidí, ale vše bylo klidné. Dělnická třída, oblečená ve své nejlepší sváteční šaty, měla veselý výraz a pozorovala výsledky stávky. Bylo to vše tak neobvyklé, ale při tom zcela mírumilovné, že se mi to zcela zalíbilo. Nervy bušily ve mně mírným rozrušením. Bylo to jakési lahodné dobrodružství. Předejel jsem Miss Chickeringovou. Seděla sama u páky svého malého auta. Zahnula směrem ke mně, jela chvíli za mnou a na rohu mne dohonila.

»Oh, Mr. Corfe!« volala na mne. »Nevíte, kde bych mohla nakoupiti svíček? Byla jsem již asi ve dvanácti krámech, ale všude jest vyprodáno. Jest to příšerně strašlivé, nikoliv?«

Ale její zářící oči usvědčovaly slova ze lži. Jako nás všechny ostatní, bavilo to vše nadmíru také ji. Byloť to zcela pěkné dobrodružství, ono honění za svíčkami. Teprve, když jsme projížděli městem a sjeli dolů až do dělnické čtvrti jižně od Market Streetu, našli jsme na rohu malý hokynářský krámeček, který nebyl dosud vyprodán. Miss Chickeringová domnívala se, že jedna bedna dostačí, ale já ji přesvědčil, že si zakoupila čtyry. Můj vůz byl dosti veliký, i vložil jsem do něho dvanáct beden. Nemohlo se říci, jak dlouho potrvá ona stávka. Také jsem naplnil svůj vůz několika pytly mouky, prášky do pečiva, konservami a všemi obyčejnými potřebami denního života, jak mi to radil Harmmed, který se povaloval mezi zbožím a štěbetal nad zásobami jako úzkostlivá kvočna.

Podivuhodno bylo, že prvního dne této stávky nebylo to tak zlé. Prohlášení organisované práce v ranních novinách, že jest připravena zastaviti se na jeden den nebo na tři měsíce, bylo přijato se smíchem. Ale

hned prvního dne mohli jsme si dobře všimnouti faktu, že dělnická třída nesúčastnila se onoho ohromného runu na krámy s potravinami. Zajisté, že nikoliv. Po celé týdny a měsíce veškeré dělnictvo usilovně a tajně ukládalo si do svých soukromých zásobáren potraviny. To bylo také příčinou, proč nám bylo dovoleno, abychom se dostali až k nim a mohli si zakoupiti drobné potraviny v sousedství dělnických tříd.

Bylo to až když jsem přišel onoho odpoledne do klubu, kdy jsem pocítil první pobouření. Nebylo zde olivového oleje na cocktail a služba byla konána za zmatku a hluku. Mnoho mužů bylo zde rozzlobeno, ale všichni byli mrzuti. Celý Babel hlasů mne pozdravil, jakmile jsem vstoupil, Generál Folsom, tlače svoje rozlehlé břicho do postranního sedadla v kuřáckém salonku, bránil se oproti půl tuctu vzrušených gentlemanů, kteří jej žádali, aby něco proti stávce podnikl.

»Což mohu učiniti více, nežli jsem již učinil?« odpověděl nám. »Pakliže vy, gentlemani, opatříte mi telegrafické spojení, učiním vše, co se mi přikáže. Ale nenahlížím, co bych měl ještě provést. První věc, kterou jsem učinil dnes ráno, jakmile jsem se dověděl o stávce, byl rozkaz, aby se shromáždilo ochranné mužstvo tři tisíce mužů. Ti hlídají nyní banky, mincovnu, poštu a všechny veřejné budovy. Není žádné poruchy. Stávkující zachovávají úplný klid. Snad ode mne neočekáváte, že je dám postřílet, až půjdou po ulicích se svými ženami a dětmi ve svém nejlepším oděvu?«

»Rád bych věděl, co se nyní děje na Wall Streetu?!« zaslechl jsem, jak prohodil Jimm Wombold, když jsem krácel podél něho. »Rád bych si představil jejich úzkost, neboť vím dobře, jak jsou silně súčasťněni na velkém podniku Spojeného Západu.«

»Pověz mi, Corfe,« ozval se Atkinson, »jezdí ještě tvoje auto?«

»Ano,« odpověděl jsem, »ale jakpak to dopadá s vaším strojem?«

»Jest polámán a všechny opravné garáže jsou zavřeny. Moje žena dlí právě kdesi v okolí Truckee. Myslím, že trčí někde za vodou. Nemohu jí poslati peníze ani telegraficky. Měla přijeti dnes večer. Může zemřít hladem. Půjčte mi svůj stroj!«

»Nebudete s ním moci přejet přes zátoku,« dodal Halstead. »Převozy již nejezdí. Ale poradím vám, co byste mohl učiniti. Jest zde Rollinson — hej, Rollinson, pojď sem na chvíli! Atkinson by rád převezl auto přes zátoku. Jeho žena uvázla za vodou v Truckee. Nemohl bys tam dopravit „Lurlettu“ z Tiburonu a převézt mu stroj přes vodu?«

»Lurletta« byla oceánská škunerová dvousettunová jachta.

Rollinson zavrtěl hlavou.

»Neopatříte si ani jediného přístavního nádeníka, který by dopravil auto na palubu, i kdyby se mi podařilo dostat „Lurlettu“ přes vodu, což ovšem nebudu moci učiniti, protože její mužstvo jest vesměs členem Unie pobřežních námořníků a stávkuje s ostatními.«

»Ale moje žena tam může zatím zemřít hladu!« mohl jsem ještě zaslechnouti Atkinsona, jak naříkal, když jsem kráčel podél něho.

Na druhém konci kuřáckého pokoje vrazil jsem do skupiny mužů, sražených rozrušeně a zlobně kolem Bertie Messenera. A Bertie Messener popouzel je a štvál svým chladným cynickým způsobem. Bertie nemusil se starati o stávku. On se nemusil starati vůbec o nic. Byl blaseován — aspoň pokud se tvče poctivých záležitostí životních; nečisté věci jej nelákaly. Cenil se

na dvacet milionů, všechny měl v dobrých investicích, ač neprovedl ve svém životě nikdy ani za haléř produktivní práce — neboť to vše zdědil po svém otci a dvou strýcích. Byl ovšem všude, viděl vše a dělal vše možné, kromě toho, že se neoženil — tohle poslední proti vůli, námaze a rozhodným útokům několika set ctižádostivých maminek. Po celá léta pořádaly se na něho velké lovy, ale až dosud podařilo se mu vyhnouti polapení. Byl až nehezky žádoucí. Kromě svého bohatství byl mlád, hezký muž a jak jsem řekl již před tím, poctivec. Byl velkým silákem a vypadal jako mladý plavovlasý bůh, kterýž všechno prováděl — podivuhodně s jednou výjimkou: manželství. Ale jinak se nestaral o nic, neměl žádné ctižádosti, žádných vášní a netoužil po tom, aby dělal něco lépe, nežli ostatní muži.

»Tohle jest vzpoura!« zvolal jeden muž z této skupiny. Jiný nazval to revolucí a vzbouřením, a zase jiný anarchií.

»Nenahlížel bych to!« odvětil Bertie. »Dlel jsem na ulicích celé ráno. Panuje tam dokonalý pořádek. Nikdy jsem neviděl obyvatelstva, jež by tak úzkostlivě dbalo zákonů. Nestačí, abychom jenom nadávali. Není to nic, co by zasluhovalo špatného pojmenování. Jest to právě jen tím, čím to má býti, generální stávkou a nyní jest na nás, abychom tančili, gentlemani!«

»A my jim zatančíme, jak se patří!« zvolal Garfield, jeden ze skupiny milionářů. »Ukážeme těm špinavcům, kam patří — ty bestie! Jen počkejte, až se toho uchopí vláda!«

»Ale — kde jest vláda?« přerušil jej Bertie. »Jest to zrovna tak, jako by se octla na mořském dnu, aspoň pokud jde o vás. Nevíte ani, co se děje ve Washingtoně. Nevíte ani, máme-li dosud vládu, čili nic.«

»Nestarejte se o to!« zabručel Garfield.

»Já vás ujišťuji, že se o to naprosto nestarám,« usmál se Bertie pohodlně. »Ale zdá se mi, že jste to právě vy, kteří máte něco podniknouti. Podívejte se do zrcadla, Garfielde!«

Garfield se ovšem nepodíval, ale kdyby tak byl učinil, byl by tam spatřil velmi rozčileného gentlemana s pocuchaným našedivělým vlasem barvy železa, s rozpálenou tváří, s rozechvělými ústy plnými útočnosti a s divoce planoucíma očima.

»Tohle není správné, pravím vám,« ozval se malý Hanover. Podle jeho tónu jsem se přesvědčil, že to již řekl mnohokrát před tím.

»Tohle jde příliš daleko, Hanovere,« odvětil mu Bertie. »Vaši přátelé mně unavují. Vy všichni jste volní obchodníci. Zavalili jste moje ušní zařízení nekonečným klábosením o volnosti konkurence a o právu člověka na práci. Žvanili jste o těchto zásadách po celá léta. Práce neprovádí ničeho špatného, když přistupuje ku generální stávce. Neporušuje se tím zákon boží ani lidský. Nemluvte do toho, Hanovere! Právě vy jste se rval neustále o zásady práce dané nám bohem a o právu na ni... stejně jako o právu nepracovati. Nemůžete proto nyní uniknouti z tohoto okruhu. Jest to vše špinavý, malicherný žvast, toť vše. Vy sami jste zhanovali práci a podvedli ji, ale nyní zase práce srazila dolů vás, toť vše a proto teď skučíte!«

Všichni muži v této skupině vyrazili v rozhořčeném odporu nad tvrzením, že by od nich práce byla někdy napálena.

»Nikoliv, sire!« řval na něho Garfield. »My učinili to nejlepší, co jsme mohli, pro práci. Na místo, abychom ji napalovali, dali jsme jí štěstí života. Učinili jsme pro ni mnoho. Kde by byla práce, nebyti nás?«

»Mnohem lépe by to s ní dopadalo,« zaječel Bertie. »Vy jste srazili práci k zemi a podváděli jste ji neustále, abyste ji mohli využít, a vyhledávali jste vše možné náhody, jen abyste z ní zbohatli!«

»Nikoliv! Nikoliv!« ozývaly se výkřiky.

»Bylo to za stávky povozníků, právě zde v San Francisku,« namítal dále Bertie zcela neohroženě. »Sdružení zaměstnavatelů urychlilo tuto stávku. Víte o tom dobře. A jest vám též dobře známo, že i já o tom vím, neboť jsem seděl právě v této místnosti a slyšel jsem vaše intrikánské řeči a novinky o tomto boji. Napřed jste stávku urychlili a pak jste si zakoupili starostu a policejního náčelníka a stávce jste tak zlomili vaz. Byla to pěkná podívaná na vás, vy lidumilové, když jste přemohli závozníky a napálili jste je!«

»Počkejte, nejsem s tím ještě u konce. Jest to teprve rok, co dělnický svaz v Coloradu zvolil guvernéra. Ten však nebyl nikdy dosazen. Vy víte dobře, proč. Víte dobře, jak to provedli vaši bratři lidumilové a kapitalisti v Coloradu. Tohle byl zase jeden případ, kdy jste srazili práci k zemi a podvedli ji. Drželi jste předsedu jihozápadní amalgamové společnosti horníků v žaláři po celá tři léta, nařknuvše jej z vraždy, a s ním současně jste zničili celý svaz. Tohle bylo opět napálení práce, to mi zajisté dovolíte tvrditi. Po třetí jste provedli totéž tím způsobem, že jste vyhlásili postupnou daň z příjmů za neústavní — tohle bylo opět napálení! Totéž jste učinili, když jste zabili v posledním zasedání kongresu návrh na zavedení osmihodinové doby pracovní!

»A ze všech vašich proklatých a nemravných koušků vrcholkem bylo zrušení zásady uzavřeného obchodování. Víte, jak jste to provedli. Koupili jste si Farburga, posledního předsedu staré americké Federace

Práce. Ten byl vaší stvůrou — či lépe řečeno stvůrou všech vašich trustů a zaměstnavatelských sdružení, což znamená totéž. Urychlili jste velkou stávku uzavřených obchodů. Farburg zradil tuto stávku. Vy jste ji vyhráli a stará americká Federace Práce se rozletěla na kusy. Vy chlapíci jste ji zničili, ale tím jste také zničili samy sebe; neboť právem na místo ní vznikla organizace I. L. W. — největší a nejpevnější to organizace práce, kterou Spojené Státy spatřily; a vy jste vlastně zodpovědni za její existenci a za nynější generální stávku. Zničili jste staré federace a zahrnali jste práci do I. L. W. A I. L. W. vyhlásil vám právě dnes generální stávku — bojuje neustále pro omezený obchod. A teď máte tolik smělosti a stavíte se přede mně, tvrdíce mi tváří v tvář, že jste nikdy nesrazili práce k zemi a že jste ji nenapalovali? Bah!«

Tentokráte mu neodpírali. Pouze Garfield vybuchl v sebeobraně: »Neučinili jsme ničeho, nežli k čemu jsme byli donuceni, abychom to vyhráli.«

»Neříkám ničeho o tom,« odvětil Bertie. »Čeho však jest mi velice líto, jest to, že nyní skučíte, když jste okusili svého vlastního léku. Kolik stávek jste vyhráli tím, že jste přinutili práci k podrobení se následkem hladu? Nuže, nyní si práce vypracovala zásadu, jak by vyhladověním přiměla vás k pokoření. Přeje si vyhrátí obmezený obchod a docílí-li toho vyhladověním vás, pak tak jistě učiní.«

»Zdá se mi, že jste právě vy měl prospěch z posledního napálení práce, o kterém jste se zmínil,« namítal Brentwood, jeden z nejmazanějších a nejúpornějších právníků této společnosti. »Přechovávač jest vždy horší nežli zloděj,« zaječel na něho. »Vy jste sice nestrkal prsty do onoho napalování, ale sebral jste si svůj díl při tomto podvodu.«

»Tohle jest nyní vedlejší otázkou, Brentwoode,« odsekl mu Bertie. »Vy jste zrovna tak špatný jako zde Hanover, neboť do toho mícháte morální prvky. Já jsem přece neřekl ničeho o tom, co jest správné a co nikoliv. Tohle vše jest proklatá hra, vím to dobře a moje svědomí mi nedá, když vidím, jak vy, chlapíci, nyní skučíte, že vás práce dostala dospod a také jednou napálila vás. Jest pravda, že jsem si sebral při tom svůj zisk, když jste podváděli práci, ale díky vám, gentlemanové, nemusil jsem strkati prsty do této špinavé práce. Učinili jste tak za mne — oh, věřte mi, neučinil jsem tak proto, že bych snad byl ctnostnější nežli jste vy, ale proto, že můj dobrý otec a jeho různí bratři zanechali mi hromádku peněz, za kterou mohu si zaplatiti onu špinavou práci.«

»Nemíníte snad nás podezřívati?« počal Brentwood zprudka.

»Zadržte, nemat'te vše dohromady — zaražte!« vskočil mu bezohledně do řeči Bertie. »Nemá to žádné ceny, abyste si hrál na pokrytce v tomto zlodějském doupěti. Povýšenost a povznešenost jest oprávněna v novinách, v chlapeckých klubech a v nedělních školách — tam to patří ke hře; ale, pro bůh, neotravujte nás tím zde! Vy víte a já vím, že vy to víte, jaké lupičství bylo provedeno při poslední stávce zedníků; víte, kdo do toho vrazil peníze, kdo to způsobil a kdo z toho všeho měl prospěch!«

Brentwood zrudl do temna.

»Ale my všichni jsme nyní drhnuti týmž kartáčem a nejlepší pro nás jest, že zanecháme všeho zbytečného moralisování. Znovu opakuji, jen si zahrávejte, hrejte si s tím až do konce, ale, pro bůh, neskučte, když dožíváte bití!«

Když jsem opustil Bertiovu skupinu, ten již hovo-

řil o něčem zcela jiném, týraje je líčením mnohem vážnějšího pozadí celé situace, poukazuje na malé zásoby potravin a tvrdě, že se jich co nevidět bude nedostávat; otázel se jich, co chtějí proti tomu učiniti. Poněkud později jsem se s ním sešel na záchodě, když odcházel z klubu, a dovezl jsem jej domů ve svém autu.

»Jest to velký podnik, tahle generální stávka,« počal rozhovor, když jsme se proplétali přeplněnými, ale spořádanými ulicemi. »Jest to důkladná rána do těla. Práce na nás učinila útok a udeřila nás do nejchoulostivějšího místa, do žaludku. Já odejdu ze San Franciska na Corf. Poslechněte mého upozornění a odejděte odtud též. Odejděte na venek, kamkoliv. Tam budete míti mnohem více možnosti se zaopatřiti. Kupte si hodně zásob a odejděte do nějakého stanu nebo do nějaké venkovské díry. Pro lidi, jako jsme my, nebude v městech v brzku nic jiného nežli hlad.«

Nikdy jsem si nepomyslel, jak Bertie Messener jest přesný. Tehdy jsem usoudil, že jest to buřič. Pokud se týkalo mojí osoby, byl jsem spokojen s myšlenkou, že zůstanu a budu se dívat na onen zmatek. Jal jsem ihned sháněti co nejvíce potravin. K svému překvapení seznal jsem, že nyní i malé hokynářské krámky, kdež jsem ráno kupoval, měly již vyprodáno. Rozšířil jsem svoji honbu do Potrero a ku svému štěstí sehnal jsem opět bednu svíček, dva pytle bílé mouky, deset liber Grahamovy mouky — kterou jsem opatřil pro služebnictvo, — bednu konzervovaného zrní a dvě bedničky konzervovaných brambor. Zdálo se, že přece jen nastane dočasný nedostatek potravin, a bručel jsem si spokojeně nad dobrou zásobou, již jsem si opatřil.

Druhého rána měl jsem svoji obvyklou kávu v posteli; více nežli smetanu postrádal jsem však novin. Byl to nedostatek zpráv o tom, co se děje ve světě, jež

jsem považoval za nejkřutější tvrdost stávky. Také dole v klubu bylo pramálo zpráv. Rider projel z Oaklandu až sem ve své lodici a Halstead sjel dolů do San José a zpět ve svém autu. Přinesli oba tytéž zprávy, že jsou tam poměry zcela stejné jako v San Francisku. Všechno bylo stávkou zaraženo. Všechny obchody byly vykoupeny vyššími třídami. Ale všude vládl dokonalý pořádek. Co se však dalo v ostatní zemi — v Chicagu? New Yorku? Washingtonu? Co nejpravděpodobněji asi totéž, co se odehrávalo u nás, usuzovali jsme; ale fakt, že jsme toho nemohli zvědět s úplnou jistotou, nás rozčiloval.

Generál Folsom sdělil nám přece trošku novinek. Byl proveden pokus, usaditi vojenské telegrafisty do poštovních telegrafických úřadů, ale dráty byly na všech stranách přerézány. To byl až dosud jediný nezákonný skutek, který provedla Práce, a byl jsem úplně přesvědčen, že to bylo smluveno. Spojil se telegrafii bez drátu s vojenskou hlídkou v Sakramentu; telegrafní spojení bylo totiž hlídáno vojskem až do Sakramenta. Jednou na malý okamžik získal spojení obyčejnou telegrafii se Sakramentem, ale pak náhle i zde byly dráty přerézány. Generál Folsom soudil z toho, že podobné pokusy byly prováděny od úřadů na celé pevnině, ale nedocílono ani spojení mezi jednotlivými z nich; nedovedl nám však povědět, zdali se to podařilo jinde, čili nic. Co jej ze stávky nejvíce mrzelo, bylo toto přerézání drátů; nemohl nežli se domnívati, že to bylo důležitou součástí hluboce rozloženého spiknutí práce. Také litoval, že vláda již dlouho před tím neprovedla zamýšlený řetěz stanic bezdrátové telegrafie.

Dny se rodily a zapadaly a po nějakou dobu bylo vše dosti nudné. Nic se nestalo. Ostří vzrušení se poznenáhlu otupovalo. Ulice již nebyly tak přeplněny

zástupy. Dělnické třídy nepřicházely již nahoru, aby se podívaly, jak jsme dotčeni stávkou. Již nejezdilo kolem tolik automobilů. Dílny na opravy a garáže byly zavřeny a kdykoliv se nějaký stroj polámal, nebyl již k potřebě. Volant na mém autu se zlomil a ani po dobrém ani za peníze nemohl býti opraven. Jako ostatní musil jsem nyní i já choditi pěšky. San Francisko leželo jako mrtvola; nevěděli jsme, co se odehrává v ostatní zemi. Ale z onoho fakta, že jsme my ničeho nevěděli, mohli jsme směle usouditi, že i ostatní země byla stejně mrtva jako San Francisko. Čas od času město bylo zaplaveno plakáty s proklamacemi organizované Práce — ty byly vytištěny předem před měsíci a prokazovaly, jak důkladně I. L. W. se připravovala ku stávce. Každá podrobnost byla dlouho předem vypracována. Až dosud nestalo se žádné násilí, s tou výjimkou, že několik dělníků, kteří přeřezávali telegrafní dráty, bylo zastřeleno vojáky. Ale lid z předměstí počal již hladověti a jeho rozčilení počalo vzrůstat.

Obchodníci, milionáři a živnostenské třídy konaly četné schůze a přijímaly resoluce, ale nebylo možnosti uveřejňovati jich. Nebylo možno ani dáti je vytisknouti. Jediný výsledek těchto schůzí byl, že generál Folsom dal se přemluvíti a zmocnil se vojensky všech velkých závodů s moukou, obilím a potravinami. Byl již nejvyšší čas, neboť nedostatek stal se již citelným i v domácnostech bohatých a bylo nutno zavésti chlebové poukázky. Zpozoroval jsem, že moji služebníci dělají dlouhé obličejy a bylo to úžasné, jakou díru nadeřlali do mé zásoby potravin. Ve skutečnosti, jak jsem později zjistil, každý z nich kradl tajně z mých zásob potravin a zásoboval se jimi sám.

Ale se zavedením chlebových poukázek vznikly nové zmatky. V San Francisku bylo pouze nepatrné

množství zásob a při nejlepším nemohlo vydržeti na dlouho. Organisovaná Práce, to jsme věděli, měla své soukromé zásoby; nicméně veškero dělnictvo účastnilo se odebírání chlebových poukázek. Výsledek toho byl, že zásoby generála Folsoma, jichž se zmocnil, zmenšovaly se s nebezpečnou rychlostí. Jak mohli vojáci rozeznávati člověka z chudé střední třídy od člena I. L. W., nebo od nepracujícího nájemníka? Prvním a posledním měly býti poukázky vydávány, ale vojáci neznali všechny členy I. L. W. v celém městě a tím méně jejich ženy a dcery. Za přispění zaměstnavatelů několik známých členů svazů bylo vyloučeno z povolování chlebových poukázek, ale to mnoho neprospělo. A vše se značně zhoršilo, když vládní lodě, jež dovážely potraviny pro vojáky z vojenských skladů z Mare Islandu na Angel Island, neměly již čeho voziti. Vojáci musili nyní dostávat podíly z konfiskovaných potravin a nad to obdrželi jich první.

Počátek konce byl na obzoru. Násilí počalo ukazovati svoji tvář. Zákon a řád se uvolňovaly a sice, musím přiznati, uvolňovaly se jak mezi nižšími, tak i mezi vyššími třídami občanstva. Naproti tomu organisovaná Práce dosud udržovala dokonalý pořádek. Mohla jej zcela snadno udržeti, neboť měla dosti jídla. Vzpomínám si na jedno odpoledne v klubu, kdy jsem zastihl Halsteda a Brentwooda, jak si spolu v koutě šeptali. Přijali mne za účastníka svého tajemství. Brentwoodův stroj byl dosud v pořádku, i usnesli se proto, že někde na venkově ukradnou krávu. Halstead měl již delší dobu připraven pro tento podnik dlouhý řeznický nůž a sekeru. Vyjeli jsme proto za hranice města. Tu a tam pásly se krávy, ale všude si je bedlivě jejich majitelé hlídali. Pokračovali jsme ve své výpravě, sledující podél městských hranic směrem na vý-

chod a na jednom pahorku poblíže Hunters Pointu spatřili jsme krávu, kterou hlídalo pouze malé děvče. Kolem krávy pobíhalo malé tele. Ale nemarnili jsme časem s nějakými přípravami. Malé děvče uteklo s křikem a my jsme krávu zabili. Opomímám líčení podrobností, neboť byly na nic — nebyli jsme navyklí na podobnou práci a byli jsme v tom směru pravými hudlaři.

Ale když jsme byli uprostřed díla, namáhající se, abychom je skončili co nejrychleji a majíce stále strach, zaslechli jsme pojednou pokřik a spatřili jsme tlupu mužů, kteří se k nám hnali. I opustili jsme svoji kořist a vzali nohy na ramena. Ku svému překvapení nebyli jsme však pronásledováni. Když jsme se podívali za sebe, spatřili jsme, že tito muži velmi kvapně rozsekávají naši krávu. Muži ti měli zcela stejný úmysl jako my. Usoudili jsme, že jest zde masa dosti pro nás všechny, i vrátili jsme se ke své kořisti. Výstup, který následoval, jest hoden mistrovského pera. Rvali jsme se a tahali při dělení jako divoši. Brentwood, jak si vzpomínám, byl opravdu velmi hrubým, hlučel, vrčel a vyhrožoval i vraždou, pakliže nedostane správného podílu.

A právě jsme si rozdělili své díly, když v tom nastal nový vpád na scénu. Tentokráte byli to obávaní příslušníci stráže I. L. W. Malé děvče je sem přivádělo. Byli ozbrojeni biči a holemi a byla jich hezká hrstka. Malé děvče tančilo, poskakujíc zlostí a slzy se mu řinuly po tvářích, když na nás ječelo: »Jen jim nandejte! Nandejte jim! Ten bubák s brejlema — ten to spískal! Rozmlaťte mu hubu! Rozmlaťte mu hubu!« Bubákem s brejlema byl jsem já a skutečně mi sdělali tvář, ačkoli před tím v duchapřítomnosti sejmul jsem předem svoje brejle. Ale jen co jest pravda: dostali jsme pořádný výprask a rozutekli jsme se na všechny

strany. Berntwood, Halstead a já prchali jsme k svému stroji. Brentwoodův nos krvácel, zatím co Halsteadova tvář byla přeseknuta napříč rudou čarou, kterou obdržel od rány obuškem.

A hle, když pronásledování ustalo a my dospěli k svému autu, spatřili jsme, jak se pod ním skrývá ustrašené tele. Brentwood nás upozornil, abychom byli opatrní a plazil se pak k teletí jako nějaký vlk nebo tygr. Nůž a sekyru zanechali jsme tam dole, ale Brentwood měl ještě ruce a váleje se na zemi s ubohým teletem, škrtil je. Pak jsme vytáhli mrtvolu na stroj, přikryli ji kusem hadru a vyrazili jsme k domovu. Ale naše neštěstí teprve počínalo. Praskla nám brzda. Nebylo času spraviti ji a soumrak již začínal. I opustili jsme stroj a Brentwood sténal a klopýtal ku předu, maje tele zahalené rouškou naloženo na zádech. Střídali jsme se v nesení telete a byli jsme již téměř námahou bez sebe. Ke všemu tomu ještě ztratili jsme pravou cestu. A pak po celých dlouhých hodinách putování a lopotení narazili jsme na tábor tuláků. Nebyli to muži z I. L. W., ale vytušil jsem, že byli stejně tak hladovi jako my. Posléze uloupili nám tele a my dostali od nich ještě napráskáno. Brentwood po celý zbytek cesty domů zuřil jako šílenec a já jsem se díval jako člověk, který má roztrhané šaty, rozbitý nos a obě oči černé od modřin.

Po tomto činu nedopustili jsme se již žádné krádeže krávy. Generál Folsom vyslal své pluky a dal zabaviti všechny krávy a tak jeho vojsko, podporované milicí, najedlo se mnoho masa. Generál Folsom neklamal. Byla to jeho povinnost, aby udržoval zákon a pořádek, a on ho skutečně udržoval pomocí vojáků, jež byl pak všem nucen zásobiti dříve nežli všechny ostatní.

Bylo to právě v této době, kdy nastala nová velká panika. Bohaté vrstvy urychlily útěk a chudina držela se jich v zápětí a vykročila divoce z města. Generála Folsoma to těšilo. Bylo odhadováno, že posléze uteklo na dvě stě tisíc ze San Franciska. U tohoto množství byl problém výživy snadno rozřešen. Vzpomínám si velmi dobře na tento den. Ráno jsem snědl téměř celou polovici chlebové kůrky a odpoledne stál jsem ve frontě, čekaje na chleba. Bylo již tma, když jsem se vrátil domů unaven a utýrán, nesa si čtvrt libry rýže a kousek slaniny. Brown setkal se se mnou ve dveřích. Jeho tvář byla hubená a poděšená. Jak mi sděloval, uprchli mi všichni sluhové. On jediný zde zůstal. Byl jsem dojat jeho věrností a když jsem zvěděl, že po celý den ničeho nepojedl, rozdělil jsem se s ním o potraviny. Uvařili jsme polovinu rýže a polovinu slaniny a rozdělili jsme obé na stejné díly, uschovavše druhou polovinu na ráno. Ulehl jsem s hladovým žaludkem a válel jsem se neklidně celou noc. Ráno jsem sebral, že také Brown mi utekl a k dovršení neštěstí ukradl mi zbytek rýže a slaniny.

Byla to ubohá hrstka mužů, která se sešla onoho rána v klubu. Obsluhy vůbec nebylo. Poslední sluha utekl. Pozoroval jsem také, že zmizelo všechno stříbro; věděl jsem, kam asi zmizelo. Jsem přesvědčen, že jistě nepokradli ho sluhové, nýbrž že tak učinili před nimi členové klubu. Způsob, jak s ním nakládali, byl zcela jednoduchý. Dole na jih od Market Streetu v obydlích členů I. L. W. hospodyně dávaly za to výměnou tučný oběd. Vrátil jsem se domů. Ano, moje stříbro bylo také pryč — všechno, až na masivní konvici. Tu jsem zabalil a odnesl dolů na jih od Market Streetu.

Když jsem se tam najedl, cítil jsem, že mi jest lépe. I vrátil jsem se do klubu, abych se dověděl, je-li něco

nového v dosavadní situaci. Hanover, Collins a Dakon právě opouštěli klub. Uvnitř nebylo již nikoho. Všichni tři počali mne vyzývati a lákali mne, abych odešel s nimi. Opouštěli město, jak mi řekli, na Dakonových koních a zbýval též jeden pro mne. Dakon měl čtyry nádherné koně do kočáru, jež dosud dovedl zachrániti, a generál Folsom mu dal pokyn, že příštího rána všechny koně, které zbývají v městě, budou zabaveny pro potravu. Nebylo již zde mnoho koní, neboť desetitisíce jich bylo odehnáno volně na venkov, když hned v prvních dnech nedostávalo se sena a ovsa. Birdall, jak si vzpomínám, jenž měl velký zájem pro tažné koně, vypustil na svobodu tři sta tahounů. A počítáme-li průměrnou cenu jednoho koně na pět set dolarů, znamenalo to vyhození sto padesáti tisíc dolarů. Z počátku doufal, že po stávce dostane většinu koní nazpět, ale nakonec neviděl ani jednoho z nich. Všichni byli snědzeni lidem, který prchl ze San Franciska. V této době právě počalo porážení vojenských mezků a koní za účelem získání potravy.

Pro Dakona bylo štěstím, že měl velké zásoby sena a ovsa ve svých stájích. Získali jsme čtyry sedla a seznali jsme, že zvířata jsou v dobrém stavu a dosti bujná přes to, že nebyla zvyklá na sedlo. Vzpomínám si, když jsme jeli ulicemi, jak asi vypadalo San Francisko v době velkého zemětřesení; ale zdálo se mi, že dnešní San Francisko jest mnohem ubožejší. Nezpůsobila to žádná přírodní zkáza, ale za to tyranství svazů Práce. Jeli jsme směrem dolů podél Union Square a podél divadla, hotelů a obchodních čtvrtí. Třídy byly prázdné. Tu a tam stály automobily, zanechané na tom místě, kde se rozlámaly anebo kde došel gasolín. Nebylo zde ani jediné známky života, kromě nahodilého policisty a vojáky, střežících banky a veřejné budovy. Jednou jsme

narazili také na člena I. L. W., který právě nalepoval nejnovější provolání. Zastavili jsme se a četli:

»Udrželi jsme při stávce pořádek,« stálo tam, »a udržíme je až do konce. Konec nastane, až naše požadavky budou uspokojeny; naše požadavky pak budou uspokojeny teprve tehdy, až přinutíme své vyhladovělé zaměstnavatele ku podrobení se, jako my kdysi často hladem byli jsme dohnáni ku povolnosti.«

»To jsou v pravdě slova Messenerova,« zvolal Collins. »Pokud se týká mne, jsem ochoten podrobiti se, ale oni mně nechtějí dát příležitost k tomu. Již jsem neměl celé století pořádný kus masa v ústech. Jsem zvědav, jak chutná maso koňské!«

Zastavili jsme se znovu, abychom si přečetli jinou proklamaci:

»Budeme-li jen tušiti, že naši zaměstnavatelé jsou ochotni podrobiti se, otevřeme opět telegrafní stanice a umožníme sdružením zaměstnavatelským ve Spojených Státech, aby se mohla dorozuměti. Avšak dovolíme, aby se telegrafovaly pouze zprávy týkající se uzavření a podmínek smíru.«

Odjeli jsme přes Market Street a poněkud později projížděli jsme čtvrtěmi dělnické třídy. Zde již nebyly ulice tak opuštěné. Členové I. L. W. stáli zde opřeni o dveře domů, nebo hovořili ve skupinách. Veselé, dobře vyživené děti si zde hrály a tělnaté hospodyně seděly na domovních schodech a bavily se. Všichni dívali se na nás vesele. Malé děti běhaly za námi a volaly: »Hej,

pane, máte hlad?« Ba jedna žena kojící právě dítě u svých prsou, volala na Dakona: »Tlouštíku, poslyš, dám ti dobrý oběd pro tvůj břich — šunku a zemáky, zavařeninu, bílý chléb, lisované máslo a dva šálky kávy!«

»Všiml jste si,« poznamenal ke mně Hanover, »že v posledních dnech netoulá se ani jeden pes po ulicích?«

Všiml jsem si toho, ale až dosud jsem na to nemyslel. Byl již nejvyšší čas, že jsme vyrazili z tohoto nešťastného města. Posléze podařilo se nám dosíci silnice směřující k San Bruno, po níž jsme se pustili na jih. Měl jsem venkovské sídlo blíž Menlo a to bylo cílem naší cesty. Avšak v brzkou počali jsme seznávat, že na venkově bylo mnohem hůře a nebezpečněji, nežli ve městě. Zde aspoň vojáci a dělníci z I. L. W. pečovali o pořádek, ale na venkově obrátilo se všechno v bezvládní. Dvě stě tisíc lidí prchlo ze San Franciska a viděli jsme nesčetné případy, že jejich útěk podobal se tahu celé armády kobylek.

Tito lidé vymetli všecko načisto. Loupežení a rvačky byly zde na denním pořádku. Občas kráčeli jsme kolem mrtvol, ležících po obou stranách silnice a spatřili jsme začernalé sříceniny statků. Všechna pole byla zdupána a zelenina vytrhána aneb množstvím lidí rozšlapána. Všechno, co se dalo jísti, bylo vykradeno vyhladovělými tlupami. Všechny slepice a zvířata na statku byla potlučena. A tak tomu bylo na všech hlavních silnicích, které vedly ze San Franciska. Tu a tam poněkud opodál silnic venkované bránili svůj majetek puškami a revolvery a tak jej dosud udrželi. Varovali nás, abychom odtáhli pryč a odpírali s námi vůbec mluvit. Všechna tato zkáza a násilnosti byly páchány jak chudinou, tak i vyššími třídami. Příslušníci I. L. W. s plný-

mi zásobami potravin zůstali klidně ve svých městských domech.

V brzkú, jak jsme jeli, nabývali jsme makavých důkazů, jak zoufalá byla situace. Na pravo i na levo od nás bylo slyšeti křik a výstřely z pušek. Kule litaly nebezpečně blízko nás. Náhle v nedalekém křoví ozval se praskot. Pak vyrazil přes silnici nádherný černý tažný kuň přímo proti nám a hned zmizel. Měli jsme stěží čas, abychom zpozorovali, že krvácel a kulhal. Pronásledovali jej tři vojáci. Honba posléze octla se mezi stromy, rozkládajícími se na levo od nás. Mohli jsme zaslechnouti vojáky, jak na sebe volali. Čtvrtý voják vynořil se z pravé strany na silnici, posadil se na mezník a utíral si obličej.

»Milice!« zašeptal Dakon. »Zběhové!«

Muž zašklebil se na nás a žádal, abychom mu půjčili sirky. Když se jej Dakon otázal, co se to děje, vypravoval nám, že muži od milice kvapem sbíhají. »Není co jísti,« vykládal. »Vláda především krmí pravidelné vojsko.« Také jsme se od něho dověděli, že vojenští vězňové byli propuštěni ze žaláře v Alcatraz-Islandu, protože jich nemohli již déle živiti. Snad nikdy nezapomenu pohledu, který se nám hned na to objevil. Právě jsme zahrnuli prudce v záhybu silnice. Nad námi tyčily se stromy. Slunce pronikalo jejich větvemi. Nad nimi poletovaly motýlové a z polí bylo slyšeti zpěv skřivanů. A zde právě stál silný cestovní auto, Kolem něho leželo několik těl. Vše mluvilo samo sebou. Lidé v autu prchající z města byli přepadeni a staženi s vozu od vyhladovělých chudáků-pobudů. To vše musilo se odebrati před dvaceti čtyřmi hodinami. Čerstvě otevřené krabice s masem a ovocnými konservami vysvětlovaly dostatečně příčinu útoku. Dakon prohlížel těla.

»Pomyslíl jsem si to!« prohodil pak. »Jezdívá jsem v tomto voze. Jest to Perriton s celou rodinou. Musíme si od nynějška dávat na sebe větší pozor.«

»Ale vždyť nemáme s sebou potravin, abychom sváděli k útoku,« namítal jsem.

Dakon ukázal prstem na koně, na němž jsem jel a já jej pochopil.

V brzkú na to Dakonův kuň ztratil podkovu. Jemné kopyto se mu rozedřelo a kolem poledne zvíře již kulhalo. Dakon odmítl jeti dále a odmítl také, aby koně opustil. Proto na jeho žádost jsme jej opustili a odjeli jsme. Chtěl vésti koně a dojíti k nám na umluvené místo. To bylo naposled, co jsem jej spatřil. Nedověděl jsem se nikdy o tom, jak skončil.

O jedné hodině dospěli jsme do městečka Menlo, či spíše do místa Menlo, neboť městečko Menlo bylo ve zříceninách. Na všech stranách ležela zde mrtvá těla. Obchodní část města stejně jako část letních domů vyhořela. Tu a tam domy byly ještě zachovalé: ale nebylo možno se k nim přiblížit. Když jsme přistoupili těsněji k nim, bylo po nás stříleno. Potkali jsme jakousi ženu, jež se potloukala kolem kouřících zřícenin jejího domku. »První útok,« vypravovala nám, »stal se na skladiště.« A jak dále líčila, mohli jsme si představití zuřící, řvoucí, hladovící a potácející se zástup městské lůzy. Milionáři i chudáci bojovali bok po boku pro potravu a pak zápasili vespolek o to, čeho dobyli. Město Palo Alto a Standfortská universita byla vypleněna podobně, jak jsme se dověděli. Před naším zrakem rozkládala se pustá, zničená krajina: a pomyslíli jsme si, že jsme byli velmi moudří, když jsme se obrátili k mému statku. Ten ležel tři míle na západ, jsa ukryt mezi prvními vinoucími se svahy pahorků.

Ale když jsme jeli podél krajiny, zpozoroval jsem, že zpustošení neobmezilo se pouze na hlavní silnici. Předvoj boje opustil hlavní cesty, vypleňuje drobné vesničky, na něž napadl; po té ti, kdož kráčeli za nimi, vymetli veškeru krajinu jako obrovské koště. Moje sídlo byla velmi dobrá stavba ze zdiva a betonových sloupů a proto uniklo zkáze ohněm, ale bylo načisto vypleněno. Nalezli jsme zde tělo zahradníkovo ve větrném mlýně, obklopené kol dokola prázdnyými patronami pušičnými. Podnikl zde asi velmi dobrý boj. Ale ne nalezli jsme ani stopy po dvou italských dělnících, ani po domovníkovi a jeho ženě. Ani živé duše zde nezůstalo. Telata, hříbata, všechna vzácná drůbež a čisto-krevný dobytek — nic zde nezůstalo, vše bylo pryč!

Kuchyně a ohniště, kdež si lůza vařila, bylo přeplněno špínou a mnohá polní ohniště byla svědkem toho, že velký počet lupičů se zde sytil a přespával. Co nemohli snísti, odnesli s sebou. Nezůstalo zde pro nás ani sousta!

Zbytek noci ztrávili jsme marným čekáním na Dakona a z rána s revolvery v rukou bojovali jsme s půltuctem pobudů. Pak jsme zabili jednoho koně Dakonova a schovali jsme si pro budoucnost maso, kteréž jsme nesnědli. Odpoledne odešel Collihs na procházku, ale již se nevrátil. To byla poslední rána pro Hanovera. Byl pro to, abychom utekli, ať to bude kamkoliv a musil jsem vynaložiti veškeru svoji námahu, abych jej přesvědčil, aby počkal do rána. Pokud se týkalo mne, byl jsem přesvědčen, že se blíží konec generální stávky, i rozhodl jsem se, že se vrátím do San Franciska. A tak z rána odjeli jsme s Hanoverem: on směrem na jih, maje zavěšeno padesát liber koňského masa v sedle a já podobně zatížen na sever. Malý Hanover probil se,

toť pravda, až do konce stávky, ale také až do konce života, ustavičně, pokud vím, otravoval každého vypravováním o svých dobrodružstvích, jež při tom prožil.

Já dospěl až do Belmontu, jeda po hlavní silnici zpět, kdež mi bylo uloupeno maso od tří miličních vojáků. Dosud nenastala změna v situaci, jak mi říkali, leda že bylo čím dále tím hůře. I. L. W. má prý dosud uschovánu značnou zásobu potravin a může to vydržeti ještě několik měsíců. Dospěl jsem pak až do Badenu, kdež mi asi tucet mužů odebral koně. Dva z nich byli bývalí policisté ze San Franciska, ostatní byli pravidelní vojáci. Tohle bylo na pováženou! Situace dospěla zajisté vrcholu, když počínali sbíhati i řadoví vojáci. Když jsem pokračoval ve své cestě pěšky, měli již rozdělán oheň a poslední z Dakonových koní ležel zabit na zemi.

Neštěstí tomu chtělo, že jsem si vymkl nohu a tak jsem nedospěl dále nežli do jižní části San Franciska. Oné noci přespal jsem v jakémisi přístavku, chvěje se chladem a současně plana v horečce. Dva dny jsem si zde poležel, jsa příliš churav, nežli abych se mohl hnouti; třetího pak dne potácejí se a jsa zachvacován závratěmi, udržuje se o berlu, již jsem si nakvap zhotovil, klopýtal jsem zpět do San Franciska. Byl jsem úplně vysílen, neboť již třetí den jsem neměl potravy, jež by přešla přes moje rty. Byl to den, kdy se o mne pokoušely mrákoty a kdy jsem hrozně trpěl. Jako ve snách viděl jsem, jak kráčím podél celých set řadových vojáků, kteří se ubírali opačným směrem, a mnoha policistů s rodinami, kteří si zorganizovali velkou tlupu pro vzájemnou ochranu.

Když jsem vstupoval do města, připomenul jsem si dělnický dům, kdež jsem nedávno prodal svoji stříbr-

nou konvici, a můj hlad mne pudil tímto směrem. Zahalil mne již soumrak, když jsem dospěl na toto místo. Potloukal jsem se kolem něho v aleji a belhal jsem se po zadních schůdkách, kdež jsem zakopl. Podařilo se mi dosáhnouti berle, jíž jsem zabušil na dveře. Pak jsem asi musil omdlíti, neboť jsem se octl v kuchyni, maje obličej navlhčen vodou a cítil jsem, jak mi splývá whisky do hrdla. Kuckal jsem se a kašlal, jakož i snažil jsem se mluvit. Počal jsem cosi bláboliti o tom, že nemám již stříbrných konvic, ale že jim zaplatím později, jen aby mi nyní dali něco k jídlu. Ale hospodyně mne přerušila.

»Jakže, ubohý muži!« pravila. »Cožpak jste to neslyšel? Stávka byla dnes odpoledne prohlášena za skončenou. Proto vám můžeme dáti něco k snědku.«

Pobíhala kolem, otvírajíc při tom konservu se slaninou a připravujíc se, aby ji opekla.

»Dejte mi něco ihned, prosím!« žebronil jsem a snědl jsem syrovou slaninu na kusu chleba, zatím co mi její manžel vykládal, že požadavky I. L. W. byly přijaty. Telegrafní stanice byly otevřeny hned brzy s odpoledne a sdružení zaměstnavatelů přistoupila na podmínky. Zde v San Francisku nebylo již vlastně žádného zaměstnavatele, ale promluvil za ně generál Folsom. Vlaky a parníky počnou se pohybovati zítra z rána a, jakmile se tento systém uspořádá, bude zase vše ve svém obvyklém chodu.

Tohle byl konec generální stávky. Podruhé bych si nepřál prožiti cosi takového. Bylo to horší nežli válka. Generální stávka jest cosi krutého a nemravného a mozek lidský měl by vésti průmysl rozumnějším způsobem. Harrison jest stále mým chauffeuem. Byla to součástka podmínek I. L. W., že všichni její členové

musí býti znovu přijati do svých starých míst. Brown se ke mně již nikdy nevrátí!, ale ostatní služebnictvo jest zase u mne. Neměl jsem srdce, abych je propustil — byliť to ubozí tvorové, kteří zajisté byli nuceni pouze nouzí, aby ode mne sběhli s potravinami a stříbrem. Ale teď jich ani nemohu propustiti. Všichni jsou členové organisovaní u I. L. W. Tyranství organisované práce překročilo meze lidské možnosti. Così se musí stát!

MOŘSKÝ SEDLAK.

»To by mohl býti doktorův člun,« prohlásil kapitán Mac Elrath.

Lodivod cosi zabručel, zatím co velitel lodi probíhal dalekohledem celý obzor od člunu až k pobřežnímu pruhu a nad ním k týčícímu se Kingstownu a pak zvolna napříč ku vchodu do Howth Headu na severní straně.

»Příliv jest zcela pravidelný a usadíme vás v přístavu během dvou hodin,« ujišťoval jej lodivod, tváře se dost násilně, aby byl veselým. »Jest to Ring's End-Basin, nikoliv?«

Tentokráte zabručel zase velitel lodi.

»Jest to dnes prašpatný dublinský den!«

Za chvíli kapitán zase cosi zabručel. Byl unaven větrnou nocí v irském průlivu, kterou měl za sebou, neboť musil celé hodiny dlíti nepřerušeně na lodním můstku. Ostatně byl unaven celou cestou, kterou právě prodělal — dva roky a čtyry měsíce dlel na cestách z domácího přístavu do domácího přístavu, což znamenalo podle jeho měřidla plaveb osm set padesát dní.

»Zcela zimní počasí,« odvětil po chvíli mlčení. »Město není dosud k rozeznání. Bude jistě důkladně přšetí po celý den.«

Kapitán Mac Elrath byl muž malé postavy, právě jen tak velký, aby mohl hleděti přes plátěnou ochrannou stěnu na velitelském můstku. Lodivod a třetí důstojník vynikali postavou nad něho, stejně jako kormidelník, hranatý Němec, jenž byl sběhem vá-

lečné lodi a kterého najal velitel v Rangoonu. Ale nedostatek stop výšky nečinil kapitána Mac Elratha méně schopným mužem. Sama společnost to posléze uznala a byl by tak seznal i on, kdyby byl měl možnost přístupu do pečlivě a podrobně vedené zprávy o něm, kteráž byla uložena v úředním archivu Společnosti. Ale Společnost nikdy nedala mu ani nejmenší známky, jak v něho důvěřuje. Nebyloť zvykem této Společnosti, aby činila cosi podobného, nýbrž řídila se zásadou, že nikdy nemá si její zřízenec mysliti, že jest nepostrádatelný anebo mimořádně užitečný; vzhledem k tomu, ačkoliv byla velmi rychlá v pokutování, nikdy nikoho nepochválila.

Co ostatně byl kapitán M a c E l r a t h, nežli pouhým velitelem lodi, jedním z asi osmdesáti kapitánů, kteří veleli asi osmdesáti lodím Společnosti, brázdícím po všech hlavních i pobočných mořských drahách?

Pod nimi na hlavní palubě dva Číňané, topiči, roznášeli snídani po přídi na železných rezivých mísách, jež vyprávěly samy svoji vlastní smutnou historii o síle mořských vln. Jeden plavec stahoval právě dolů napnuté lano, táhnoucí se z přídě podle padacích dvířek a nákladních jeřábů směrem k žebříku, vedoucímu na můstek.

»Drsná cesta!« prohlašoval lodivod.

»Ano, naše loď zakusila mnohokráte dosti, ale to se nedá porovnat s tím, co mne připravilo o tolik času, jako nyní! Ničeho nenávidím více nežli zbytečnou ztrátu času.«

Po těchto slovech kapitán M a c E l r a t h se obrátil a podíval se směrem vzad, pak nahoru a dolů, a lodivod, sleduje jeho pohled, pozoroval němě, ale přesvědčivě vysvětlení toho, co zavinilo onu ztrátu času. Komin, natřený dole žlutě, byl všecek bílý od soli a také

parní píšťala leskla se krystalky soli pod paprsky slunce, kteréž chvílemi pronikaly hustými mraky. Ochranný člun na levém boku zmizel a jeho železné závěsy, polámané a zohýbané, byly svědky nějaké mocné rány, jež zasáhla starý *T r y a p s i c*. Závěsy na přístavním boku byly rovněž prázdný. Nahromaděné trosky záchranného člunu ležely zde porůznu stranou podél roztráštěného světlíku strojovny, jenž byl zakryt dehtovou plachtou. Pod ním na poboční palubě spatřil lodivod rozbité dveře vedoucí do jídelny, nápadně vystavené vstříc mocnému návalu mořských vln. Proti němu zrovna s komínových sloupců, jež snímal právě jeden dělník a plavec, visel velký provazec v podobě sítě, který se přetrhl, nemoha odolati síle mořského návalu.

»Již dvakráte před tím zmínil jsem se vlastníkům o těchto dveřích,« pravil kapitán *M a c E l r a t h*. »Ale oni mi odvětili, že to vydrží. Oné doby bylo moře velmi vzbouřené. Bylo neobyčejně vysoké. A jedna velmi mocná vlna natropila tuto škodu. Vytrhla tyto dveře a vrazila jimi na jídelní stůl, načež je vrazila do kabiny prvního kormidelníka. Byl z toho všecek rozlámán.«

»To musila býti pořádně velká vlna!« poznamenal pilot sympaticky.

»Ano, to také byla! Všechno, co bylo živé, pod ní sténalo. Ukončila život jednoho námořníka. Stál na můstku se mnou a já mu právě povídal, aby se podíval na závory ve dveřích číslo Jedna. Protékala jimi voda a nebyl jsem si jist, jak mnoho jí tam prýští. Nelíbilo se mi to a bál jsem se, že budu musiti otočiti loď proti větru a držeti ji tak až do rána, když v tom vlna jej náhle uchopila a srazila s můstku. Moje slovo, byla obrovská! Dostali jsme co proto na můstku! Z počátku jsem nepozoroval, že by námořník zmizel, neboť jsem

musil právě řvát na Chipsy,*) aby zabezpečili dveře a napnuli přes světlík plachtu. Pak jsme jej nemohli nikde nalézt. Muž u kormidla mi říkal, že jej spatřil, jak sestupoval po žebříku právě před tím, nežli vlna nás zavalila. Dívali jsme se vpřed, prohlédli jsme strojovnu a prohledali jsme i spodní palubu; tam ležel na obou stranách obalu parní roury, jež vede k zadním jeřábům.«

Pilot vyrazil zaklením, jak byl překvapen a pojat hrůzou.

»Ano,« pokračoval velitel lodi zcela zvolna, »na obou stranách parní roury. Povídám vám, sestával nyní ze dvou kusů, neboť byl rozříznut čistě jako slaneček. Mořská vlna musila jej uchvátiti na hořejším můstku na palubě, přenésti jej lehce přes ni a praštit s ním hlavou o obal roury. Přeřízlo jej to jako kousek másla, směrem dolů mezi očima a podél celého těla, takže jedna ruka a noha byla na jedné straně a jedna ruka a noha na druhé jeho polovici. Povídám vám, bylo to hrozné. Složili jsme jej dohromady, zabalili jsme jej do plátna a tak jsme jej vynесли ven.«

Pilot znovu zaklel.

»Ó je,« ujišťoval jej kapitán M a c E l r a t h. »Nebylo to nic, co bychom mohli vesele pozdraviti. Nebyl sice námořníkem, nýbrž jen učněm, nehodil se k ničemu, ale právě to jest pro něho omluvou.«

Říká se, že jsou tři druhy Irů: katolíci, protestanti a severní Irové — a že tito severní Irové jsou vlastně předělání Škotové. Kapitán M a c E l r a t h byl severní Ir a hovořil proto mnoha slovy škotskými, ačkoliv jej nic tak nedohřálo, jako když byl považován za Škota. Byl tvrdohlavým Irem a tím stále zůstával a

*) přezdívka Číňanům.

zmiňoval se o jižních Irech stejně jako o Irech oranžských. Sám byl presbyteriánem, ačkoliv v jeho obci snad nejvýše pět lidí súčasnilo se schůze v mužské síni oranžské. Jeho rodnou obcí byl Island Mc Gill, kdež žilo sedm tisíc spoluobčanů v takovém přátelském poměru a strízlivosti, že na celém ostrově byl pouze jediný policista a žádný hostinec.

Kapitánu Mac Elrathovi nelíbilo se moře a nikdy nebyl pro ně příliš nadšen. Bral z něho pouze živobytí a to bylo vše, co měl z moře; moře bylo mu místem, kde pracoval, jako byl mlýn, krám a bankovní závod pracovním místem pro jiné muže. Romance nikdy nezapěla mu svůj svůdný zpěv Sirenin. Dobrodružství nikdy nezachvělo jeho vodnatou krví. Neměl fantasie. Divy mořské hlubiny neměly pro něho žádného významu. Vichřice, smrště, bouře a příbojové vlny znamenaly pro něho jako pro velitele na lodním můstku pouze mnoho překážek v lodní plavbě, pouze tím byly pro něho a ničím jiným. Viděl, či vlastně neviděl mnohé zázraky a divy vzdálených zemí. Před jeho zrakem planuly zářivé krásy tropických moří a bodaly jej rozhořčené bouře severního Atlantiku, nebo dalekého jižního Pacifiku, ale v jeho paměti udržely se pouze dveře do jídelny, vražené dovnitř, paluba, omývaná vlnami a stále ohrožované lodní poklopy, neobvyklá spotřeba uhlí, dlouhé plavby a čerstvý nátěr, smytý neočekávaným návaem deště.

«Rozumím svému zaměstnání,» říkával velmi často; vedle toho bylo vše ostatní, co neznal, vše, nač se díval netečnými očima smrtelníka a o čem se domníval, že to ani ve snách neexistuje. Že znal dobře svoje zaměstnání, o tom byli vlastníci jeho lodi plně přesvědčeni, neboť jinak by nebyl obdržel velení nad *T r y a p s i c e m* ve čtyřiceti letech, lodi to zazname-

nané s možností naložiti devět tisíc tun v ceně padesáti tisíc liber šterlinků.

Nastoupil námořnickou dráhu nikoliv z lásky k ní, ale protože mu to bylo osudem určeno, neboť byl druhým synem, na místo prvorozencem. Ostrov McGill byl pouze do jisté míry velikým a půda mohla na něm snést pouze určitý přesný počet těch, kteří na něm mohli bydliti. Přebytek — a byl to hodně velký přebytek — byl nucen vydati se na moře a hledati na něm živobytí. Tak se to dalo po celá pokolení. Nejstarší syn zdědil statek po svém otci, ostatní synové octli se na moři a brázdili jeho hladinu. Tak se to také stalo s Donaldem MacElrathem, synem rolníka a selským hochem, který byl odstrčen od půdy, kterou miloval, na moře, jež nenáviděl a po němž plouti bylo jeho osudem. A neopustil je po dvacet let, jsa chytrý, rozvážný, střizlivý, příčinlivý a šetrný a stoupaje na své námořní dráze od plavčíka a muže na přídi na námořníka a velitele plachetní lodi a pak na parníku, druhého důstojníka, prvního důstojníka a pak na kapitána, počínaje od velení na menší lodi k lodi větší, až posléze octl se na velitelském můstku obstarožného *T r y a p s i c u* — starého, toť bylo jisto, ale majícího hodnotu padesáti tisíc liber a dosud způsobilého plouti po všech mořích a unášeti v každém počasí svých devět tisíc tun nákladu.

S velitelského můstku *T r y a p s i c u*, povýšeného to místa, dosáhl při soutěžení různých lidí tohoto postavení a díval se průrvou v Dublínském přístavu na město, zamlžené temnými mraky pochmurného, větrem štváného dne a na zmotané okružní raheň a lanová lodí, dlících v přístavu. Vracel se ze dvojí cesty kolem světa a z nekonečného zmítání nahoru a dolů ve vzdálených prostorách, přicházeje domů ke své ženě, kterou ne-

spatřil již dvacet osm měsíců, a k dítěti, kterého dosud neviděl a které již chodilo a mluvilo. Díval se dolů na topiče a na nakládače, pobíhající z přídových dveří, jako králíci z kotců, a pospíchajících přes zašpiněnou podlahu k přehlídce u přístavního lékaře. Byli to Číňané beze všeho výrazu, s tvářemi podobajícími se sfinze a kráčející svojí charakteristickou šmaťhavou chůzí, táhnouce za sebou nohy, jako by jejich neohra- bané stěevíce byly příliš těžké pro jejich hubené hnáty.

Díval se na ně, ale neviděl jich, když tisknul svoji ruku pod štítek čapky a škrábal se zamyšleně v trošce svých vlasů pískové barvy. Neboť podívaná, jež se je- vila jeho zraku pouze v pozadí jeho mozku, vidění to míru, jež často míval — vidění, kteréž se mu zjevovalo velmi často za dlouhých nocí na velitelském můstku, když *T r y a p s i c* převaloval se na rozbouřené hla- dině oceánu a jeho paluba byla neustále splachována vlnami, kdy jeho provazoví hučelo v nárazech vichřice nebo když sníh v metelici nebo tropický liják bouřil mu nad hlavou — v tomto vidění spatřil statek nebo chalupu a doškami krytá vedlejší stavení s dítkami, jak si hrají v záři slunce, a dobrou ženu přede dveřmi, s bučícím dobyt看em a kdákající drůbeží, s koni dupa- jícími ve stáji, a vedle viděl statek svého otce a pla- ninu bez lesů, vinoucí se rozhraničenými polemi, či- stými a spořádanými, táhnoucími se až k hřebenům ztemnělých mírných pahorků. Bylo to vidění jeho snů, jeho romance a Dobrodružství, cíl veškerého jeho sna- žení, velká odměna za to, že brázdil tak dlouho mořské pláně v dlouhých rýhách, když se jimi honil nahoru, dolů přes celý svět, vzdělávaje tak moře, jakoby to byla pole.

Ve svém prostém a domáckém chování a sklonech tento velmi zcestovalý muž byl prostší a domáctější

nežli ten největší venkovan. Jeho otec byl stár sedmdesát jeden rok, ale nespal nikdy ani jedinou noc mimo svoji vlastní postel ve vlastním domě na ostrově Mc Gillu. Tohle byl ideální život, jak se zdálo kapitánu Mac Elrathovi a byl blízek toho, aby se divil, že některý muž, nejsa k tomu nucen, mohl jen tak zhola opustiti chalupu a vydati se na moře. Tento zcestovalý muž, jemuž byl veškeren svět tak dobře znám, jako nějaká vesnice, připadal si jako příštipkář, který sedí ve svém krámku a dívá se ven. Kapitánu Mac Elrathovi veškeren svět byl takovouto vesnicí. Před svým duševním zrakem kouzlil si celé ulice, dlouhé tisíce mil, ano ještě delší; viděl nároží, kteráž směřovala k nejbouřlivějším výběžkům země aneb se obracela ke klidným vnitrozemským jezerům; viděl křižovatky, z nichž jedny vedly do kvetoucích zemí a teplých moří, a jiné, jež cílily vstříc drsným a ustavičným vichřicím a nebezpečným vírům velkého vání západního větru. A města planoucí světly připadala mu jako krámy rozložené po celé délce těchto dlouhých ulic — krámy, kdež se zjednávaly obchody, kdež se naplňovala stále znova sklepení, kdež byly skládány nebo vykládány zásoby a kdež byly přijímány rozkazy od majitelů, sídlících v Londýně, kam se má jeti a kudy, po kterých mořských cestách, aby se tam nabral nový náklad, nebo kam se náklad měl dovézt, kam se mělo dopravit zboží všude tam, kde byly známy šilinky a kdež podpis nezakazoval veplouti. Ale tohle vše bylo pro něho velmi únavné, když na to myslil, ačkoliv si z toho vydělával chleba a nemělo to pro něho žádný užitek.

Posledně rozloučil se se svojí chotí, když dlel v Cardiffu, před osmadvaceti měsíci, kdy vyplul do Valparaísa s uhlím — devět tisíc tun, jež potápěly loď až k ponorné čáře. Z Valparaísa odjel do Austrálie sko-

rem vyprázdněn, plavě se skorem šest tisíc mil, až na konec prožil velmi bouřlivou plavbu, kdy se mu téměř již nedostávalo uhlí. Pak zase s nákladem uhlí plul do Oregonu sedm tisíc mil a pak ihned s různým nákladem cestoval do Japonska a Číny. Nato se octl na Jávě, nalodil zde cukr pro Marseille a vrátil se zpět Středomořím a Černým mořem, načež se obrátil do Baltimore, veza pro jeho trhy náklad chromové rudy, bičován vichřicemi a opět téměř vyčerpav veškeré zásoby uhelné, takže se musil obrátiti na ostrovy Bermudské, aby doplnil své zásoby. Potom loď na čas pronajal a plul z Norfolku do Virginie, veza tajné zásoby uhlí, a pak se plavil do Jižní Afriky pod velením německého správce nákladu, který dlel na palubě. Na Madagaskaru, kamž plul s rychlostí čtyř uzlů za hodinu podle příkazu svého velitele, pojal podezření, že uhlí jest určeno pro ruské loďstvo. Zažil zmatky a odklady jízdy, dlouhé čekání na širém moři, mezinárodní komplikace, kdy veškeren svět byl rozrušen pro starý *T r y a p s i c a* jeho náklad válečného materiálu, a pak se octl znovu v Japonsku v mořském přístavu Sassebo. Poté se vrátil do Austrálie a na nějaký čas opět loď pronajal a naložil různé zboží pro Sydney, Melbourne a Adelaidu a vezl je také na Mauritius, Laurencu Marques, Durban, Algoa Bay a Cape Town. Do Cejlonu jel si pro další rozkazy a z Cejlonu do Rangoomu, kdež naložil rýži pro Rio Janeiro. Odtud jel do Buenos Aires a naloživ zde kukuřici pro Spojené Království a pro Pevninu, zastavil se v St. Vincentu, aby tam přijal nové rozkazy, jež mu byly zaslány z Dublina. Dva roky a čtyry měsíce čili osm set padesát dní dle plavboměru, plul nahoru, dolů tisíce mil po lodních cestách, aby se posléze vrátil do Dublina. Byl tím již hezky unaven,

Malá vlečná loď ujala se *T r y a p s i c u* a za zvonění a bušení, jakož i řevu rozkazů, s kotly, jsoucími v chodu pouze z polovice a se zmenšenou rychlostí, pluje chvílemi napolo zpět, tento mořem bitý starý mořský tulák byl strkán a tlačěn dokovými kanály do *Ring's End Basinu*. Lana byla vržena na břeh vpředu i vzadu a kruh uprostřed lodi byl vytažen. Všude bylo viděti drobné skupiny šťastného pobřežního lidu, který se potuloval podél doků.

»Odzvoňte!« poroučel kapitán *M a c E l r a t h* pomalým, ale silným hlasem, a třetí důstojník pracoval na telegrafním tlačítku ve strojovně.

»Otevřte vrata!« zahlaholil druhý důstojník, a když to bylo hotovo, zvolal: »Připraveno!«

To byla poslední největší námaha, toto otevření vrat. »Připraveno!« znamenalo propuštění. Cesta byla u konce a mužstvo hnalo se žádostivě ku předu přes špinavou palubu, tam, kdež jejich námořní zavazadla byla sbalena a připravena k dopravě na břeh. Chuť země byla již silná v ústech mužů a stejně silná byla i u kapitána, když zabručel nedbale »Dobrý den« k odjíždějícímu lodivodu a odcházel dolů do své kajuty. Ve vratech nakupili se celní úředníci, dozorce přístavu, úřední jednatel a nosiči nákladů. Všechny je rychle odbyl a vyšel ze své kabiny. Jednatel čekal již na něho, aby jej odvedl do kanceláře.

»Poslal jste již nějakou zprávu mé ženě?« pozdravoval úředníka.

»Ano, telegram, hned jak jste mi podal o sobě zprávu.«

»Přijede sem asi ranním vlakem,« hovořil sám k sobě kapitán a odešel dolů, aby si proměnil šat a prádlo.

Vrhl poslední pohled po kajutě a na dvě podobizny, visící na stěně, z nichž jedna byla ženou, druhá dítě-

tem — děcka toho dosud nespatriil. Pak vystoupil z kabiny, jejíž stěny byly vykládány cedrovým a javorovým dřívím a v níž byl dlouhý stůl, u něhož se mohlo sesednouti deset lidí, kdež však sedával on sám po dlouhý nudný čas. Jeho zvykem nebyl smích ani tlach, ani povídání při stole v jídelně. Jídal mlčky, téměř mrzutě, a jeho mlčenlivost zápasila s mlčenlivostí Asiata, kterýž mu posluhoval. Napadlo jej náhle ono přemáhající uskutečnění vzdálenosti, jež si neuvědomoval po celá dvě léta. Všechny své strážně a úzkosti tajil ve svém nitru. Nesdílel jich s nikým. Jeho dva mladí důstojníci byli příliš těkaví a kormidelník byl příliš drsný. Nikdy se s nimi neradil. Jediný nájemník dělil se s ním o kabinu, a tímto nájemníkem byla jeho zodpovědnost. Obědvali a večeřeli spolu, procházeli se spolu po velitelském můstku a společně spali.

»Oh,« bručel si k tomuto zamračenému soudruhu. »Už jsem se s tebou vyrovnal, úplně vyrovnal... co nevidět se tě zbavím!«

Na břehu přešel podél posledních námořníků se zavazadly, ale u jednatele se zdržel, projednáváje s ním se svou obvyklou pomalostí lodní záležitosti. Když se jej tázali, co bude pít, vzal si mléko a sodovou vodu.

»Nejsem abstinent,« vykládal, »ale po celý život nemohu pít pivo ani whisky.«

Brzy po poledni, když skončil výplatu mužstva, spěchal do soukromé kanceláře, kdež, jak mu sdělili, měla na něho čekati jeho žena.

Jeho oči utkvěly nejdříve na ní, ačkoliv měl velké pokušení vrhnouti dříve pohled na dítě, sedící na židli vedle ní. Po dlouhém obejmutí odtáhl ji od sebe a díval se jí dlouho a pevně do obličeje, vpíjeje se do každého jejího rysu a podivuje se, že nemohl u ní konstatovati žádných známek změny času.

»Jest to muž vřelého srdce,« pomyslíla si o něm jeho žena, ačkoliv na otázku důstojníků byla by odpověděla: »Jest to drsný a horkokrevný muž zároveň.«

»Nuže, Annie, jak se ti daří?« otázal se jí a strhl ji znovu k sobě.

A zase odtáhl od sebe tuto ženu, která byla jeho již po deset let a kterou tak málo znal. Byla pro něho téměř cizí osobou — mnohem cizejší nežli onen čínský steward a jistě daleko cizejší nežli jeho vlastní důstojníci, kteréž vídal každého dne, den po dni po celých osm set padesáte dnů. Ačkoliv byl ženat po deset let, byl s ní celkem pohromadě pouhých devět neděl — sotva jen po dobu libánek. Pokaždé, když se vrátil domů, byl nucen poznovu se s ní seznamovati. Jest to již osud všech mužů, kteří vyjíždějí na mořská pole, jež brázdí, že pramálo znají svoje manželky a ještě méně svoje vlastní děti. Byl to jeho první strojník — starý, krátkozraký M a c P h e r s o n — který vypravoval tuto příhodu: Když se vrátil jednou domů a spatřil jej jeho čtyřletý synáček, který na něm dosud nikdy neutkvěl zrakem, zavřel prý před ním dveře.

»A tohle to jest jistě náš hošík!« prohodil kapitán, natahuje váhavě ruku k chlapcově tváři.

Ale chlapec se od něho odvrátil, schováváje se do matčina klína.

»Oh!« zvolala matka. »On nezná ani svého vlastního otce!«

»Také já jeho ne! Nebesa vědí, že bych jej nepoznal mezi davem, ačkoliv bude míti po tobě nosík, jak se mi zdá!«

»A po tobě zase oči, Donalde. Podívej se na něho. To je tvůj tatínek, hochu! Polib jej jako malý hodný synáček!«

Ale děcko se přitisklo úže k ní s výrazem strachu

a jeho rozčilení vzrůstalo; když pak otec pokoušel se pojeti je do náruče, hrozilo vybuchnutím v pláč.

Kapitán se vzpřímil a aby utišil svoje zklamání, vytáhl z kapsy hodinky a podíval se na ně.

»Jest na čase, abychom šli, Annie,« prohodil. »Vlak brzo odjede.«

Ve vlaku zprvu byl zamlklý a rozdíl svůj čas tak, že se díval chvílemi na svoji ženu s dítětem, kteréž usínalo v její náruči, a zase se rozhlížel z okna na zoraná pole a zelená nezalesněná údolí, jež tonula v mlhách a byla téměř nerozeznatelná následkem toho, že nad nimi mžilo. Měli celé kupé pro sebe. Když hoch usnul, položili jej vedle sebe na sedadlo a teple jej zabalili. A když se otázal po zdraví svých příbuzných a přátel a po tom, co se povídalo na ostrově Mc Gillu, jakož i po tom, jaké jest tam počasí a cena půdy a obilí, zbývalo již pramálo k vypravování, leda jen o něm; a tu kapitán Mac Elrath jal se povídati pohádku o své touze po domově a po své ženě a o veškerém svém potulování světem. Ale nebyla to žádná pohádka s divy, již vypravoval, ani o krásných zemích, plných květů, ani o zázračných městech východu.

»Jak pak se ti líbila Jáva?« zeptala se ho pojednou jeho žena.

»Jest plná zimnice! Polovička mužstva na ní ležela a málo se pracovalo. Byl to pořád jen chinin a chinin po celý ten proklatý čas. Každého rána užívali jsme chinin a kořalku na prázdný žaludek. A ten, kdož byl nemocen, musil dělati totéž, jako ostatní zdraví.«

Po chvíli tázala se po Newcastlu.

»Uhlí a kouř — toť vše. Nehezké to město! Ztratil jsem zde dva Číňany, oba dva topiče. Vlastníci lodi musili zaplatiti vládě sto liber za každého z nich. „Li-

tujeme, že jsme nuceni,“ psali mi — dopis dostal jsem až v Oregonu, „litujeme zprávy, že jsme ztratili dva Číňany, kteří byli příslušníky našeho mužstva z Newcastle, a doporučujeme Vám, abyste pro příště dbal větší opatrnosti.“ Větší opatrnosti! Nemohl jsem ani býti opatrnějším! Číňané měli každý pětáctyřicet liber za společnou práci a ani jsem si v duchu nepomyslel, že by mi mohli uniknouti.«

»Ale tak už to oni dělají. „Litujeme, že jsme nuceni vzít na vědomí“ — „dovolujeme si vás upozorniti“ — „doporučujeme vám“ — „nedovedeme pochopiti“ — a podobně. Proklaté nákladní lodi! Oni si snad myslí, že s nimi mohu jezdit tak jako s jejich *Lucanií* a nespálit při tom ani trošky uhlí! Také zde byl lodní šroub. Neustále jsem je na to upozorňoval. Byl starý, železný, tlustý na krajích a nemohli jsme docílit s ním žádné rychlosti. Nový byl z bronzu — měl cenu devět set liber a chtěli, aby jim ho vynahradil, ačkoliv jsme měli velmi špatnou cestu a ztráceli jsme čas každého dne. „Litujeme, že musíme vzít na vědomí Vaši velmi dlouhou cestu z Valparaisa do Sydney s denní průměrnou rychlostí pouze sto šedesát sedm. Očekávali jsme lepší výkon s novým šroubem. Měl jste plouti průměrnou denní rychlostí dvě stě šedesát.“ A já v oné zimní době, bojuje po celou polovici vyměřené doby s prudkou vichřicí a občas se silným hurikánem, byl jsem sražen zpět o celých šest dní, při čemž všechny stroje stály a zásob uhlí bylo jen na krátko, maje nad to velmi hloupého kormidelníka, který nemohl minouti v noci nějakého světla, aby mne nezavolal na velitelský můstek. Napsal jsem jim to a vše jim vylíčil. A oni: „Náš námořní znalec nám sdělil, že jste se držel příliš na jih“ a „očekáváme lepších výsledků s novým šroubem“. Námořní znalec! Pobřežní lodivod! Tohle byla

zcela pravidelná šířka pro zimní plavby z Valparaisa do Sydneye!

»A když jsem přijel do Aucklandu s nepatrnou zásobou uhlí a nechal jsem loď táhnouti šest dní se shasnutým ohněm, abych ušetřil uhlí, maje ho pouze dvacet tun v podpalubí, domníval jsem se, že ze ztrátu času ušetřím výdaje svým pánům, i vyjel jsem s ní bez lodivoda. Lodivod zde nebyl předepsán. A s kým jiným jsem se nasetkal v Yokahamě, jako s kapitánem Robinsonem z lodi *D y a p s i c*. Hovořili jsme spolu o různých přístavech a místech dole v Australii a první, co mi řekl, bylo: „Když už hovoříme o Aucklandu — kapitáne, vy jste jistě nebyl nikdy v Aucklandě?“ — „Ano,“ odpovídám mu, „byl jsem tam právě před nedávnem.“ — „Oh, oh!“ zvolal poněkud vztekle, „tak to vy jste ten zlořečený *A l e c k*, k vůli němuž jsem dostal dopis od majitelů lodí: „Béřeme na vědomí patnácte liber za lodivoda v Aucklandě. Jedna naše loď byla právě nedávno v Aucklandě a nezpůsobila nám takových výdajů. Žádáme Vás proto, abyste vzal na vědomí, že pokládáme výdaj za lodivoda za zbytečný náklad a doufáme, že se mu napříště vyhnete.““

»Ale zdali pak mi řekli jediné slovo za těch patnácte liber, kteréž jsem jim zachránil? Ani slova! Poslali dopis kapitánovi Robinsonovi, že neušetřil pro ně oněch patnácte liber a mně jen řekli: „Béřeme na vědomí dvě guinee za lékaře, jež jste vydal v Aucklandě pro mužstvo. Prosím, vysvětlete nám tento neobvyklý výdaj.“ Bylo to k vůli dvěma Číňanům. Domníval jsem se, že dostali koliku a proto jsem jim poslal pro lékaře. Ani ne za týden poté pohřbil jsem je oba v moři. Ale za to mi oni napíší: „Prosím, račte nám vysvětliti onu mimořádnou položku“ a kapitánovi Robinsonovi: „Do-

volujeme si vám sdělit, že považujeme lodivoda za neobvyklé vydání.“

»Netelegrafoval-li jsem jim z Newcastleu a nesdělil jsem jim, že ta prokletá loď potřebuje suchého doku? Sedm měsíců nebyla v suchém doku a západní břehy jsou místo, kde nejrychleji na celém světě loď hnije. Ale poplatky stoupaly a měli smlouvu o dopravě uhlí do Portlandu. Arrata, jedna z lodí Woor Line, opustila přístav téhož dne jako my, směřujíc k Portlandu, a starý Tryaspic plul s rychlostí šesti, v nejlepším případě sedmi uzlů. A bylo to v Comoxu, kdež jsem nakládal uhlí a kdež jsem obdržel dopis od majitelů. Majitel sám jej podepsal a na konci napsal vlastní rukou: „Arrata jest napřed o čtyry a půl dne. Zklamal jste moje naděje.“ Zklamal! Vždyť jsem jim telegrafoval z Newcastleu. Když konečně se loď octla v suchém doku v Portlandu, byly na ní řasy dlouhé celou stopu, lastury vilejšů velké jako moje pěst a ústřice jako malé talíře na omáčku. Dalo to práce plných dvou dnů, nežli vyčistili dok od tohoto bahna a skořápek.

»A pak zase se stala ta příhoda s rošty v Newcastleu. Firma na pobřeží vyrobila je těžší nežli strojnici označili a pak zapomněli vypočítati rozdíl. V posledním okamžiku, když jsem odešel na břeh, abych přijal rozkazy, došel mi tento lístek: „Za rozdíl v roštech šest liber.“ Byli na lodi a Mac Pherson lístek od nich přijal a označil jej O. K. Odvětil jsem, že jest mi to divné a že to nebudu platiti. „Tak tedy nevěříte našemu prvnímu inženýrovi?“ odpověděli mi. „Tohle neříkám,“ pravil jsem, „ale nevím, mám-li to podepsati. Pojdte se mnou na loď! Člun vás nebude státí ničeho a odveze vás zpět. A uvidíme, co tomu řekne Mac Pherson.“

Ale nechtěli tam jíti. V Portlandu dostal jsem účet

a dopis. Nestaral jsem se o to. V Kong-Kongu došel dopis přímo od majitelů. Vrátil jsem jim totiž ten účet. Z Jávy napsal jsem jim vysvětlení. V Marseillu psali mi však majitelé znovu: „Za mimořádnou práci ve strojně šest liber. Strojník to potvrdil značkou O. K., ale vy jste značku O. K. nedodal. Pochybujete snad o počestnosti inženýrově?“ Napsal jsem jim a řekl, že naprosto nepochybují o jeho počestnosti, že účet byl za zvláštní váhu roštů a že jsem na to napsal O. K. Zaplatili to? Asi sotva; musí prý to předem přezkoumati; ale nějaký úředník v kanceláři se rozstonał a při tom se účet ztratil. Bylo z toho velmi mnoho psaní. Dostával jsem dopisy od vlastníků i od firmy „Za omyl při rostech šest liber“ do Baltimore, Delagoyského přístavu, do Moji, do Rangoonu, do Ria a do Montevidea a ještě to není vyrovnáno. Pravím ti, Annie, jest velmi těžko zachovati se vlastníkům.«

Zabručel cosi na okamžik pro sebe a pak pravil rozhorleně: »Za omyl při rostech šest liber.«

»Co jsi slyšel o Jammiovi?« otázala se žena po chvíli.

Kapitán Mac Elrath potřásl hlavou:

»Byl smeten s paluby se třemi jinými námořníky.«

»Kde pak?«

»U Hornova Mysu. Bylo to na Thornsby.«

»Teď asi poplují již domů?«

»Ano,« přikývla, »dostali jsme o tom zprávu před třemi dny. Jeho žena naříká, jako by chtěla zemřít.«

»Byl to dobrý hoch ten Jammie,« připomenul, »ale trochu tvrdý do práce. Vzpomínám si na něho, když jsme spolu sloužili jako kormidelníci na Abionu. Tak Jammie už to má za sebou!«

Opět nastala pomlčka, kterouž žena přerušila:

»Neslyšel jsi ničeho o Banks hire? Mac Dou-

g a l l ztratil ji v Magellanově úžině. Bylo to v novinách teprve včera.«

»Strašné místo tahle Magellanova úžina,« prohodil. »Nebyl by nás ten prokletý chlap kormidelník vrhl dvakráte na břeh, když jsme pluli skrze ní? Byl to idiot nebo blázen. Já bych jej nechtěl míti na můstku ani minutu. Když jsme dospěli do Narrow Reachu za mlhavého počasí a za sněhové bouře a já byl právě v místnosti pro mapy, zdali pak jsem mu nepřikázal, aby změnil plavbu? Volal jsem na něho: „Jihovýchod a pak východ“. On na to odpověděl: „Ano — jihovýchod a pak východ, sire“. Po patnácti minutách přišel jsem na lodní můstek. „Prazvláštní věc,“ pravil ke mně ten chlap kormidelník. „Nepamatuji se, že by v ústí Narrow Reachu byl nějaký ostrov.“ Vrhhl jsem pohled na tento ostrov a vzkřikl jsem na muže u kormidla: „Obráťte rychle kormidlo na přístavní bok.“ A měla jsi vidět, jak starý *T r y a p s i c* otočil se nejrychlejším okruhem, který kdy učinil. Čekal jsem, až přestane sněžit a přede mnou šklebil se Narrow Reach čistý, jak by se vám líbil a na východ od něho ostrovy u ústí False Bay směrem k jihu. „Jakým směrem jste kormidloval?“ otázal jsem se muže u kormidla. „Na jihovýchod, sire,“ odvětil. Podíval jsem se na toho chlapa kormidelnického. Co jsem mu měl říci? Byl jsem tak rozduřen, že bych jej byl nejraději zabil. Rozdíl byl o čtyry body. Ještě pět minut a starý *T r y a p s i c* byl by slavil pohřeb.

»A nebylo-li tomu podobně, když jsme pluli průlivy na východ? Čtyry hodiny měli jsme plouti těmito úžinami. Tehdy jsem byl čtyřicet hodin na velitelském můstku. Dal jsem kormidelníkovi pokyn, kudy má plouti a určil jsem mu polohu Asktharského majáku směrem na záď. „Neřidte loď na sever, ale na severo-

západ,“ pravil jsem mu, „a poplujeme dobře.“ Pak jsem odešel dolů a převalil jsem se. Ale nemohl jsem usnouti únavou. Co znamenaly čtyry hodiny po čtyřiceti hodinách strávených na velitelském můstku? pomyslil jsem si. A k vůli těmto čtyřem hodinám nechal bys kormidelníka zničití loď? Nikoliv! řekl jsem si. Při tom jsem se vzchopil, umyl se, vypil šálek kávy a vrhl jsem se na velitelský můstek. Podíval jsem se zběžně směrem, kde ležel Asktharský maják. Byl na severozápadozápad a starý T r y a p s i c řítíl se směrem k mělčinám. Ten chlap kormidelník byl prasprostý blbec. Mohli jste se jen podívati na moře přes palubu a byli byste viděli, jak jest voda zabarvena. Pravím, že starý T r y a p s i c jen stěží vyvázl. Dvakráte ve třiceti hodinách byl by jej vehnal na břeh, kdyby nebylo mne.«

Kapitán M a c E l r a t h jal se pohlížeti na spícího hochu s něžným obdivem, který se zračil v jeho drobných modrých očích, a jeho žena snažila se, aby jej odálila od jeho nářků.

»Vzpomínáš si na Jummy Mac Caula?« otázala se jej. »Chodil jsi s ním do školy s jeho dvěma hochy. Starý M a c C a u l — ten, co má statek poblíže doktora Haythorna.«

»Oh, ano, ale co se s ním stalo? Umřel snad?«

»Nikoliv, ale tázal se nedávno tvého otce, dříve nežli odplul do Valparaisa, zdali jsi již doma. A když tvůj otec mu řekl, že nikoliv, Jummy mu odvětil: „A jak najde cestu domů?“ Nato mu otec řekl: „Zcela jednoduše, Jummy. Předpokládejme, že kráčíte pevninou k někomu, kdo bydlí v Belfastu. Belfast jest velké město, Jummy, a jak najdete k němu cestu?“ „Jazykem,“ odvětil Jummy. „Zeptám se každého, s nímž se setkám.“ „Říkal jsem vám, že jest to zcela jednoduché,“ prohodil tvůj otec. „Týmž způsobem na-

jde cestu i můj Donal do Valparaisa. Bude se tázati každé lodě, se kterou se setká na širém moři, až posléze sejde se s lodí, kteráž již byla ve Valparaisu, a její kapitán mu poví, kudy má plouti.“ A Jummy poškrábal se na hlavě a prohlásil, že nyní tomu již rozumí a že jest to zcela jednoduché.«

Kapitán rozesmál se tomuto žertu a jeho unavené modré oči na okamžik zasvítily.

»Ten můj kormidelník, to byl hubený chlapík, tak jakoby dali mne a tebe dohromady,« poznamenal po chvíli a přimhouřil jedno oko, jakoby oceňoval tento nápad. Ale lesk oka ihned zmizel a modrý jeho zrak nabyl zase chladného a chmurného pohledu. »Co mi provedl ve Valparaisu, nežli že vyhodil šest set stop řetězu a nedbal, aby mu na to dali potvrzení. Tehdy dlel jsem právě na pevnině. Když jsem se zase octl na širém moři, shledal jsem, že nemá potvrzení o řetězích.

»„A cožpak jste si to nemohl dáti potvrditi?“ otázal jsem se ho.

»„Nikoliv,“ odvětil mi. „Cožpak to není povinností agenta?“

»„Jak dlouho se už potuluješ po moři,“ odvětil jsem mu, „že nevíš, že jest povinností kormidelníkovou, nedovolovati vydání žádného nákladu, který si nedá potvrditi? A ještě k tomu na západním pobřeží! Cožpak, když někdo ukradne kus toho řetězu?“

»A skutečně se to stalo tak, jak jsem mu povídal. Šest set stop řetězu bylo vyloděno, ale agenti převzali pouze čtyři sta devadesát pět; to bylo vše. Skládač tvrdil, že převzal vše od kormidelníka — to jest čtyři sta devadesát pět stop. Dostal jsem pak dopis od vlastníka lodi v Portlandu. Nekárali za to kormidelníka, nýbrž mne. ačkoliv jsem v oné době byl právě na pevnině. A dostávám stále dopisy od vlastníků a jejich úředníků.

»Tenhle chlap kormidelnická nebyl ani pravým námořníkem a nepracoval ve prospěch pánů. Nebyl-li by mi způsobil opletání s námořským úřadem, protože nechal loď potopiti pod ponor? Řekl to plnou hubou prvnímu důstojníkovi. Ba pověděl to i mně přímo do očí, když jsme pluli k domovu, že loď byla půl stopy pod ponorem. Bylo to v Portlandu, kdež jsme nakládali zboží ve sladké vodě a odkudž jsme pak odjížděli nakládati uhlí ve vodě slané. Povídám ti, Annie, člověk musí býti jako štika; byl jsem půl stopy pod ponorem, když jsem měl naloženo uhlí. Ale neříkal jsem o tom nikomu ani slova, kromě tebe. A ten chlap kormidelnická chtěl mne za to udati u námořního úřadu a neudělal to pouze proto, že se dal rozříznouti na dva kusy o obal parní roury.

»Byl to učiněný blázen. Když jsme měli naloděno v Portlandu, chtěl jsem vzíti s sebou ještě šedesát tun uhlí, abychom mohli doplouti až do Comoxu. Výdaje s nákladním člunem byly dosti velké a nebylo místa pro uhelné zásoby. Jakási francouzská lodice ležela stranou v doku, i promluvil jsem s jejím kapitánem, otázev se jej, co by za to chtěl, kdyby po denní práci udělal mi místo na několik hodin. „Dvacet dolarů,“ pravil. Zachoval bych tak peníze za nákladní člun pánům, i dal jsem mu ony peníze. A téže noci, jakmile se setmělo, vyjel jsem tam a naložil uhlí. Pak jsem odjel zase zpět plnou parou, vleka za sebou kotvu — ano, pod vlastní parou.

»Byli jsme nuceni jeti zádí kupředu a na kormidelním přístroji se něco přihodilo. Starý Mac Pherson říkal, že to provede ručně, ale že se musí plouti zcela pomalu. Já mu na to odpovéděl, že souhlasím. Vyjeli jsme proto. Lodivod byl na lodi. Odliv byl dosti velký a loď nám ležela poněkud na boku, s nákladními lodi-

ce mi po obou stranách. Viděl jsem, že loď má světla předepsaná pro plavbu, ale že na nákladních lodích světla není. Bylo to na pováženou vésti loď, a to dosti velikou, pomocí páry a Mac Pherson při tom řídil kormidelní přístroje pouhou rukou. Musili jsme plouti těsně dolů podél břehu kupředu a musili jsme se vyhýbati přídím jiných lodí, spočívajících v doku. A tak se stalo, že jsme narazili na člun zádí, právě když jsem přikazoval Mac Phersonovi, aby jel na polo v před.

»„Co se to stalo?“ otázal se lodivod, když jsme narazili na člun.

»„Nemohu říci,“ odvětil jsem. „Sám se tomu divím.“

»Lodivod nebyl příliš chytrý, jak pozoruješ, a nepozoroval, co vlastně děláme. Pluli jsme dále na své stanovisko a tam jsme spustili úplně kotvu; vše bylo by dopadlo zcela hladce, nebýti toho proklatého a bláznivého kormidelníka.

»„Narazili jsme na ten člun,“ ozval se, sestupuje na žebřík vedle můstku. — A lodivod stál při tom a stříhal ušima.

»„Na který člun?“ prohodil jsem.

»„Na člun, který plul podle lodi,“ odvětil kormidelník.

»„Neviděl jsem žádného člunu,“ odsekl jsem mu a při tom šlápl jsem mu prudce na nohu.

»Když lodivod odešel, pravil jsem kormidelníkovi: „Když už docela ničemu nerozumíte, vy starochu, pro bůh, aspoň držte hubu.“

»„Ale vždyť jsme na ten člun skutečně narazili, není-liž pravda?“

»„Pakliže se tak stalo,“ odvětil jsem mu, „pak není vašim úkolem, abyste to vyžvanil lodivodovi — ačkoliv, vezměte na vědomí, že já nepřipustím nikdy, že tam byl nějaký člun.“

»A příštího rána, právě když jsem se oblékal, steward mi sděloval: „Nějaký muž chce s vámi mluvit, sire.“

»„Pošli jej sem!“ odvětil jsem. A ten muž přišel. „Posaďte se,“ pravil jsem. A on se posadil.

»Byl to vlastník onoho člunu a když mi vypověděl, proč sem přišel, řekl jsem mu: „Neviděl jsem žádného člunu.“

»„Jak to, člověče?“ odvětil mi. „Neviděl jste dvousettunový člun, velký jako dům, podél vaší lodi?“

»„Jel jsem podle světel své lodi,“ prohodil jsem, „a pochybuji, že jsem se vašeho člunu jen dotknul, pokud vím.“

»„Ale vy jste doopravdy vrazil do mé lodice,“ odvětil mi. „Rozbil jste ji. Způsobil jste mi na ní škody za tisíc dolarů a uvidíme, zaplatíte-li mi, čili nic.“

»„Podívejte se sem, pane!“ zvolal jsem. „Když vedu loď v noci, řídím se podle zákona a zákon zcela jasně praví, že musím se řídit podle světel své lodi. Váš člun neměl podle všeho světel a já neviděl žádný člun beze světel aneb jej nemohu teprve vyhledávat.“

»„Kormidelník však praví . . .“ počal.

»„Zlořečený kormidelník!“ pospíšil jsem si. „Měl váš člun světla?“

»„Nikoliv, to neměl,“ odpověděl. „Ale byla zcela jasná noc a svítil měsíc.“

»„Myslím, že znáte dobře námořní pravidla,“ ozval jsem se. „Ale dovolte mi, abych vám řekl, že také já znám tato pravidla velmi dobře a není mojí povinností, abych si všimal člunů beze světel. Rozumíte-li jinak tomuto případu, hledejte si právo. Steward ukáže vám, kudy odejdete. Dobrý den.“

»A to byl konec této příhody. Ale jest to zřejmý důkaz, jakým hloupým chlapíkem byl tenhle kormidel-

ník. Říkám, že to bylo pravé požehnání pro kapitány, že ho to rozdělilo na dva kusy o obal parní roury. Měl mocnou přímluvu v centrální kanceláři a to bylo příčinou, proč byl tak dlouho držen ve službách naší společnosti.«

»Wekleyova farma bude brzy na prodej, tak mi aspoň sdělili agenti,« poznamenala jeho žena, která se pokradmu dívala, jak bude působiti na něho toto sdělení.

Jeho oči dychtivě na okamžik zaplanuly a kapitán se vztýčil jako muž, který má provésti nějaký příjemný úkol. Byl to statek, jež si vysnil, sousedící s farmou jeho otce, a jeho vlastní příbuzní neměli farmy příliš daleko od něho.

»Koupíme je,« prohodil, »ale neřekneme o tom ničeho ani živé duši, dokud ta koupě nebude uzavřena a peníze splaceny. Uschránil jsem si dosti značný obnos na dnešní dobu, ačkoliv to již nedopadá tak, jako kdysi to bývalo; přes to máme dosti pěkný podkladek. Navštívím otce a dám mu tolik peněz, kolik bude potřebovati, aby je měl připraveny pro ten případ, že bych dlel právě na moři, když dojde nabídka na onu koupi.«

Setřel přimrzlou mlhu na okně a díval se do neustálého deště, skrze nějž však nemohl ničeho rozeznati.

»Když jsem byl mladým mužem, míval jsem obavy, aby mně majitelé lodí nedali výpověď. Neustále až do dnes mívám tento strach. Ale jakmile si jednou zakoupím tuto farmu, nebudu již déle pocítovati onoho strachu. Tohle brázdění moře, to jest psí práce. Člověk tam řídí po všech mořích a všemi možnými nebezpečnými loď, která má cenu plných padesát tisíc liber, s nákladem majícím častokráte cenu dalších padesát tisíc liber — tedy dohromady sto tisíc liber, čili půl mi-

lionu dolarů, jak by řekl Yankee, a na mně spočívá všechna zodpovědnost; a ačkoliv mám hodně mužstva, vydělávám pouze dvacet liber měsíčně. Který člověk na pevnině řídí obchod, jenž má hodnotu sto tisíc liber a ovládá četný personál, ale má při tom pouze příjmy dvaceti liber měsíčně? A k tomu jest tolik pánů, jimž musí kapitán sloužiti — majetníci, pojišťovatelé lodí, námořní úřad, každý žádá něco jiného — vlastník si přeje, aby plavby byly co nejrychlejší a proklíná vše ostatní, pojišťovatelé si přejí plavby bezpečné a čert vezmi každý odklad, námořní úřad přeje si plavbu opatrnou a opatrnost znamená pokaždé zdržování. Tři různí páni a každý z nich chce vás jen zničiti, nehodláte-li sloužiti všem těmto naprosto se různícím přáním.«

V tu chvíli pocítil, že vlak zmírňuje svoji rychlost a podíval se opět zamlženým oknem. Vstal, zapnul si knoflíky u svrchníku a opatrně zdvihal do své náruče děcko, jež dosud spalo.

»Navštívím ihned otce,« prohodil, »a připravím mu peníze, aby je měl po ruce, kdybych musil odjeti na moře, když pozemky budou nabídnuty, aby nezmeškal příhodné chvíle ke koupi. A pak mi vlastníci lodí mohou dáti výpověď, kdykoliv budou chtít. Budu celé noci pod svojí střechou, budu s tebou, Annie, a moře může jíti k čertu.«

Štěstí zazářilo ve tvářích obou při této naději do budoucnosti a na okamžik oba dva viděli totéž vidění míru. Annie sklonila se k němu a když vlak se zastavil, políbili se oba přes spící děcko.

O B S A H :

	Str.
Síla silného	5
Na jih od Rýhy	28
Nesrovnatelný pád	52
Nepřítel všeho lidstva	71
Debsův sen	91
Mořský sedlák	119
